

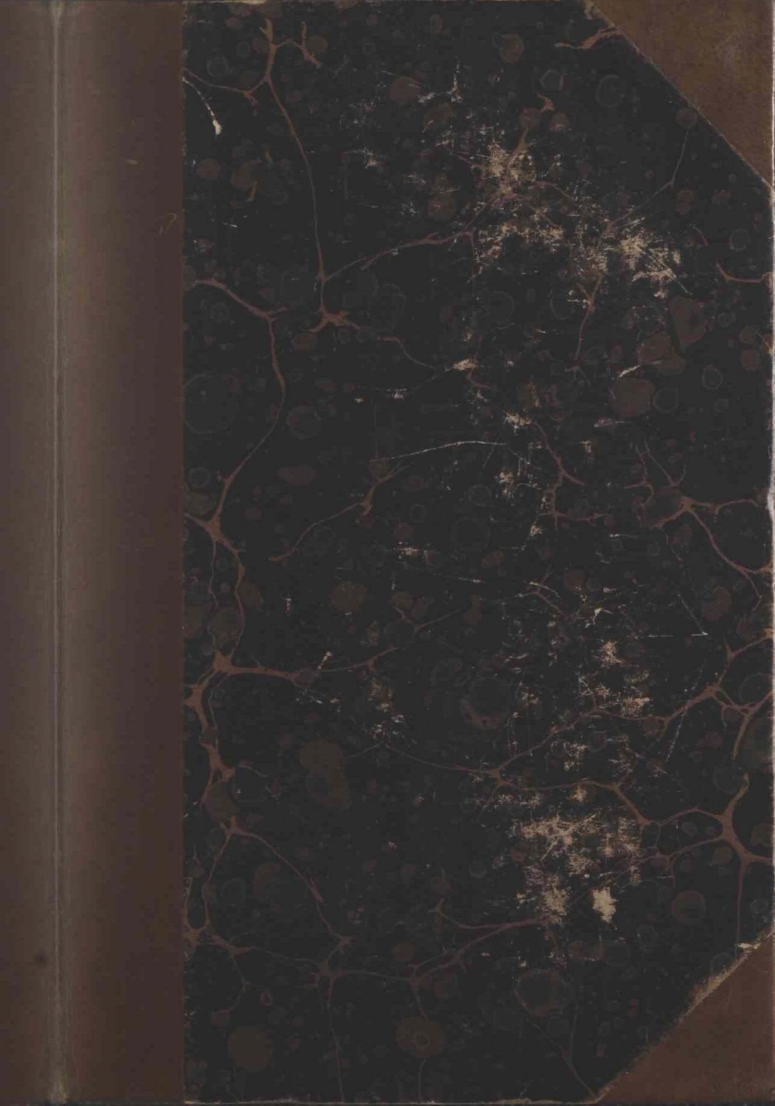
Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SEMINARIELIV I FYRRERNE,

UNGDOMSMINDER

AF

ANTON NIELSEN.

MED ET TITELBILLEDE AF JONSTRUP SEMINARIUM OG EN MELODI AF
PROFESSOR EMIL HARTMANN.

KJØBENHAVN.

DET REITZELSKE FORLAG (GEORGE C. GRØN).

1894.

FR. BAGGES BOGTRYKKERI.

FORTALE

Iblandt de Tusinder af Lærere, som har tilbragt nogle Ungdomsaar paa et Seminarium, har ikke en eneste skildret Livet paa saadant et Sted; og det har dog unægtelig sine Ejendommeligheder. Der var vel flere af disse i Fyrreerne end nu.

Jeg har i denne Bog som i alle de, jeg har skrevet i de senere Aar, taget særlige kulturhistoriske Hensyn.

Skjønt jeg haaber, at Skildringen af vort glade Ungdomsliv vil tiltale Læsere i Almindelighed, tør jeg vel vente, at den især vil blive tiltrækkende for de mange Lærere, som har tilbragt nogle ufor-glemmelige Ungdomsaar paa et eller andet Seminarium.

Bogen er et selvstændigt Hele, men dog tillige et Led af mit Levnetsløb. Derfor har jeg maattet medtage lidt af mit Liv i Hjemmet.

Jeg har ikke haft andre skriftlige Hjælpe-
midler end nogle faa Optegnelser af en Dagbog,
som jeg sjælden fik Tid til at føre. Derfor kan
der nok forekomme enkelte smaa Hukommelsesfejl,
hvilke bedes undskyldte af de, som kan huske
Tingene bedre.

Min Fader, Lars Nielsen, i sine ældre Aar kaldet „Gamle Nielsen“ var Skolelærer i Rerslev ved Slagelse. Jeg blev født d. 5te Maj 1827 og blev undervist særskilt af mine Forældre; dog var Skolebørnene mine bedste Legekammerater. Fra min første Barndom havde jeg vist Lyst til at blive Lærer, og det var ogsaa mine Forældres Ønske. Da jeg nu bestandig har været Lærer, enten for smaa eller store — og er det endnu, saa maa det vel antages, at jeg er kommet paa min rette Hylde.

Efterat jeg var bleven konfirmeret hed det sig, at jeg skulde forberedes til Seminariet, men Forberedelsen blev temmelig daarlig. Fader vilde selv undervise mig, men nu var det saa mange Aar siden, han selv var dimitteret, saa han havde glemmt en hel Del af sine Fag. Og de Lærebøger, han underviste mig efter, blev ikke længer brugt paa Seminariet. Mens Fader passede sine Timer i Skolen, skulde jeg sidde ene i vor Dagligstue og skrive Stil eller løse en Regneopgave. Det var en meget pinagtig Tid. Fader vilde ikke hjælpe mig med mine Arbejder. Han sagde: „Du kan godt selv,

naar du bare vil tænke dig om.“ Men at tænke, det har altid faldet mig svært, og det var naturligvis sværere for mig den Gang end det blev senere. Naar min Opgave saa skulde efterses, da var den enten slet ikke løst eller løst daarlig. Saa fik jeg Skjænd, der ikke ydmygede mig, men gjorde mig trodsig, thi jeg syntes, at Fader var uretfærdig imod mig ved at forlange for meget.

Det vilde i flere Henseender have været bedre, om Fader havde sat mig til Forberedelse hos en anden Skolelærer. Fader kunde nok indse det, men han havde ikke Raad til at betale for mig. Det eneste, som jeg fik lært nogenlunde i de 3 Aar, jeg blev forberedt, var Retskrivning. Selve Retskrivningen havde jeg naturlige Anlæg til; jeg kan aldrig huske, den har voldt mig Bryderi. Det faldt mig ogsaa let at tumle med Sproget; det var vel igjen en naturlig Begavelse, som blev udviklet ved de mange Romaner, jeg læste. Religionen foretog Fader for mig, naar han var færdig i Skolen. Den gjorde intet som helst Indtryk paa mig, men var blot Forstandsværk. Herslebs Bibelhistorie tiltalte mig meget, fordi den havde et vist poetisk Sving. Jeg lærte sommetider hele Sider af den ordret udenad, blot for min Fornøjelse. Et Stykke troer jeg at kunne uden ad endnu. Det er vist en Slags Ligtale over en eller anden Profet:

„Stormen farer hen over Skoven, og med Sorg se vi den gamle Eg fældes, men vi mærke ej, at Stormen paa brede Vinger fører Frøet fra Bjærgets Side til den lave Dal, hvor det smul-

drende Mos allerede længe beredte Lejet for en ædlere Sæd.“

Jeg tror at Børn og uudviklede Mennesker altid tiltales af et svulstisk Sprog.

Min Omgangskreds blev nu ikke længere Skolebørnene. Moder havde sagt til mig, at nu kunde jeg ikke længer være bekendt at lege med dem, og det følte jeg godt selv, for dum Æresfølelse havde jeg nok af; den er jo meget almindelig i Lømmelalderen. Præstens Sønner, som var jævnældrende med mig, saa jeg sjælden, da de var kommet paa Latinskolen i Roskilde! De var i Kost hos Domorganist Mathison-Hansen. Naar de var hjemme i Ferien, havde de undertiden med sig hans to Sønner Viggo og Godtfred, der senere blev berømte Orgelspillere. De var den Gang et Par smaa, stille og blege Dreng.

Et Barndoms Venskab, jeg havde med en Bondedreng, Skovfogdens Hans, blev uforandret. Hans, som var 3 Aar ældre end jeg var nu en voxen Karl, der tjente paa en Herregaard, en halv Mil borte. Jeg syntes bestandig, han var et Vidunder af Dejlighed. Han havde gult Haar med Krøller ved Ørene. Disse Krøller blev snoet udad og var meget vanskelige at danne og bevare. Endvidere havde Hans blaa, milde Øjne; hans Moder sagde at han var „mildsnoende“. Saa havde han endvidere en smuk Krop og en frisk Ansigtifarve. Naar jeg saa ham hoppede Hjærtet i Livet paa mig. Venskabet var lidt roligere fra hans Side, thi han havde vist allerede den Gang faaet Øjnene

oplade for kvindelig Skjønhed. Kort efter at han var bleven konfirmeret, gjorde han mig en stor Sorg og Krænkelse, men jeg fik aldrig sagt ham den; jeg har den stille og dybt i mit saarede Hjærte. Paa Kathedret i min Faders Skole, havde Hans glemt en skreven Visebog; vi havde nemlig ingen trykte den Gang. Nu besluttede jeg at skrive en Sang deri, den skulde være Hans et varigt Minde om mig og tillige tolke min dybe Kjærlighed. Efter at have søgt længe fandt jeg i en større skreven Visebog et Digt, som syntes mig særdeles passende:

„Forglem mig ej, naar Skjæbnen dig indbyder
 mens Sorg mit ømme Hjærte tærer hen!
 Forglem mig ej, naar bitre Taarer flyder
 og tunge Sorg forjog din Glædesdrøm igjen!
 Og naar en Vennesværm i Smigerdunst dig hyller
 og Nyhed frister, ak maaske fortryller,
 saa hør hvad Mindet ømt og sagte hvidsker dig:
 Forglem ej mig!“

Dette Vers udgjør kun en ringe Del af det lange Digt. I to Dage anvendte jeg al min Fritid paa at afskrive det og en Gang imellem greb Indholdet mig saadan, at jeg fældte „ømme og blide Taarer.“

Da jeg blev færdig lod jeg Bogen ligge, hvor jeg havde taget den, jeg vidste nok, Hans vilde søge den der. Jeg glædede mig til, at dette store Bevis paa min Kjærlighed skulde røre Hans dybt og at Digtets Indhold skulde opvarme hans Følelser

for mig til samme Temperatur som mine, men det gik ikke saadan til. Strax efter komponerede jeg en Melodi til dette Digt. Jeg spillede og sang den for Moder, men jeg turde ikke sige, at Melodien var af mig selv. Den var ligesaa rørende-vandet som Texten.

Da Hans havde været i Kirke en Søndag, var jeg vis paa, at han havde taget sin Visebog, og ventede derfor at han skulde takke mig eller idetmindste vise mig forøget Venlighed. Men Hans var ganske som han plejede at være. Da han var gaaet, skyndte jeg mig ind i Skolestuen. Jo, Bogen var ganske rigtig borte. Men hvad var det for en Mængde smaa Papirstumper, der laa paa Katheder-gulvet? Jeg fik en mørk Anelse. Da jeg undersøgte dem var det min Skrift, der var paa dem. Sandheden blev mig snart klar: De Vers, som jeg med et blødende Hjærte havde skrevet, havde Hans revet ud af sin Visebog. At han med det samme skulde have revet mig ud af sit Hjærte, faldt mig dog ikke ind. Jeg antog, han havde taget Bladene ud, fordi min Skrift var saa daarlig og hans egen saa smuk, men det varede dog 8 Dage inden jeg kunde tilgive Hans, hvad han havde gjort.

Da han kort efter kom ud at tjene og jeg saa ham kun sjældent, skrev jeg adskillige hjærtebræk-kende Breve til ham. Han svarede altid paa dem, men ikke i mit tossede Sprog. Senere, da jeg blev voxen, fik jeg nogen Tvivl om, han virkelig har næret Venskab for mig, men vist er det, at baade han og hans Forældre var meget glade over vor

venskabelige Omgang og vor Brevvexling. Da jeg for nylig skrev min sidste Bog: „Landsbyliv i Trediverne“ skrev jeg til Hans, om han ikke havde gjemt nogle af mine Breve, da jeg vilde bruge dem til Bogen, men han havde kastet dem bort. De havde heller ikke andet Værd end som Kuriøsitet.

Jeg erhvervede mig saa en anden Ven. Det var en ung Skomager, som var gift med Faders Halvsøster Ane. Han hed Peder Nielsen. Da han kom til vor By, var han vel 28 Aar, og jeg var mindst 10 Aar yngre. Den Gang skulde jeg altid have Venner, som var ældre end jeg. Peder Nielsen var en høj, smuk Mand, mild og munter. Hans Kone hørte ogsaa til de glade Mennesker, for min Faders Familie har altid haft et godt Humør. Naar Peder sad og syede, vilde han gjerne have, at jeg skulde være ved Siden af ham. Han kunde let passe sit Arbejde og alligevel passiare med mig. Hvad der fængslede mig mest af hans Meddelelser var Beretningen om hans Soldaterliv. Han havde ligget ved „Raketkoret“ paa Frederiksværk. Det var et Korps, som betjente en Slags Skydevaaben, der hed Espingoler. Peder var utrættelig i at fortælle alt, hvad der angik hans Soldaterliv, og jeg var lige saa utrættelig til at høre efter. Jeg havde ikke før hørt noget herom fra en, som selv havde været med. Nu fik jeg at vide om Pudsning, Paradering, Krumslutning, Rottingslag og Prygl af den flade Klinge. Endvidere fortalte Peder mig, at Espingolerne var en Opfindelse, som den danske Regjering havde kjøbt og betalt i dyre Domme.

Det var en smaa Slags Kanoner, sammensat af mange Bøsseløb, der hver var ladet med en Mængde Kugler. Espingolen var nok Begyndelsen til Mitrailleusen. Alle de Konstabler, som betjente Espingolerne maatte aflægge Ed paa, at de ikke vilde røbe Konstruktionen af dem.

Denne Peder Nielsen, min Fasters Mand og han med Kone og Børn var vor nærmeste Omgang. Vi kom tit sammen og havde megen Glæde af dem. Men naar vi havde fine Selskaber, det var kun Faders og Moders Fødselsdage, da kom Faders Familie aldrig med. De fine, der kom hos os var Forvaltere, Skolelærere og Haandværkere, men Bønderfolk var dog ikke gode nok til at være i deres Lag. Mine Forældre vilde vistnok gjerne haft vor Bondefamilie med, da vi omgikkes daglig og fortrolig med den, men den kunde ikke trives i et Selskab af Folk udenfor Bondestanden, og dette Selskab vilde heller ikke have følt sig veltilmode ved at have Bønder iblandt sig. Vor Familie af Bondestanden fandt det aldeles i sin Orden, at de ikke kom med ved disse Selskaber — Saadan var Tidens Tone.

Endnu en Ven fik jeg i mine Lømmelaar. Det var en Tjenestekarl Jørgen Larsen, 8 Aar ældre end jeg. Han var fremragende blandt Byens Karle, Af disse tre Ungdomsvenner er Peder Nielsen død. De to sidstnævnte lever, men da jeg ikke har set dem i 30 Aar, synes jeg ikke, jeg har Lyst til at besøge dem. Vistnok kunde vi have mange glade Minder at opfriske, men vor Udvikling i de for-

løbne Aar er vel gaaet i en saa forskjellig Retning, saa vi ikke kunde have nogen rigtig Glæde af hverandre. Boede de her i Nærheden, saa vilde vi vistnok komme sammen, thi den gamle Kjærlighed kan ikke være rustet, men de bor nu i Sjælland og langt fra de alfare Veje.

Da jeg var henved 17 Aar begyndte jeg at lægge Mærke til Kvindfolk, men det var i al mulig Uskyldighed. Præsten i Rerslev havde to Døtre. Den ældste var høj og smuk, og en fuldkommen korrekt Dame efter Tidens Skik. Hun sagdes at være meget lærd, i altfald læste hun meget, men brød sig ikke om Husholdningen. Det var hende, som forsynede mig med Romaner. Mærkeligt nok, at det ikke var hende min ungdommelige Kjærlighed faldt paa! Men hun var mig for høj og fjern. Hendes yngre Søster var en Modsætning til hende. Lad mig kalde hende Marie. Hun var vel 8 Aar ældre end jeg, men et rigtigt Naturbarn. Den ældre Søster sad højt paa sin Fornemheds Piedestal og behandlede mig som en Dreng. Det var jeg ogsaa, men jeg vilde ikke være det. Men Marie behandlede mig som voxen og stillede sig jævnsides med mig, og jeg har en Anelse om, at dette var en Hovedaarsag til min Forelskelse. Hun var temmelig lille af Væxt, og meget fyldig. Hendes Øjne var store og milde, men ellers var der intet kjønt ved hende. Dette kan jeg sige nu, da jeg ser rolig og kritisk paa hendes Billede, der staar tydeligt for mig, men den Gang syntes jeg hun var den skønneste Kvinde, jeg havde set.

Marie var, i Modsætning til sin Søster, meget huslig, desuden naturlig og ligefrem. Man vilde kalde hende folkelig i disse Tider; den Gang brugtes det Udtryk ikke. Hun var afholdt af alle, især af „simple Folk“; ligesaa af mine Forældre, som paa Landet regnedes til de „bedre Folk.“ I vort Hjem blev hun altid kaldt „den søde Marie“. Dette Udtryk var mere velment end smagfuldt, jeg kunde ikke lide det og nævnte hende aldrig saadan. Naar Marie var hos mine Forældre, kunde hun næsten ikke slippe fra dem igjen, og jeg kunde da sidde i Timevis og lytte til Samtalen, eller rettere til, hvad hun sagde. Selv turde jeg kun sjælden lukke Munden op. Naar hun kom og gik tog hun mig i Haanden, hvilket Søsteren ikke gav sig af med, men jeg har vist aldrig vovet at give Marie et Haandtryk. En Gang dristede jeg mig dog til at give hende en Gave. Jeg har i mine Barndoms minder fortalt, at Fader og vi Børn havde meget Paparbejde for. Da jeg ikke havde Penge til at købe en Gave til Marie, lavede jeg en Naalebog. Af nogle Klædeslapper, som jeg fik af Moder, dannede jeg Blade til Bogen. Bindet blev beklædt med blegrødt presset Papir og besat med Guldlister. Bogen blev saa kjøn, som jeg kunde faa den, men dermed er ikke meget sagt. Min Broder og mine Forældre var nysgjerrige efter at vide, hvem der skulde have den kjønne Naalebog, men det kunde jeg ikke sige dem. Da Bogen var færdig, blev den indsvøbt i Papir og lagt i min Skuffe, hvor den skulde vente paa Lejlighed. En

Gang da Marie havde været nede hos mine Forældre kom det belejlige Øjeblik. Jeg ventede til hun havde taget Afsked og var kommet et Stykke hen ad Vejen, saa snappede jeg Bogen og løb efter hende. Da hun vendte sig om, sagde jeg, blodrød i Ansigtet:

„Jomfru Marie! Vil De ikke have denne Naalebog?“

„Mange Tak, Anton! Den er jo ganske nydelig.“

Jeg skyndte mig at vende mig om for at forsvinde, men jeg fik dog at se, at hun rødmede lidt. Maaske hun fik en Anelse om, at hun var Gjenstand for min Beundring. Jeg blev ved med min uskyldige Tilbedelse omtrent et Aar og kom aldrig videre end saadan, som jeg havde begyndt. Men mærkeligt var det, at jeg ikke selv vidste af, at jeg var forelsket. Jeg blev derfor meget forbavset, da Fader, efter at jeg havde været paa Seminariet et Aar og glemt min første Flamme, fortalte mig det og overbeviste mig om, at jeg havde været forelsket i „den søde Marie.“ — Mine Lømmelaar udmærkede sig ellers ikke ved noget fremfor andre Folks Lømmelaar. Den Kamp, som man i den Tid fører for at blive anerkjendt som voxen, skjönt Drengenaturen er fremherskende, maatte jeg ogsaa gjennemgaa, og den var meget pinlig. Enhver Opmærksomhed, der blev vist mig, hvorved jeg kunde mærke, at jeg ikke blev regnet for et Barn, glædede mig meget, men det var kun sjældent, at en saadan faldt i min Lod. Jeg mindes

med Taknemlighed Jærnstøber Pedersens Kone i Vedby. Hun kaldte mig „Den unge Hr. Nielsen“ strax efter min Konfirmation. Dog havde hun et eget Smil, som jeg ikke holdt af, naar hun sagde det. Jærnstøberens Sønner, hvoraf nogle var min jævnaldrende, blev jeg aldrig rigtig fortrolig med. Det kom vist nok af, at jeg var misundelig paa dem, fordi de havde bedre selskabelige Talenter end jeg, de var mere vittige og veltalende og spillede bedre paa Klavér. De havde ogsaa bedre Klæder end jeg, og behandlede mig vel ogsaa med en Smule Overlegenhed. Vist er det, at jeg langt hellere vilde omgaaes unge Mennesker af Bondestanden. Det kom vel for en Del af, at mellem dem var jeg den største, men jeg haaber, der var tillige en mere agtværdig Grund tilstede, nemlig den, at Bondeblodet, Bondehjærtet rørte sig i mig, saa at jeg følte mig beslægtet med dem.

Naar jeg nu, paa mine gamle Dage, har den samme Tilbøjelighed til at foretrække Bøndernes Selskab for hvilket som helst andet, da antager jeg, at de samme Aarsager gjør sig gjældende endnu som i min Ungdom. Dog maa jeg føje til, at Bondefolkets naive, ukunstlede Maade at være paa, har altid tiltalt mig overordentlig.

En Gang i Vinteren 45, skulde der være Adgangsexamen paa Jonstrup Seminarium og der skulde jeg med. Der var ikke Tale om andre Seminarier: Jonstrup hed den Gang det bedste, og desuden havde Fader været der. To af hans Lærere Rasmus Andersen og Gebauer var Lærere der endnu.

Fader havde lejet en Mand til at kjøre for os. Det var en lang Kjøreetur. Først 8 Mil til Roskilde og saa 3 Mil til Jonstrup. Vejen var daarlig, da vi ikke kom til at følge „Kongevejen“, og den var desuden fuld af Snesjap. Vi kjørte en Dag og en Nat. Mad fik vi ikke meget af, men des mere ufortrøden var jeg til at ryge Tobak. En Gang imod Slutningen af Rejsen, fik jeg ondt af at ryge. Det havde dog ingen slemme Følger, men gik snart over, da jeg holdt op at ryge. Det er den eneste Gang i mit Liv, at det er sket.

Vi kom til Seminariet tidlig om Morgen. Det var en anselig Hovedbygning med flere Stokværk og to Fløje, og jeg glædede mig allerede ved Tanken om, at skulde bo i det store Slot — Men det kom jo an paa, om jeg bestod Prøven. Med nogen Besvær fik vi Staldrum til Hestene. Mad og Kaffe maatte vi prakke os til hos Mølleren. Fader beklagede, at der ikke var noget Gjæstgiveri paa et Sted, hvor der kom saa mange Folk. Men Mølleren og hans Søster Margrete var meget flinke imod os. Kort efter begyndte Examen. Læsesalene var fyldte af ældre Degne og deres Sønner. Fader traf to af hans Seminarietkammerater; de var komne hver med sin Søn, altsaa i samme Ærinde som han.

Skjønt jeg vidste hvor umaadelig vigtigt det var for Fader, at faa mig optaget ved denne Prøve, ellers skulde jeg jo spille et Aar, og skjønt jeg levende følte, hvor stor en Skam det vilde være for mig at falde igjennem, havde jeg ikke Spor af

Examensfeber. Jeg svarede frimodigt paa alle Spørgsmaal, men ikke altid rigtigt. Nu kom jeg til den gamle Regne- og Sanglærer Andersen, som for nogle og tyve Aar havde været Lærer for Fader, han kunde godt kjende Fader endnu. Da jeg blev prøvet i Sang, skulde jeg træffe Toner, som Læreren strøg paa Fiolinen og derpaa synge en Salmetone. Efter at have hørt mig sagde Andersen: „De synger sgu bedre end deres Fader.“ Denne Ytring vakte Munterhed hos Tilhørerne. Mine Regnestykker gik det ikke saa heldigt med, de var urigtige begge to. Ja, alt hvad der smager af Tal, har altid været mig svært. En Skolelærer, der fulgte sin Søn hen til den examinerende Lærer i Historie var en af dennes tidligere Elever. Da han havde hilst paa Læreren sagde han: „Jeg ved ikke, om De har den Fornøjelse at kjende mig?“ „Jo, Tak, den Fornøjelse har jeg,“ svarede Læreren — og hele Tilhørerflokket lo.

Da jeg blev færdig var det Aften. Der var mange Examinander, dobbelt saa mange, som kunde antages. Da vi ingen Steder fandt, hvor vi kunde overnatte, maatte vi kjøre hjem, efter at vi havde faaet Mad hos Mølleren. Jeg havde faaet min Overfrakke paa, men kunde ikke knappe den øverste Knap. Mølleren hjalp mig, men satte med det samme et hvidt Mærke med sine megede Hænder. „Nu behøver De sgu ikke at fortælle nogen, at Mølleren har knappet Deres Frakke. Naa, Farvel og lev vel til vi ses efter Høsten,“ sagde han.

„Ja, det kommer an paa hvordan det er gaaet i Dag,“ svarede Fader.

Vi kjørte nu igjen en lang Nat og Dag. Vor Kusk var Boelsmand Lars Jørgensen fra Løjesmølle. Han var en meget venlig og snaksom Mand, men paa saadan en lang Vej kan selv det bedste Snakketøj gaa i Staa. Da vi kom hjem og til Ro, skulde jeg øve mig i de Fag, hvori det var gaaet mig daarligt, men det blev ikke til stort. Jeg troer ikke Fader var nogen dygtig Lærer for mig, men om mig selv ved jeg bestemt, at alt hvad der maatte anstrænge Tanke og Hukommelse, havde jeg Ulyst til, og det faldt mig svært. Det er ogsaa gaaet mig saadan hele mit øvrige Liv: jeg har i Grunden ikke lært andet end hvad der, saa at sige, er kommet af sig selv. Midt i Sommeren kom den Efterretning, at jeg havde bestaaet Adgangsprøven. Nu blev der jo Glæde for Alvor i vort gode Hjem. Men Glæden formindskedes noget, da Listen paa de optagne kom i Berlingske; mit Navn var nemlig det næstsidste, og jeg var altsaa den næstdaarligste. Jeg tog mig det ikke nær. Moder fik nu travlt med at udstyre mig. Jeg tænkte bare paa, hvordan jeg skulde faa mig en ny Tobakspibe, for mine Penge var kun faa. Endelig fik jeg, efter Faders Raad, bestilt mig en Træpibe hos en Drejer i Vedby. Baade Hoved og Svampdaase var af poleret Træ, der var bejtset rødt. Den var meget flot, syntes jeg, og dertil var den apparte, men den kostede ogsaa fire Mark. Af mit øvrige tarvelige Udstyr kan jeg kun huske Tantes Parasol.

Den havde et smukt Benhaandtag og var betrukket med tærnet Shirting. Det var en som Tante havde lagt af og givet Moder. Den var temmelig stor, og Moder mente, at den kunde tjene som Paraply. Da Mødetiden kom var det om at gjøre at komme til Jonstrup. En Mejeriforpagter Fog fra Vedbygaard kjørte jævnlig til Kjøbenhavn. Ham lejede Fader til at tage mig med derind, og derfra skulde han saa kjøre mig ud til Jonstrup, $2\frac{1}{2}$ Mil. Fog lovede for sikkert, at bringe mig og mit Tøj til Seminariet, men han holdt det kun daarligt,

Afskeden fra mit Hjem rørte mig ikke, skjønt det var første Gang jeg skulde forlade det. Vel gjorde det mig ondt, at se min Moders Taarer og min Faders alvorlige Ansigt, men jeg var saa optaget af det nye, som forestod, at jeg glemte det saasnart jeg havde vendt dem Ryggen. Jeg var nu næsten 18 Aar og havde været for længe i Reden. Nu længtes jeg efter at komme ud at prøve mine Vinger. Rejsen var, i en vis Henseende behagelig. Det var smukt, mildt Augustvejr, vi kom rask afsted og den Vej, vi kjørte var ny for mig. Men Manden, som jeg kjørte hos, var meget tvær og studeagtig. Til alt, hvad jeg sagde, gav han knappe og fortrædelige Svar, saa at jeg tilsidst tav rent stille. Men en Gang blev han pludselig veltalende; dog det var ikke af det gode:

Hele Vognen var fuld af store Mejerioste, den ene ovenpaa den anden. Under Agestolen, og der hvor vi skulde sætte vore Fødder, var Oste. vi

maatte derfor strække Benene hen til Forsmækken. Parasollen havde jeg hos mig; der var ingen Steder, jeg kunde lægge den.

En Gang, vi havde bedet i en Kro og var kommet til at kjøre, sagde Fog i en vred Tone:

„Nu har De sgu ellers gjort et godt Stykke Arbejde med den sk . . . Parasol. De har stukket Hul i den store Ost her ligger.“

„Men det lille Hul kan vel ikke gjøre noget,“ svarede jeg.

„Gjøre noget? Jo, det kan gjøre saa meget at jeg taber 10 Rigsdaler. Men dem skal De sgu betale, saa kan De tage Osten.“

„Jeg har ikke saamange Penge.“

„Ja, saa kommer Deres Fader til at betale dem. For der er ingen, som vil kjøbe saadan en skamferet Ost. Hvad ligner ogsaa det, at De vil gaa med Parasol! Smid det Skidt væk! Det er jo Fruentimmerstads.“

Men jeg holdt fastere paa Parasollen. Det havde været Tantes, og Moder havde givet mig den. Jeg blev meget bedrøvet over, at jeg skulde paaføre Fader saadan en Udgift, men tillige trodsig, fordi jeg anede, at Fog gjorde mig Uret. Imidlertid, da han kom hjem fra Rejsen, vovede han ikke at forlange Penge for Osten. Hullet, som den havde faaet var heller ikke større end det, der dannes af en Ostesøger. Men jeg var ikke saa klog den Gang, derfor maatte jeg tie. Da vi kom til Kjøbenhavn til Knapstedsgaard ved Daggy sagde Fog til

mig, at jeg maatte vide at være her paa Pletten Kl. 11, for saa skulde vi kjøre ud til Jonstrup.

Jeg gik nu lidt om i Byen, men i stadig Uro for at komme for silde. Da Klokken manglede lidt i 11 stod jeg i Knapstedsgaard, men jeg kunde ikke opdage den Vogn, jeg skulde kjøre med.

„Hvor er Fog henne?“ spurgte jeg en Gaardskarl.

„Han er kjørt hjem,“ svarede han.

„Men han skulde jo kjøre mig til Jonstrup!“ udbrod jeg, forfærdet.

„Ja, det er saadan, De mødte jo ikke til Tiden.“

„Men Klokken er da ikke 11 endnu!“

„Saa maa Deres Klokke gaa galt, for herinde er den 5 Minutter over.“

Jeg satte vistnok et meget fortvivlet Ansigt op, siden det kunde røre selv en kjøbenhavnsk Gaardskarl. Han sagde nemlig:

„Ja, De behøver ikke at tage Dem det saa nær, for De kan sagtens komme til at kjøre med en Tørvebonde derude fra.“

„Men jeg har ikke Raad til at betale ham.“

„Han er betalt. Fog har lejet ham til at tage Dem paa.“

„Hvor er Bonden?“

„Ja, han er paa Torvet, han kommer ikke før Kl. 4.“

Nu gik jeg saa og drev om paa Halmtorvet hele Tiden; jeg turde ikke gaa langt fra Gaardens Port.

Endelig kom min Kusk. Han var ikke helt ædru, men ellers meget venskabelig og snaksom. Jeg maatte sidde paa et Sædebræt den lange Vej,

men det plagede mig ikke stort den Gang. Da vi kom til Ballerup Kro, krævede Kusken en lille Forfriskning, og jeg turde ikke sige Nej. Men til Gjængjæld fortalte han saa, at Fog var kjørt hjem Kl. 10, da han havde udsolgt. Saaledes holdt han, hvad han havde lovet mine Forældre! Da de fik at vide, hvordan han havde baaret sig ad og foreholdt ham det, svarede han, at han turde ikke vente længere med at kjøre hjem, da hans Kone var nær ved at gjøre Barsel. Men det vidste han da nok, inden han paatog sig at kjøre mig til Jonstrup. Det var virkelig en Skam af ham, at bære sig saadan ad imod et ungt, uerfarent Menneske. Jeg kunde i mange Aar ikke tilgive ham det.

Jonstrup, omgivet af høje, grønne Træer, med Aa og Molledam straaede i Solnedgangen, da jeg kom dertil. Jeg blev strax indkvarteret, kom saa ud i Haven og paa Gymnastikpladsen, hvor jeg blev omringet af mine tilkommende Kammerater; dels Rekrutter som jeg, og dels ældre Seminarister.

Jeg var strax hjemme iblandt dem og lod Munden løbe, som om vi havde været kjendt i mange Aar — Og nu var alle mine Gjenvordigheder glemte. Jeg troer nok, de ældre Seminarister gjorde lidt Nar ad mig, fordi jeg var saa lystig i Modsætning til de andre nybagte. De spurgte mig, om jeg kunde gjøre Gymnastik; vi stod netop ved det høje Klatre-Apparat. Ja, jeg var strax villig til at vise dem min Færdighed. Men en Gang, jeg sad oppe paa den øverste Tværhjælke

med Piben i Munden, tabte jeg denne ned paa Jorden.

„Det er godt, den er af Træ,“ raabte jeg. Men da jeg kom ned var der virkelig slaet en Skal af den udskaarne Svampdaase. Dog, jeg tog mig det ikke nær. Jeg var saa glad over, at jeg havde faaet saa mange Venner paa en Gang, og over at jeg havde overvundet alle mine Bryderier, saa at intet kunde bøje mig.

Men det varede ikke mange Dage inden jeg opdagede, at jeg ikke kunde være Venner med dem alle. Han, som jeg kom til at holde mest af, var en stor, svær Bondesøn fra Lundtofte. Det var vel Bondeblodet igjen. Der var forresten 3—4 andre Bønderkarle, men de tiltalte mig ikke som den nævnte. Min Sidekammerat, Fuxen, kom jeg aldrig til at lide, skjønt han var en Bonde. Der var intet ondt i ham, men det var en raa Børste.

Næste Morgen samledes alle Klasser i den store Skolestue. Et Stueorgel med hæse Toner stod paa en Forhøjning, som vi vendte Ryggen til. En Seminarist af ældste Klasse oplæste en kort Bøn, forfattet af ham selv. Derpaa sang vi en Salme, som blev spillet af en anden Seminarist. Det var den daglige „Morgenbøn“. Men der var vist kun grunime faa, som bad.

I den modsatte Ende af Skolestuen sad Forstanderen, Professor Jens Jensen paa Kathedret. Det var en lille Mand med et rundt Hovede, bedækket med en Mængde strittende, graaskimlede Haar. Det glatte Ansigt var omgivet af et lig-

nende Skjæg. Øjnene var grønagtige, skarpe og stikkende. I hele hans Ansigt eller hans Væsen fandtes ikke det mindste, der lignede Mildhed eller Godmodighed. Hvis han smilede eller spøjte, som han jo kunde, naar han skulde, da var Venligheden saa unaturlig, saa ingen troede paa den. Naar han skulde smile, da var det ligesom Ansigtstrækkene fik krampagtige Bevægelser. Han var rime­ligvis en kjærlig og elskværdig Familiefader, jeg fortæller kun hvordan han var overfor os. Han var dygtig til at bestyre Seminariets Anliggender og dygtig til at holde os i Ørene, men han kunde, saa vidt jeg ved, ikke indgyde en eneste af os Kjærlighed eller blot Tillid til sig. Han var ikke vor Ven, men kun vor Bussemand. Semi­narietdirektionen var imidlertid meget vel tilfreds med ham, derfor blev han Professor, Ridder og Dannebrogsmænd, og tilsidst Etatsraad.

Dette skrevne Fotografi, som her er givet af ham kunde jeg naturligvis ikke tage den første Morgen, jeg saa ham, men han gjorde strax et ubehageligt Indtryk paa mig. Professoren oplæste nu vor lokale Lovbog, som hed:

Seminariets Reglement.

Hver Paragraf blev først oplæst og derefter omhyggelig fortolket. Vi fandt disse Love ubøn­hørlig strenge; maaske det ikke kunde være ander­ledes. De blev ogsaa ubarmhjærtig overholdte. Andenlæreren, Cand. theol. Caspar Christensen var høj og mager, heller ikke videre kjøn eller mild. Men der var noget tiltalende ved hans Person,

som ved hans Foredrag, der gjorde, at han blev yndet og hørt. Vi kunde mærke hans Velvillie for os i al hans Færd. Han var ogsaa meget naturlig, ja, næsten ungdommelig i sit Væsen og dannede derved en stærk Modsætning til Professorens, hos hvem alt var stift og kunstlet. Christensen havde Historie, Geografi, Naturlære og Dansk med os. Professoren havde Religion og Pædagogik. Vor Regnelærer, den forhen nævnte Andersen, var en Mand paa 70 Aar, en ret gemytlig gammel Karl, den eneste af Lærerne, der kunde komme med en Spøg. Han var ogsaa den eneste, der satte et sgu paa sin Tale. Da han næsten ikke havde Tænder i Munden, var hans Udtale noget slimet og læspende. En Vittighed, som han oftere anvendte var denne:

„Nu er jeg saa gammel en Mand, skulde De tro, at jeg har alle mine 32 Tænder endnu.“

„Kan det være muligt?“ spurgte man saa, tvivlende.

„Jo, det er sgu sandt, men de 28 ligger i en Æske.“

Han røg uophørlig, uden netop i Timerne, og denne idelige Brug af Tobak, mente han var Aarsag i, at han tidlig havde mistet sine Tænder. Om Haaret var gaaet med i samme Kjøb ved jeg ikke, men han gik da med Paryk. Vor fjerde Lærer hed Horst, det var vor yngste Lærer. Han underviste os i Gymnastik, Svømning og Tysk. I dette Fag var han særdeles dygtig, da han nok var født af tyske Forældre. Han var ret godt lidt, skjønt vi aldrig kaldte ham andet end „Ty-

skeren“, naar vi talte om ham. For ligesom andre Skoledrenge, havde vi Øgenavne til alle Lærerne. Forstanderen havde endda flere: „Fatter“ var det sædvanligste. Hans Kone sagde: Ja, det gjør saamænd ikke noget, de kalder min Mand „Fatter“, naar bare de lader være at kalde mig „Motter“. Christensen blev kaldt ved sit Fornavn Caspar, og Andersen hed altid „gamle Rasmus“.

Vor femte og sidste Lærer var Gebauer, en gammel Skolelærer fra Stenløse. Gebauers Fag var theoretisk Havedyrkning, hvoraf vi fik en Time om Ugen. Han blev, med en daarlig Vittighed, kaldt „gamle Gedonner“. Det er ellers Synd at skyldte ham for at dundre, nej, han var næsten ikke til at gjøre vred, skjønt der blev gjort agtværdige Forsøg derpaa. Naar han havde Time var det kun den forreste Bænk, der lod som om de hørte efter. De øvrige sad og skrev Breve eller Stile eller sloges med Papirskugler. En Gang blev Gebauer ramt af saadan en Kugle, det var dog kun af en Fejltagelse, men da var han bleven vred. Han bad os huske paa, at vi var voxne, dannede Mennesker. Men det var ikke godt for os at huske, for vi var i Grunden kun uvorne Drenge. For at øve os i praktisk Havedyrkning var der givet os hver en lille, firkantet Plet Jord, som vi skulde dyrke, men vi maatte anvende den til, hvad vi vilde. Mange fik nogle nydelige Pletter af deres Have og fyldte den med smukke Blomster, andre dyrkede Urter og atter andre gjorde ikke det mindste ved Havepletten. Til de sidste hørte jeg, med Skam at

sige. Det var mærkeltgt nok, thi i Hjemmet var der indpræntet mig Kjærlighed til alle Planter. Og fra mine Manddomsaar og til min nuværende Alder, har jeg næsten været lidenskabelig i min Kjærlighed til Væxter. Men det lystige Ungdomsliv, for at kalde det med et pænt Navn, optog mig aldeles, saa jeg ikke fik Ro til at sysle med Blomster. En Gang om Efteraaret blev vore Haver eftersete af Gebauer. Hver af os skulde da være tilstede og høre sin Dom af Gebauer. Dagen i Forvejen skuffede og rev jeg min Haveplet. Gebauer sagde: „Ja, der er ikke meget i den, men den er dog ren.“ Jeg fik Karakteren tg. Men disse Karakterer spillede ingen Rolle; maaske Forstanderen ikke en Gang fik dem at se. En af anden Klasse, som gjerne vilde have lidt Løjer med Gebauer, laante nogle Blomster af sine Kammerater og plantede dem uden Rod i sin Have nogle Timer før Haven skulde efterses. Da Læreren kom blev han helt fornøjet og roste Havens Ejer. Men da Gebauer saa, at nogle andre Seminarister trak paa Smilebaandet, fattede han Mistanke og rykkede lidt i en af Blomsterne. Og da han saa hvorledes det hængte sammen, blev han smækvred og meldte Seminaristen til Forstanderen. Han noterede saa Synderen, og det blev et Bidrag til en daarlig Opførselskarakter. ,

De førstnævnte Lærere boede paa Seminariet, den fjerde i et Hus tæt ved. Derfor saa vi meget til deres Hustruer og Børn. Lærernes Koner var alle meget afholdte af os. De var altid saa milde

og hensynsfulde imod os, og derfor var vi glade, naar vi kunde komme til at vise dem en ubetydelig Tjeneste. Fru Jensen satte vi dog øverst. Det var en høj, stadselig Dame, skjønt hun den Gang havde voxne Børn. Det saa ikke saa godt ud, naar hun spaserede med Manden, for de var hinanden saa ulige. Hun var høj og smuk og han var lille og grim. Fru Jensen var altid mild og venlig mod Seminaristerne og der sagdes, at hun bad for dem, naar hendes Mand vilde straffe dem med Bortvisning fra Seminariet. Det var den eneste Straf „Fatter“ havde til sin Raadighed, men den blev sjælden anvendt.

Til Økonom havde vi en Gregersen. Han og hans Familie var vist overmaade pæne Folk, som omgikkes meget med Lærerne, men vi levede altid paa Krigsfod med dem, særlig med Manden. Vi mente jo, og vistnok med Grund, at Gregersen bar Skylden for den daarlige Kost, som vi ofte fik. Desuden havde han, over for Seminaristerne, et hovmodigt og overlegent Væsen, især, naar vi ikke viste ham samme Ærbødighed som Lærerne, hvilket vi ikke fandt os forpligtede til. Gregersen, som var meget tyk, kaldte vi for „Vombatten“.

Endelig var der en Portner, en Mand af Bondefodsel, som hed Hans Povlsen. Han havde et meget selvsikkert Væsen og vilde gjerne kommandere og irettesætte os, derfor blev han kaldt Paven. Men da han intet havde at sige, blev der kun let af hans Ord. Han og Konen var ellers hjælpsomme Folk, de lappede vort Tøj, stoppede vore Strømper,

trannede vore Støvler og laante os mindre Penge-summer. Men jeg vil ikke nægte, at de lod sig rigelig betale for alt.

Jeg har nu her løselig tegnet Portrætterne af de Mennesker paa Seminariet, som vi fik mest med at gjøre. Naar de bliver nævnet senere, behøver jeg altsaa ikke at præsentere dem.

Undervisningen i sin Helhed var kjedelig. Ingen af Lærerne var meget begavede Personer og ingen af dem havde noget rigtigt Greb paa at undervise og opdrage unge Mennesker. Christensen var den vi helst hørte, dels fordi vi holdt af ham, og dels fordi hans Fag var mest tiltalende for os, men om hans Dygtighed har jeg senere faaet stærk Tvivl.

Det var kun paa hans Fag, at jeg arbejdede med en Smule Lyst, alle de øvrige Fag var Trællearbejde for mig, med Undtagelse af Gymnastik og Svømning. Dagen var altsaa lang for mig, som for mange andre, vort egentlige Liv begyndte først ved Aftentid, naar Timerne var forbi, og vi havde lært vore Lektier til den næste Dag. Da samledes vi i smaa eller store Flokke ude paa Gymnastikpladsen eller i Skoven, og saa gik det med alle Slags Spøg og Kommers. Men dog følte vi allesammen, at vi havde en vis Værdighed at bevare og forsvare. Det var vel derfor, at vi aldrig brugte nogen Lege. De nu brugelige Sanglege var der ingen som kjendte. Og om vi havde kjendt dem, hvem ved om vi saa kunde have været bekjendt at lege dem! Hvori vor Værdighed bestod, eller

hvad vi tænkte os derved kan jeg ikke sige. I Virkeligheden var jeg kun en dum Dreng, der gjerne vilde være Skolelærer, men ikke vilde gjøre sig nogen Umage for at blive det. Se, det var min virkelige Værdighed. Og vi var mange, som havde samme Rang.

Svømningen var en hel Fest for mig, den Kunst forestod jeg nemlig inden jeg rejste hjemmefra. Igjennem min Faders Eng løb en lille Bæk, hvis største Dybde var en Alen. Fader lærte mig som Barn at svømme i den. Han bandt en Dækkengjord om Livet paa mig og holdt mig fra at synke med et Skuffejærn. Da jeg havde stor Lyst til Vandet og ikke var bange, saa lærte jeg at svømme paa nogle faa Dage. Vor Svømmeundervisning paa Seminariet gik for sig i Søndersø, der senere er blevet en Vandbeholder for Kjøbenhavn. Et Par Hundrede Favne ude i Søen var indrettet en Svømmebro; vi blev sejlet nøgne derud. Den første Dag blev jeg erklæret for Frisvømmer, og fik senere ingen Undervisning. Naar jeg kom i Vandet kunde Læreren ikke faa mig op igjen, før han talte Donners til mig. „Jeg troer min Sandten, De er et halvt Amfibium, Nielsen,“ sagde han en Gang.

Men det Vand var ikke til at slippe fra. Rundt omkring Broen pladskede stadig en Snes unge Fyre, som havde mange Løjer med hverandre og som øvede sig i alle mulige Vandkunster.

En Gang var jeg nær druknet. Jeg havde, for Morskabs Skyld, taget Korkbælte paa. Lidt efter gled det ned om Benene paa mig og nu var det mig, med al min Dygtighed, ikke muligt at faa Hovedet ovenfor Vandet. Bæltet kunde jeg ikke blive af med, før en af de andre kom mig til Hjælp og da var det høj Tid.

For dem, som var bange for Vandet, var disse Svømmeture ingen Fest. men de værste Timer i Ugen. Vel blev vi ikke behandlet saa raat som Soldaterne ved deres Svømning, men Ikkesvømmerne maatte jo alligevel ud at hænge i Svømmeselen. En af de største Kujoner hed Gronenberg. Han baade græd og peb ved denne Lejlighed. En Gang var det saa uheldigt, at den, som skulde holde ham, tabte ham i Vandet. Han maatte saa tilbunds efter ham, men da han fik ham op var Gronenberg halv druknet. Fra det Øjeblik af kom han til at hedde Dronenberg.

Siden efter fik han en skikkelig Doktor til at give Attest paa, at hans Sundhed ikke kunde taale Svømning; saa blev han da fri for at svømme, men ikke for det nye Navn.

Jeg lærte snart alle de Kunster, som hørte Svømmeriet til. Den vanskeligste var Bjærgning, som blev øvet saaledes: En sprang ud paa Hovedet og holdt sig ved Bunden. Vandet var vel 4 Alen dybt. Bjærgeren skulde nu springe ud paa samme Plet, gaa til Bunds, hente den anden op, lægge ham paa sit Bryst og svømme paa Ryggen med ham hen til Broen. Da Vandet ved Broen

gjærne var grumset af den megen Svømning, var det svært at holde Øjnene aabne og at se den, som skulde agere druknet. Men hvem der vilde have mg. for Svømning maatte lære det. For den, der vilde anses af sine Kammerater for at høre til de bedste Svømmere, var dette imidlertid ikke nok, der var endnu to Ting der hørte til: at svømme over til „Holmen“ og at svømme tværs over Søndersø. Jeg gjorde begge Turene. Den over til Holmen var den farligste, thi da havde vi ingen Baad med. Paa Hjemvejen blev jeg bange, at mine Kræfter ikke skulde slaa til. To Kammerater som jeg havde med, kunde svømme hurtigere end jeg. Saa bad jeg dem om, ikke at svømme fra mig, men de gjorde det alligevel. En af dem har rigtignok i de senere Aar fortalt det helt anderledes, saaledes at de hjalp mig ved at give mig en Arm hver, men jeg kan ikke mindes denne Hjælp.

Det andet Prøvestykke, der skulde gjøres, var at svømme over Søndersø. Man sagde, den var en Fjerdingsvej bred. En Søndag var vi et halvt Dusin Svømmere, som begyndte paa den Tur. Der var ikke meget at vove, da en Baad fulgte tæt efter os, for at optage den, som muligvis blev træt. Vi var saamænd allesammen trætte og inderlig kjede af Turen, men ingen af os vilde give sig. Da vi naaede saavidt, at vi kunde naa Bunden ved den modsatte Kyst gav vi os strax til at gaa, vi havde faaet nok af at svømme. Men vi var blevne saa stivbenede, at vi næppe kunde slæbe os i Land. Vi laa længe paa Søbredden og var saa udmattede,

at vi ikke kunde tage vore Klæder paa. Vi sejlede saa tilbage, det vilde have været umuligt for os at svømme. En af Deltagerne i Turen, som jeg talte med for 10 Aar siden, fortalte mig, at han og jeg var de eneste af os, som endnu var i Live. De andre 4 var døde i en ung Alder af Brystsye. Han mente, de havde paadraget sig den ved den lange Svømmetur. De har altsaa dyrt maattet betale den Ære, de høstede. Jeg tror forresten denne Tur var forbudt af Forstanderen, men alle hans Forbud blev ikke overholdte.

Samme Eftermiddag gik vi til Ballerup Kro og drak os nogle Glas Puns. Det var endnu strengere forbudt at gaa paa nogen Kro, men derfor hørte det ogsaa med til de store Heltegjerninger. Jeg øvede dog kun denne Bedrift faa Gange i de tre Aar. jeg var paa Jonstrup, ikke fordi jeg var saa dydig, heller ikke fordi jeg var bange for „Fatter“, men fordi jeg ikke havde Raad til det. Men hvis vi ikke havde været paa Kroen nogle Gange, kunde vi næsten ikke være i Fred for de andre, der kaldte os for Kujoner. Vi havde ogsaa Folk iblandt os, som næsten var paa Kroer hver Søndag, men Forstanderen fik det sjældent at vide.

En Gang blev jeg forfærdelig skamfuld. Det var ved en Svømmetur. Vi sad ved Kysten og klædte os af i flere Hold, ligesom vi kunde komme med Baaden. Da jeg sad i min bare Skjorte sagde en til mig:

„Du er dog et forskrækkeligt Svinebæst, Anton, at du vil gaa med saadan en Skjorte.“

Jeg saa forbavset paa Skjorten, da var den ganske gul af Smuds. I de første 3 Uger, jeg var paa Seminariet, havde jeg aldeles glemt at skifte Linned. Hjemme kom Moder med en ren Skjorte hver Lørdag Aften, da kunde jeg ikke glemme det, her var der ingen, som huskede mig paa det. Moder havde nok bedet mig om at huske det, men det nye Liv havde optaget mig saadan, at jeg havde nær glemt hende med.

Da min Hukommelse blev kaldt til Live paa denne brutale Maade, stemmede alle de omkringstaaende i med, og jeg var ved at synke i Jorden af Skam.

„Har Du ikke flere Skjorter?“ spurgte en anden.

„Jo, jeg har,“ svarede jeg, forknytt.

Nu begyndte de igjen at regne op om mit Svineri. Da var der en, som tog Ordet:

„Nu skal I lade Anton være! Kan I ikke begribe, at han er Moers Dreng og har aldrig været fra hende før. Hun har naturligvis baade klædt ham af og paa, og saa kan han jo sagtens glemme at skifte Skjorte — Men nu glemmer han det ikke mere.“

Det var sandt, hvad han sagde. Jeg havde faaet en drøj Lektion, for saadanne Fyre som vi, vare kun lidt finfølende, men meget ubarmhertige. Jeg var vred paa dem alle, men mest paa den, som havde taget mig i Forsvar, fordi hans Forsvarstale reducerede mig til et Barn. Jeg skammede mig altsaa mere ved at være et Barn end et Svin. Den, der altsaa tog mit Parti var en af

anden Klasse. Der var næppe nogen af mine egne Klassebrødre, der havde vovet at tale saadan til mig.

Der var idelig Jammer iblandt os over den daarlige Føde, vi fik. Før jeg kom der, havde jeg næsten aldrig lagt Mærke til, hvad jeg spiste, men nu blev jeg, tillige med de andre, en ren Lækkermund. Kosten var mer end tarvelig, men jeg havde vist ikke tænkt over den, før jeg blev revet med af den uophørlige Misfornøjelse, der var med den. Smørret var ofte meget harsk, og det var drøjt at spise saadan et Stykke bart Smørrebrød som vi fik til Theen. Vi fik ogsaa en enkelt Gang Klipfisk, hvori der var store Orme. Disse to Ting ved jeg, der var Grund til at klage over, men mange Gange var vi ogsaa urimelige. Vistnok var vor Forplejning af de simpleste Sager, men i Almindelighed var Kosten sund.

Vi havde en Slagter fra Værløse, som leverede Kjødet. Folk sagde, han var hellig; det vilde vi ikke tro, fordi Kjødet vi fik var saa daarligt. En Gang om Ugen fik vi Frikadeller, som egentlig smagte ret godt, men saa kom den Historie ud, at en gammel Røgter, Hans Valker, var med at lave dem, og at han trillede dem paa sine Buxer; derfor var disse saa fidede. Mange Seminarister spiste nu aldrig Frikadeller mere, men bart Brød. Tidligere var der ofte blevet klaget over Maden til Forstanderen, men han havde ikke taget Hensyn

til Klagerne, maaske ogsaa de var uherettigede. Men der gik ellers den Snak iblandt os, at „Fatter“ var saa gode Venner med „Vombatten“ at det kunde ikke hjælpe at klage.

En Gang bar Duxen i ældste Klasse en Tallerken Klipfisk op til Fatter og viste ham mange Orme deri. Da maatte han indrømme, at det var utilbørligt og love, at det skulde ikke ske mere. Han prøvede først at snakke sig fra det og sagde: „Det skal De aldrig bryde Dem om. Det er den fedeste Fisk, der er Orm i.“ Men da Duxen erklærede, at ingen af os vilde spise saadan Mad, og at vi vilde klage til Seminariedirektionen, hvis den ikke blev anderledes, da gav Fatter Kjøb, for hvis noget kunde kyse ham, da var det Seminariedirektionen.

Det var den almindelige Tale iblandt os, at vi kunde ikke leve ved Jonstrups Mad. Dersom vi ikke fik et godt Maaltid Mad en Gang imellem, og hvis ikke vi kunde leve godt i Ferierne, da kunde vi ikke beholde vor Sundhed, men blev syge og afmægtige. Derfor blev det en saare vigtig Ting for os, at komme til at spise godt saa tit som muligt. Og da jeg spurgte om, hvordan man bar sig ad dermed, fik jeg det Svar, at man skulde gaa paa Besøg hos de bedre Familier i Omegnen eller hos Bønderne.

„Ja, men naar jeg nu ikke kjender nogen?“ spurgte jeg.

„Saa kan du følges med en anden, som har

Bekjendtskaber; det gjør ikke saa nøje om der kommer nogle Stykker.“

„Men kan man saadan vælte sig ind paa fremmede Folk, naar ikke man kan gjøre Gjen-gjæld?“

„Det kan vi sgu ogsaa,“ svarede min Hovmester, „for vi beder saa deres Døtre med til Ballerne, og der vil de gjerne med allesammen. Og saa maa vi naturligvis gjøre Hoveri og danse med Døtrene, enten de er tykke eller tynde.“

Denne Maade at skaffe sig gode Maaltider paa, tiltalte mig just ikke, men da jeg saa, at alle, som kunde komme afsted med det, bar sig saadan ad, saa mente jeg, i min Troskyldighed, at kunne gjøre det samme; men jeg vidste ikke hvorledes jeg skulde faa begyndt.

Da kom en af mine Klassebrødre, Skovgaard, hen til mig en Søndag og sagde:

„Hør Anton, har du nogen Steder at gaa hen i Dag?“

„Nej, hverken i Dag eller de andre Dage.“

„Kan du danse? Ja, det ved jeg da nok. Vil du følges med til Ballerup og besøge Møllers? Jeg er kjendt der.“

„Skal der danses?“

„Nej, men naar jeg nu indfører dig der, saa skal du danse med de gamle Døtre, naar vi faar Bal. Dersom du ikke kunde danse, saa vilde jeg ikke haft dig med. Du kan tro, man lever godt der.“

„Er de gjæstfri Folk?“

„Aa, det ved jeg sgu ikke. Vi er 3—4 Se-

minarister, som kommer der, nogle én Søndag og nogle en anden. De er meget gjæstfri mod os, men det for, at vi skal bede deres gamle Tøser med til Ballerne og danse med dem; for der er ingen andre, der vil. Der er en tyk og en langhalset, men da du er den, som er ny, vi andre er kommet der oftere, saa skal du danse med den tykke, naar vi faar Bal; det maa altid Rekrutterne.“

„Er hun tung.“

„Ja, nederdrægtig.“

„Skal jeg saa slæbe hende hele Natten?“

„Gu' skal du ej. Giv hende bare første Dans og lad hende saa sidde. Ja, vi andre rører hende ogsaa hver sin Gang, for at hun ikke skal faa Muk i Benene.“

Vi kom saa afsted. Jeg blev forestillet og meget vel modtaget. De skulde bare have hørt vor Samtale!

Det var Gaardfolk. Manden havde lidt udvortes Dannelse, men Konen gjorde Fordring paa at være en komplet Dame, for tænk, hun havde været Kammerjomfru hos et Herskab! Underholdningen var ikke meget livlig eller aandrig, men Maden var god. Jeg blev bedet om at komme igjen og havde altsaa fast Fod i Huset. Men jeg benyttede mig ikke stort af det, thi jeg var der kun faa Gange i de Aar, jeg var paa Seminariet, og det var, naar jeg skulde bede Damerne til Bal. Jeg havde virkelig Samvittighedsnag ved at komme der, alene for Madens Skyld, og ved at tænke paa, hvorledes vi talte om dem. Der blev ogsaa sagt,

at de vilde gjerne have prakket deres Døtre paa de Seminarister, som kom der. Jeg ved ikke om det var sandt, men det skete i alt Fald ikke. — Det Navn, jeg har givet Familien er ikke det rette; der kunde jo leve Medlemmer af den endnu. En Skolelærer Gehl i Maaløv bad mig en Gang besøge sig, han havde kjendt min Fader, men jeg var der kun en Gang. Derimod besøgte jeg oftere min Moders Stedmoder, Enken efter Eskadronskirurg Olsen, min Morfader. Hun boede i Stenløse, tre Fjerdingvej fra Jonstrup og levede af en lille Pension. Min Bedstemoder kunde ikke gjøre stor Opvartning for mig. Hun var ogsaa noget indskrænket og uvidende, havde nok heller ikke haft nogen Omsorg for sine Stedbøru, men jeg besøgte hende alligevel, da hun var saa glad over at faa lidt Selskab i sin Ensomhed. — Jeg bilder mig altsaa ind, at jeg var ikke af de værste Snyllegjæster, da jeg havde Samvittighedsnag.

Men lad mig ikke glemme „Kaffemoer“, siden jeg har faaet fat paa Mad og Drikke.

Jonstrup ligger tæt ved en af de kongelige Skove, lille Hareskov; kun en kvart Fjerdingvej fra et Hjørne af den. Heri Skovbrynet boede en Enke i et lille pænt Hus, og hun var barmhjertig mod Seminaristerne og hjalp dem, naar de trængte til lidt Extraforplejning. Det gjorde vi forresten altid, men vi havde ikke altid Raad til at skaffe os den. For otte Skilling kunde vi faa Kaffe og Brød hos denne Enke, som derfor kaldtes Kaffemoer. Vi fik nemlig ingen Eftermiddagskaffe paa

Seminariet, men fra Hjemmet var de fleste af os vante til den. Jeg var kun en Gang hos Kaffemoer, for jeg havde ikke ret tit 8 Skilling at undvære. Men mange gik der daglig. Om en af ældste Klasse, som hed Skov, blev det fortalt, at han tillige fik en Dram eller to hver Dag. Han var ogsaa særlig yndet hos Kaffemoer. Der blev tillige sagt om ham, at han gik paa Krybskytteri i Kongens Skove; det var ellers den Gang en meget vovelig Sag. Vist er det, han havde en Bøsse. Man fortalte, at han en Nat havde skudt et Dyr og baaret det ind til Kaffemoer. Hun havde en lille Pige paa 3 Aar, og da hun saa Dyret, bildte Moderen hende ind, at det var Skovs Hund. Dagen efter kom en af Skovfogderne ind til Kaffemoer, som han var kjendt med og da sagde den lille Pige til ham:

„Har du set Skovs den store Hund, som ligger ude i Kammeret.“

„En stor Hund?“ spurgte Skovfogden opmærksom og saa vist paa Konen.

„Aa, ti stille, din lille Sludrepotte!“ sagde hun til Barnet. Men til Skovfogden sagde hun, leende: „Det er noget jeg har bildt Tøsen ind, for at hun ikke skal gaa ind i Kammeret.“

Skovfogden tænkte saa ikke mere over den Ting, men havde Kaffemoer ikke haft den Aandsnærværelse, var det kommet til at se galt ud.

En Ting endnu hørte til Madvæsenet. To Gange om Ugen, om Formiddagen, naar vi havde Frikvartér kom der en Hvedebrødsmand fra Knar-

drup. Vi kaldte ham „Knasmanden,“ med vor sædvanlige Vittighed. Det var en smuk, gammel Mand, klædt i Knæbuxer og Kofte, der var „højstribet.“ Naar en saa ham, raabte han paa Klassen og i Gangene: „Knasmanden er kommet!“ Og saa styrtede de afsted, alle de, der kunde undvære en Skilling og omringede Manden, som stod ude i Forstuen. Han havde en lukket Halmkurv til at bære paa Ryggen; den var fuld, naar han kom, men tom naar han gik. Vi mente næsten, det var vor Pligt at vederkvæge vort Legeme med en „Snegl“. Den gamle Mand var ogsaa skikkelig. Han gav gjerne Kredit med 2 Skilling fra den ene Gang til den anden. Men det blev ikke anset for nobelt, at tage til Borgs hos ham; det passede ikke med vor „Værdighed“.

Jeg har tit tænkt paa, det var skadeligt at Maden, Tanken og Talen derom, kom til at spille saa stor en Rolle i vort Ungdomsliv. Mange andre Ting kunde det have været nyttigere at beskæftige sig med. Men den daarlige Kost, vi fik havde i Hovedsagen Skylden for vort „Madstræv“. Saa snart jeg kom fra Seminariet og fik af velsmagende Føde saa meget jeg kunde spise, blev jeg igjen ligesaa ligegyldig ved Maden, som jeg havde været før.

Da Lærerne umulig kunde passe paa os til alle Tider og altsaa ikke overholde det Utal af

Love, som vi var belemret med, var der udtaget iblandt os 4 Opsynsmænd. Enhver om hvem det antoges, at han kunde faa bedste Karakter, var egnet dertil, naar han ellers var lydig og føjelig mod Lærerne. Forstanderen udnævnte selv disse Embedsmænd. Naar en blev udtaget som Opsynsmand, var han vis paa at faa „meget duelig,“ det blev der sørget for; men denne Vished var ogsaa den eneste Fordel, der var ved Pladsen. Og mange Seminarister var sikre paa denne Karakter alligevel. Derimod var der mange Ubehageligheder ved at være Opsynsmand. De var i Almindelighed daarligt lidte blandt deres Kammerater. Ingen havde Fortrolighed til dem, de kom aldrig med i vore gladeste Løjer, og en Samtale forstummede tit, naar en af dem kom i et af vore muntre Lag. Men vi lagde ikke Skjul paa vore Følelser for dem. Kom de ubejligt iblandt os, sagde en undertiden:

„Ja, nu kan vi ikke tale mere om den Ting siden Opsynsmanden er kommet.“

„Saa vil jeg hellere gaa igjen,“ sagde en af dem ved saadan en Lejlighed. Men da vi, undtagelsesvis, holdt meget af ham, bad vi ham alle om at blive.

Ellers blev de regnede for Sladrehanke og Spyslikkere. Naar de saa en Uorden, da var de forpligtede til at minde os om den, og hvis Advarselen ikke hjalp, da hed det:

„Du er skreven.“ Synderens Navn og Forbrydelse blev da skrevet i en Lommebog og siden berettet til Forstanderen. Hvis en var skrevet

mange Gange i hans Seminarietid, maatte han belave sig paa en daarlig Opførselskarakter ved Dismissionsexamen. Dog i min Tid fik ingen ringere Karakter end: „i det Hele meget godt.“

Bedste Karakter var „meget godt.“

De talrigste Forseelser var Tobaksrygning paa forbudt Tid og Sted. Forstanderen var en stor Hader af Tobak, derfor mente vi, havde han indskrænket Rygningen til den frie Luft og til Spise-stuen fra Middagen og til Kl. 2. Ja, om Aftenen maatte vi ogsaa ryge i denne Stue, ellers var vi henviste til Gangen i nederste Stokværk. En lille Forstue ud imod Haven var gjerne vor Rygesalon i de forbudte Tider. For at faa den kjære Pibe Tobak, stod vi her om Vinteren og døjede Kulde. Tobaksrygningen var paa Jonstrup en hæderlig Idræt, jo mere man røg, desmere æret blev man. Man saa med et medlidende og foragteligt Smil paa de faa, som ikke røg. Vi var 50 Seminarister, der var vel kun en Femtedel af dem, som ikke røg. De kom sjældent iblandt os i Rygetiden, og hvis de en enkelt Gang kom, betragtede de sig som en Sort lavere Væsener. Piber spillede altsaa en stor Rolle, ligesom Kæmpernes Sværde i Oldtiden. Hvem der havde en smuk Pibe var stolt af den og den blev beundret.

En Færdighed, som blev dyrket meget var den, at ryge Pibehoveder til. Hoveder af Porcelæn er jo bedst at ryge af, naar der har dannet sig en sort Skorpe inden i dem. I det nederste Parti af Pibehovedet er det meget vanskeligt at faa

dannet denne Skorpe; det var det første, der skulde gøres ved Tilrygningen. Dernæst skulde man sørge for, at Skorpen sad i et jævnt Lag i hele Pibehovedet, endelig var det en Dyd, at Skorpen var saa tyk som mulig. Mange havde vældige store Pibehoveder, der var røgede saaledes til, at de ikke kunde faa deres lille Finger deri, naar de skulde stoppe Piben; de stoppede saa med en Pind. Denne Tilrygning blev dreven med stort Alvor. Og hvis et veltilrøget Pibehovede gik itu, da var det en stor Sorg for Ejeren og han blev almindelig beklaget. Ingen havde Hjærte til at le, naar saadan en Ulykke skete. Det var meget sjældent, vi røg Sigarer, det havde vi ikke Raad til, og dersom vi flottede os en Gang med en, da blev det en skrækkelig Stincadores.

Om Vinteraftenerne, naar vi skulde læse over paa vor Lektie til næste Dag, var der gjerne 20—30 Stykker, som sad i Spisestuen for at kunne ryge. Vistnok havde vi læst bedre oppe i vor Klasse, for der skulde Opsynsmanden holde Ro, men der maatte ikke ryges Tobak. I Spisestuen var der dygtig med Støj, men der havde vi vor Pibe. Vi, som sad dernede, var nok heller ikke af de flittigste. Nogle Gange gik Forstanderen igjennem Stuen, naar han skulde ind til Spisevæerten. Da var der altid en, som sagde: „Nu skal vi ryge Stuen fuld til Fatter kommer tilbage, saa vil han ordentlig hoste og nyse.“ Og alle, som én Mand, begyndte vi saa at dampe ganske

forfærdeligt, saa at vi bogstavelig ikke kunde se fra Væg til Væg.

Naar saa Professoren kom, rejste vi os ærbødigt op, men han kunde nok mærke paa Røgen, hvor dybt Ærbødigheden stak. Det var en sand Fornøjelse for os at se, hvordan han hostede og blæste. En Gang havde han dog saa meget Vejr, at han kunde komme med en spydig Bemærkning. Det brød vi os ikke om, men vi var netop glade over, at han havde mærket Drilleriet. En anden Gang samlede vi nogle Cigarstumper sammen, pilde dem i Stykker og lagde dem under Kathederpulten ligesom Forstanderen skulde komme i Time. Vi gottede os rigtig, naar vi saa han sad og snuste ad den stærke Tobakslugt. Alt dette og mere til var jo nogle ondsksfulde Drengestreger, men desværre! saa gammel som jeg er, kan jeg knap fortryde dem endnu. Jeg, tilligemed en stor Del af mine Kammerater, var virkelig vrede paa Forstanderen. Vi kunde ikke opdage hos ham det mindste Træk af Godhed eller Velvillie mod hans Elever. Det faldt os aldrig ind, at drille de andre Lærere, saa jeg kan ikke tænke andet, end at Forstanderen selv har en stor Skyld for det daarlige Forhold, der var imellem ham og den største Del af Seminaristerne. Han benyttede enhver Lejlighed til at lade os føle sin Magt, og vi benyttede enhver Lejlighed til at drille ham, naar vi troede at kunne gjøre det uden Fare.

Om Sommeren tilbragte vi næsten al vor Fritid ude i Skoven. Den Del af den, som var nærmest ved Jonstrup, var af Forstvæsenet indrømmet Seminaristerne til fri Afbenyttelse: det var en meget stor Del. Den var desuden forsynet med Gange og Lysthuse, af hvilke hvert havde sit Navn. Et Sted i Skoven var der en Stensætning, der lignede et Alter. Det kaldte vi Freyas Alter, skjøndt det ikke var nogen Oldtidslevning. Her holdt vi Sammenkomster og Smaafester, og her, hvor vi var sikre for Lærere, blev undertiden lagt Raad op imod Forstanderen.

Denne dejlige grønne Skov var virkelig en stor Herlighed for os. Om Sommeren var den vort rette Hjem. Seminariet med sin Kaserne-Indretning gav os ikke en eneste Plet, hvor man kunde være ene med sine egne Tanker, eller med sine Arbejder. Flere Soldater har, ligesom jeg, følt det som en stor Plage i vor Kasernetid, at der ikke var et Sted, hvor vi kunde være ene, ikke en Gang paa Vandhuset. Nu vel, saadan var det ogsaa paa Jonstrup, men her havde vi dog den store, stille Skov, hvor der var afsides Steder nok til hver af os. Om Sommeren blev der heller ikke nær saa mange Forseelser noterede af Opsynsmændene, som om Vinteren, naar vi alle var indestængte i de smaa Rum. De Forbrydelser, som vi hyppigst blev skrevne for, var nemlig, som før nævnt, Tobaksrygning paa forbudt Tid og Sted, desuden Støj paa Klassen i Forberedelsestiden. Men i Skoven maatte vi tumle os, som vi havde

Lyst. Vi benyttede den ogsaa dygtig, selv efter at de sidste Blade var faldne; ja, selv paa en mild Vinterdag kunde man se os gaaende i Skoven med Vintertøj paa og Bogen i Haanden. Det var for koldt til at sidde. At gaa og læse var forresten meget brugeligt paa Jonstrup, men jeg troer nu ikke det var den heldigste Maade at læse paa. Derfra hvor vor Skov begyndte, kunde vi blive ved at gaa i Skov lige til Frederiksdal. Og paa saadan en Tur, som jeg gik sammen med en god Ven, fik jeg mit første bevidste Indtryk af Naturskønhed. Jeg havde saa tit i Forvejen hørt mine Forældre, eller andre, som jeg var i Følge med, lovprise et eller andet Sted hvor vi var, og naar de sagde: „Hvor her er dejligt!“ saa stemmede jeg i med. Jeg synes ogsaa nok jeg kunde se Skønheden, naar andre pegede paa den, men jeg havde hidtil aldrig selv kunnet finde noget skjønt i Naturen. Nu kom jeg her en Sommeraften og gik paa en høj Klint, bevokset med Bøgetrær, der dannede en smal Ramme om den stille, blanke Furesø, der havde Aften solens Guldglans. Da blev jeg aldeles betagen, jeg kunde ikke gaa et Skridt videre og ikke tale et Ord.

Det var ligesom min slumrende Skønhedssans blev vækket i et Nu. Siden den Tid opdagede jeg selv mange Dejligheder i Naturen, og jo længer jeg øvede mig deri, desmere og desbedre kunde jeg se den.

Lad mig med det samme nævne en anden og større Skovtur. Den gik til Bernstorf Slot,

hvor Kong Oskar den første var Gjæst hos Kristian den ottende. Jeg, som ikke havde set mere af en Konge end Frederik den Sjettes Næse — naa det var nu ikke saa lille en Part af ham — jeg skulde nu faa hele to Konger at se i fuld Legemstørrelse. En Snes Stykker af os fik Lov til at gaa denne Tur, der var omtrent to Mil.

Da vi kom til Bernstorf, borede vi os ind i den tætte Menneskemasse og kom ogsaa temmelig nær til Slottet. Paa en Gang hørte vi Musik og saa et Fakkeltog nærme sig. Da det kom tæt til Slottet, traadte begge Kongerne ud paa den høje Trappe, de var uden Hovedbedækning. Kristian den ottende var klædt i skarlagenrød Hofdragt. Han var stor og fyldig, glatraget, og hans smukke Ansigt var omgivet af mørkt, stærkt krøllet Haar. Den svenske Konge var i mørkeblaa Uniform, han var ret kjøn, men lille og uanselig ved Siden af vor Konge. Saasnart Kongerne lod sig se, begyndte et vældigt firstemmigt Kor at synge en Sang, hvis Begyndelse jeg troer at kunne huske.

„Hil dig, du Nordens gamle Odelsgaard
af Fjelde bygt og hegnet ind med Graner,
mens tusend Snekker, lig en Flok af Svaner
paa Havet gynger sig der udenfor!
Af blanke Jøkler er din Højsal lagt,
og Hekla vældigt som dens Arne flammer.
Af Malm du gjemmer nok i dybest Kammer
og gylden Rughøst er paa Tillie lagt.“

Derpaa traadte Kong Kristian frem og holdt en temmelig lang Tale, Kongerne plejer ikke at

gjøre dem saa lange. Det var ligefrem dejligt at se hans mægtige Person, at høre hans stærke Røst og hans flydende Sprog. Hvad han sagde har jeg glemt; det var nok ellers om Broderforbund imellem de tre Broderlande.

Derpaa traadte Kong Oskar frem og talte nogle faa smukke Ord. Men hvor han faldt igjennem ved Siden af vor Konge, baade hvad Ord, Røst og Person angik! Vi var ordentlig stolte af vor Konge og vi kunde ikke tale om andet paa den lange Hjemvej. Ak ja! det var for os unge i vor politiske Uskyldigheds Dage.

Nogle Dage efter var vi til en mindre Fest. Vi havde i vor Klasse, denne Skovgaard, som før er nævnt. Han var vel lidt af os alle, fordi han altid var i godt Humør og desuden velvillig og hjælpsom. Da vi havde opdaget, at det var hans Fødselsdag, gav vi hver et Par Skilling til en lille Gave til ham. Vi fik ham saa med ud til Freyas Alter og stillede os op rundt omkring. Derefter sang vi en Vise, som jeg havde skrevet. Af den kan jeg huske:

Skovgaard, han er atten Aar!
 Hvilken Lyst og Glæde!
 Derfor Borgens Svende faar
 nu en Sang ham kvæde.

Gid at han om trende Aar,
 naar til Doms vi stædes,
 med et „Meget duelig,“
 hjærtelig maa glædes!

Gid at han længe leve maa
 her blandt Venner kjære!
 Aldrig skal hans Ros forgaa,
 evig skal den være!

De sidste Linier var ironisk mente, thi hans Gaver var kun ringe. Der var heller ikke meget Haab om, at han kunde faa bedste Karakter. Men Skovgaard tog alt for gode Varer og takkede, virkelig rørt.

Jeg vil fortælle videre om vore Fester, det var dog i Grunden dem, som interesserede os mest. Den alvorlige Del af Seminarielivet, nemlig Undervisningen havde jo ingen Tiltrækningskraft for mig.

En af de aarlige Fester var Fatters Fødselsdag. Noget i Forvejen var der samlet Bidrag til en Gave, og denne skulde nu overrækkes ham. En Gang var det et Lommeur af Sølv, et Cylinderur. De var nylig kommet frem paa den Tid. Alle Seminaristerne blev samlet Kl. 10 Formiddag i den store Skolestue. Bordene var flyttet lidt tilside og Pladsen, som vi fik derved, indtoges af et Bord, dækket med en hvid Dug. Men der var ingen Retter paa Bordet andet end det lille Etui med Uret. Da vi alle var opstillede i en Halvkreds, maatte Duxen i ældste Klasse hente Fatter. Vi havde svært med at holde os stille indtil han kom. Endelig kom han listende; det var nu hans Gang. Han stillede sig op bag ved Bordet med nedslagne Øjne og et saare front Ansigt. Duxen traadte nu frem og holdt en Tale, hvori han skil-

drede vor store Glæde over, at vor dygtige og humane Lærer og Vejleder havde tilbagelagt endnu et Aar. Duxen, som vidste hvordan Stemningen var, talte ellers i en meget reserveret Stil og kom ikke med større Roes, end han lige var nødt til. Og dog syntes vi, det var formeget, thi vi puffede hvert Øjeblik til hverandre og skjævede til vore Naboer. Fatter stod som et Offerlam, eller som en Martyr og hævdede ikke sine Øjne fra Gulvet. Men da Duxen sluttede, kastede han et stjaalent Blik paa Forsamlingen og sagde med Haanden paa Hjærtet:

„Naar Følelserne blive mange, blive Ordene faa.“

Derpaa snappede han Uret og listede hurtigt af.

Da vi antog han var kommet ud af Hørevidden begyndte vi jo at sludre. En sagde: „Det slap vi nemt fra. Bare vi maatte nøjes med saadan et Foredrag hver Dag!“ En anden sagde: Fatter er en stor Rævetrækker! Det lød smukt nok om hans mange Følelser, men han snakkede ikke om, hvad det var for Følelser. Han føler vel akkurat for os, ligesom vi føler for ham. En tredie talte om Komodispillet med Haanden paa Hjærtet. Det var vistnok mig, for jeg har altid hadet Komodie, naar ikke den er paa Scenen.

Nogle tog sig over at hegle Duxen igjennem for hans Tale, fordi den var for rosende. „Jeg kunde ikke gjøre det ringere, naar vi skulde overrække ham en Gave, det kan I vel begribe!“ svarede han.

„Men hvorfor skal vi have den Historie. Det er jo en dum Komædie, det hele!“ udbrod en.

„Ja, det er nu saadan en gammel Skik!“ sagde Duxen og han blev understøttet af de andre Opsynsmænd, de var jo alle Fatters, „haandgangne Mænd.“

Kort efter kom der Bud, om vi alle vilde komme ind til Professoren. Vi gik saa ind og fyldte hans Stuer, og Fruen fyldte os med Kaffe og Chokolade.

Vi var dog ikke mere vrede paa Fatter, end at vi nok vilde tage imod, hvad han opvartede os med. Det var jo kun saa sjældent, vi fik noget godt. Fruen var elskværdig som altid. Hendes Mand gjorde krampagtige Forsøg paa at være venlig, ja, han prøvede endog paa at være morsom. Der var intet at risikere, for han vidste jo, at vi lo pligtskyldig. Professoren gik saa omkring og vexlede et Ord med en og anden af dem, han bedst kunde lide. Jeg var ikke deriblandt. Ja, i alle de 3 Aar jeg var paa Seminariet, har jeg ikke talt et eneste Ord med ham uden i Forretninger, eller naar jeg skulde have Skjænd. Naar de to andre Lærere, der rangerede under Professoren, havde Fødselsdage, gik det til paa lignende Vis. Dog med den Forskjel, at de Gaver, der blev skjænket, var dem bedre undt og at de tog imod dem paa en mere naturlig Maade.

Fra disse Fødselsdage stammer et grundigt Had, jeg har faaet til alle saadanne indsamlede Gaver fra underordnede til den foresatte. Vistnok kan der være mange Elever, eller Folk i andre

underordnede Stillinger, som virkelig kan føle Trang til at give deres overordnede et Bevis paa deres Paaskjønnelse og Taknemlighed. Men at en Mand, som har over mange at sige, skulde kunne være dem alle tilpas, er umuligt at forudsætte. Imidlertid, naar der bliver indsamlet til en Gave, saa tør ingen undslaa sig, af Frygt for de mulige Følger. De maa altsaa med, hver en, selv om de paa ingen Maade er tilfreds med deres foresatte, og selv om de kun har daarlig Raad til det. Dette Forhold kan Modtageren af Gaven ikke være uvidende om, og hvor han saa kan modtage den med Glæde, begriber jeg ikke. Da jeg blev Højskoleforstander begyndte mine Elever paa den samme Uskik, og jeg var nødt til at modtage Gaver af de første Skolehold. Men senere, da jeg altsaa kunde beraabe mig paa, at det truede med at blive en Skik, sagde jeg til hvert Skolehold omtrent saadan:

„Det er blevet til en Skik paa en Mængde Skoler, at Eleverne skyder sammen til en Gave til Lærerne, og det er ogsaa begyndt at blive en Skik her. Da jeg, af flere Grunde, ikke ønsker at modtage saadan en Gave, saa vil jeg sige eder det i rette Tid, skjønt jeg slet ikke ved, om I har saadan noget i Sinde. I forundrer eder over det og mener knap, det er mit Alvor, men det er saa alvorlig ment, saa at jeg paa ingen Maade vil modtage en Gave af eder, dersom den bliver mig budt. Og dog er jeg ingen Særling, men ligesom andre Mennesker: jeg bliver glad, naar nogen giver

mig noget. Men en Ting er rigtignok nødvendig, for at jeg kan blive glad ved en Gave, nemlig, at den er mig undt af ganske Hjærte. Jeg tør vel nok sige, uden at prale, at de fleste af eder kan godt lide mig og Livet her, men jeg er tillige overbevist om, at der nok skal være en og anden, som ikke synes om mig. Men dersom I samlede Bidrag til en Gave, saa er jeg vis paa, at de sidstnævnte ogsaa kom med deres Skjærv, de tør nemlig ikke andet, da de er i Mindretallet, men, hvad de giver er altsaa ikke vel undt. Jeg ved ogsaa, her er mange fattige Elever, som har svært ved at udrede alt, hvad det koster at være paa Højskolen. De vil maaske ikke staa tilbage ved denne Lejlighed, skjønt de slet ikke har Raad til det, men de kan jo ikke give med et glad Hjærte. Derfor kan jeg ikke antage, at hvert Bidrag til saadan en Gave er givet med Glæde, og naar jeg blot skulde tænke, at der var en eneste uvillig Skilling kommet med, saa kunde jeg ikke blive glad ved Gaven. I, som holder af mig og holder af at være her, behøver aldeles ikke at give mig saadan et haandgribeligt Bevis derpaa. Jeg ser jo eders Glæde og Tilfredshed mange Gange om Dagen; jeg er inderlig glad over denne Tak og behøver slet ikke mere.“

Naar jeg har opholdt mig saalænge ved denne Sag, som slet ikke er paa sin Plads her, da beder jeg mig undskyldt. Jeg vilde gjerne slaa et Slag imod denne Uskik, som i de fleste Tilfælde fører et slemt Hykleri og Komediespil med sig.

Nogle andre Fester, som vi havde, kunde glæde sig ved en større Tilslutning, nemlig Baller og Assembleer. Vi havde 2 Assembleer hver Vinter. Til disse havde hver Seminarist Lov til at indbyde Damer fra de Familier, han kjendte, dog tror jeg, Tallet var indskrænket til 3. Dagen før Festen havde vi et frygteligt Slæb med at rydde Klasserne og Skolestuerne for Borde og Bænke, der skulde bringes ned ad Trapperne. Men længe i Forvejen havde Musiklæreren indøvet nogle Konsertstykker med de Elever, der spillede bedst. Det var altsammen Strygemusik, nogle Violiner og en Bratsch og det var altid gammel klassisk Musik, der blev udført. Jeg fandt den meget kjedelig, da jeg havde saa lidt musikalsk Uddannelse. at jeg ansaa Dansemusik for den bedste. Ved Assembleerne behøvede vi ikke at have Kjole paa, men hvide Handsker ansaaes for en Nødvendighedsartikkel. Jeg fik, efter nogle erfarnes Raad, kjøbt et Par Vaskeskindshandsker, som jeg selv kunde vaske. Naar vi kunde vente vore fremmede, stod vi nede paa Gangen for at modtage Damerne; hver skulde modtage sine og føre dem op til Toiletteværelset. Vi blev saa i et tilstødende Værelse, for at føre dem ind i Balsalen, naar de var færdige. I den ene Ende af Salen var opstillet Nodestole og saa begyndte Konserten. „Gamle Rasmus“ var meget venlig mod sine Medspillere for at faa dem til at gjøre sig Umage. Den lille Konsert gik i Almindelighed godt, men den havde ikke mange taknemlige Tilhørere. Den største Del

bestod jo af Ungdom, der længtes efter Dansen. Endelig kom den. Hver bukkede for sin Dame til første Dans og stillede sig op. Jeg fik pligt-skyldigst fat i min tykke Frøken Møller; nu skulde jeg gjøre Hoveri for den gode Mad jeg havde faaet. Men det var rigtignok „ført Arbejde“, som Fynboerne siger. Jeg har aldrig før eller siden danset med saa tung en Dame. Naar jeg bugserede hende forbi mine Kammerater, tilkastede de mig skjælmske og medlidende Blikke. Men da jeg vel havde overstaaet første Dans, fik hun Lov for mig til at være „Bænkepryde“. Hun fik heller ikke danset med andre end de, der ligesom jeg, kom i Huset og maatte arbejde for Føden.

Ved Assembler blev kun opvartet med Kaffe, The og Chocolate, men den Aften brød vi os ikke stort om Mad og Drikke. Jeg morede mig udmærket, da mit Hoveri var fuldført. I Forvejen havde jeg kun været til Bøndergilder, og jeg havde moret mig hel godt ved at danse paa Lergulv i en Belysning af en eller to Tællelys. Det var noget helt andet for mig, at se den store Balsal rigelig oplyst og fyldt af smukke, netklædte Damer. Vi maatte kun danse til Kl. 12, men de 6 Timer gik for mig som et Øjeblik. Nu havde vi ogsaa god Musik. 6 Seminarister besørgede den. Paa denne Maade fik de frit Gilde, men de kunde jo heller ikke mere sig stort. Dog blev de undertiden afløste og kunde faa sig en Svingom. Hittil havde jeg været vant til at danse efter en eneste falsk Violin.

Ja, det gik dejligt, men endelig ved Slutningen af en Dans, tog Fatter sit Ur op af Lommen og sagde til Musikken, at nu var Klokken tolv. Men han blev strax omringet af nogle unge Damer, som kjendte ham, og de bad om en eneste Dans endnu. Den blev allernaadigst bevilget. En Gang var den sidste Dans en Gallopade. I Førstningen gik den i et skikkeligt Tempo, men da Musikken var kjed af at spille, mente den, at den ogsaa snart skulde gjøre Folk kjede af at danse. Den begyndte da at forcere Takten lidt efter lidt, indtil den naaede en saadan Fart, at man umulig kunde faa Fødderne med, selv om Aandedraget kunde holde. Vor Tysklærer Horst var med i denne vilde Gallop, han havde lange Ben og var ikke videre snild til at danse; her gik det ham rent galt. Det var Fløjtespilleren, den rødhaarede Lindholm, der havde jaget paa, og de andre var nødt til at følge med.

Da Galloppen var forbi, og jeg med nogle andre stod henne ved Orkestret og pustede ud, hviskede Lindholm til os: Saa I, hvor jeg kunde faa „Oberlæreren“ til at springe? „Oberlæreren“ var nemlig et Navn til den nævnte Lærer.

En af mine Klassebrødre, Andresen fra Helsingør, var meget musikalsk, skjønt han var kun 17 Aar. Han havde god Oplysning da han kom og havde let ved at følge med Undervisningen, men han havde, ligesom som nærværende Synder, ingen Lyst til at læse. Det var bare Musikken, der optog ham. Ved den næste Assemblée fik

han, af gamle Rasmus, Lov til at dirigere Konsernten. Det var noget for ham, for han vilde gjerne blære sig. Han fik Bud til Kjøbenhavn efter en kostbar Taktstok, som han svingede i den højtidelige Stund med stor Værdighed. Andresen var i stor Galla med hvide Glacéhandsker, ovenpaa disse havde han sat en Mængde Guldringe, hvilket vi syntes saa frygtelig tosset ud. Men hans Musik gik udmærket og han fik offentlig Ros af Musiklæreren.

En Gang senere sagde han til mig, om jeg vilde skrive en Sang, saa vilde han komponere en Melodi til den. Jeg valgte saa at beskrive en Sommeraften, og jeg husker endnu det første Vers:

Nu synker Solen ned i Kattegattet,
 dens Gjenskin flager end paa Lundens Trær
 Den stille Luft har Søens Flade glattet,
 en enlig Skude ligger Kysten nær.
 Det friske Hø, o hvilken liflig Duften!
 De raske Bønder rive det nu her.
 Nu klinger Aftenklokken gennem Luften
 og Frøen kvækker i det stille Kjær.

Melodien, der blev komponeret hertil, var velklingende, men havde vist ikke større Kunstværdi end Texten. Men Sangen blev meget beundret af vore Kammerater. Den blev senere udsat og sunget firstemmig af en lille Sangforening, som Andresen var Formand for.

Jeg fortæller videre om vore Fester:

Den største vi havde var det aarlige store Bal. Til dette maatte vi være i Galla eller blive

derfra. Kun nogle ganske faa Seminarister gik ikke med. Det var Pengehensynet, der forhindrede dem, for Ballet kostede vistnok hver af os 5 Rd. Jeg burde ikke have gaaet med, da mine Forældre havde det saa smaat, men jeg blev ved med mine Tiggerbreve indtil de sendte de nødvendige Penge. Der var ikke mange af os, der havde sorte Balklæder, derfor skulde de, som manglede, leje disse i Kjøbenhavn. Mange af os, deriblandt jeg, nøjedes med en Kjole. Der blev nu bestilt hos en Skrædder, der havde Udlejning af Klæder, saa og saa mange Dragter. Da de kom, havde vi jo meget travlt med at passe og bytte. Disse Klæder saa noget afjaskede ud, de havde vist været til Bal tiere end vi, men det var dog altid Baldragter, — og saa skulde de jo kun ses ved Lys. Saa havde vi endvidere travlt med at skrive og liniere smaa Bal-Lister. Saadan en Liste skulde hver af os overrække den Dame, vi skulde have til første Dans. Disse Lister blev skrevne saa smukt som muligt, enkelte af dem var hele Mesterværker i Skjønskrivning. Der blev kun skrevet Damens Navn og Ballets Datum, de blanke Linier skulde saa udfyldes af den Herres Navn, som fik Løfte om en Dans. Balbøger var ukjendte den Gang. Første Dans havde vi faaet bestilt med det samme, vi bad vedkommende Dame til Bal, de øvrige Danse maatte vi bede om paa selve Balaftenen. De Damer, som dansede bedst fik saa en Sværm omkring sig og kunde ikke tilfredsstille Efterspørgselen. Bænkepryderne fik mere Ro. Deres

Stamme dannedes af de, som dansede daarligt. Mærkelig nok, det var ikke altid de smukkeste Damer, der var mest yndede, Hovedsagen var, at de dansede godt; bedst var det jo, naar begge Dele var forenede.

Vor store Skolestue var altid Balsalen. Den var forfærdelig øde og kjedelig til Hverdagsbrug. Hvide, kolde Vægge, perlefarvede Fyrretræs Møbler, ingen Gardiner, ikke det allermindste, der kunde tjene til Pynt. Men Baldagen blev den pyntet med grønne Hængekranse langs med Loftet, med Grønt over Dørene og paa Lampetterne. Jeg troer endogsaa, at vi fik laant nogle Skilderier hos Lærerne. Nok er det, vi synes, Salen saa særdeles festlig ud, da de mange Lys bleve tændte.

Vi dansegale Mennesker kunde næsten ikke faa Has paa den korte Vinterdag, da Ballet skulde være. Og da vi ikke havde Timer, havde vi ikke andet at bestille end at længes. Endelig begyndte Ballet. Damerne var i den største Pragt. Jeg havde vist ingen anden Dame til første Dans end min gamle Klods om Benet, Jomfru Møller.

Jeg maa tilføje her, at Navnet Møller ikke er det rette, hvorimod de andre Navne, som intet bemærkes om, er ægte. Et af Ballerne husker jeg bedst. Af bekendte Navne var Præstefamilierne Aagaard fra Farum og Giesing fra Ballerup tilstede. En Kvaldproprietær fra Omegnen havde taget en ung Dame med, hun var nok oppe fra det nordligste Sjælland, men for Tiden hans Gjæst. Denne Dame overstraaede hans Døtre og — i det mindste i mine Øjne, enhver anden af Ballets

Damer. Lad mig kalde hende Jomfru Juel. Ingen af os kjendte hende, men saasnart hun var færdig med første Dans, blev hun belejret af over 30 Ansøgere, og hun havde kun 10 Danse at raade over. Jeg fik ingen Dans, da jeg ikke havde Mod til at trænge mig frem. Jomfru Juel var middelstor, men let og slank. Hun var blond og havde en sund Ansigtsfarve, men hendes Træk var just ikke saa særdeles smukke. Dog, der var over hendes Væsen noget ubeskriveligt tiltalende. Øjnene var blaa og milde, aldeles fri for Skjælmeri, ligeledes for Undseelse. Hun var klædt i hvidt Musselin, uden Spor af Pynt eller Prydelse, men hun kunde ogsaa godt undvære dem. Jeg har i hele min Levetid aldrig set en Pige, der saadan kunde fængsle mig, og jeg behøver vel altsaa ikke at fortælle, at jeg blev forelsket i hende. Det var og blev min første og eneste virkelige Forelskelse. Og naar jeg skriver disse Linier, kan jeg mærke paa mine vaade Øjne og mit gamle Hjærte, at den ikke er forbi endnu. Jeg kunde hele Aftenen ikke lade være at se paa hende, jeg dansede mekanisk og forsømte mine Damer. Det var dog ogsaa altfor tungt, at hun ikke havde en Dans til mig! Men det gik bedre end det saa ud til! Under en Dans, som hun havde med Cand. Giesing, skulde der inklineres paa den Maade, at Damen slog en Knude paa et Hjørne af sit Lommetørklæde. De andre 3 Hjørner skulde være uden Knuder. Hun samlede nu Lommetørklædet i sin Haand saaledes, at Spidserne af alle 4 Hjørner stak op, men ingen kunde

se paa hvilken Spids, der var Knude. Nu førte hun sin Herre hen til tre andre Personer, hvilke hun vilde og saa lod hun af hver dem tage fat paa en Spids, den sidste fik den Herre hun dansede med. Naar nu alle fire havde faaet fat, aabnede hun Haanden: den Herre, som saa havde fat i det Hjørne, der var Knude paa, skulde have den Ære at danse med hende selv, de 3 øvrige maatte søge sig andre Damer. Da nu Jomfru Juel skulde gaa denne Tur, kom hun først hen til mig. Jeg blev strax glad; det var dog altid noget. Hun fik to andre til at tage fat og saa hendes Kavaller. Men da hun aabnede Haanden havde hun glemt at slaa Knude paa det ene Hjørne, saa vi var alle lige nær.

Hun rødmede lidt af Forlegenhed, da sagde Giesing:

„Ja, nu maa De sige os, Jomfru Juel, hvem der skal være den lykkelige.“

Uden at svare, nejede hun for mig. Ja, jeg blev i Sandhed den lykkelige, det var ikke en Talemaade, som det var i Kandidatens Mund. Vi dansede ud og smaapratete imens; jeg var strax hel frimodig overfor hende. Han, der førte Dansen op, klappede af, men vi hørte det ikke, endelig blev der en hel Storm af Klappere, da vi var ganske ene paa Gulvet. Jeg fik senere talt med hende en Gang til. Og disse Øjeblikke var de eneste, hvori jeg morede mig, ja, det kan vel ikke kaldes at more sig, naar man glemmer alt omkring sig, saa nær som den udvalgte Person. Jeg haabede, at hun havde lagt Mærke til mine længselsfulde Blikke, og at hun, af den Grund, var kommet hen til mig.

Maaske hun havde ladet være at slaa Knuden, fordi hun vilde vælge mig. Men alt dette kunde jeg ikke faa at vide og jeg ved det ikke endnu. Jeg vil heller ikke vide det. Jeg ved ikke hvorlænge jeg var paa Jonstrup efter den Tid, men jeg ved, at jeg ventede efter hende paa alle de øvrige Baller og Assembleer. Hun kom der imidlertid aldrig mere, og jeg har ikke set hende oftere. Nu er det snart halvtredssindstyve Aar siden.

Enhver kan forstaa, at jeg ofte tænkte paa hende og at jeg tit grundede paa, hvorledes jeg skulde faa hende at se igjen. Hendes Fader var Gjæstgiver, og det vilde jo være den simpleste Ting af Verden, at rejse derop og leje sig ind i Kroen som Turist. Men der var to Ting i Vejen, for det første havde jeg ingen Penge, og for det andet ventede mine Forældre mig saa længselsfuldt i hver Ferie. Jeg kunde umulig slippe fra dem, dersom jeg ikke vilde fortælle dem rent ud, hvad der laa mig paa Hjærte. Og det kunde jeg ikke bevæge mig til, da jeg næsten ikke kunde tænke, at der var noget Haab for mig. Da jeg rejste fra Seminariet, opgav jeg Tanken om, at faa Jomfru Juel mere at se, men jeg har aldrig glemt hende. Jeg er endnu overbevist om, at hvis jeg havde faaet hende, var jeg bleven et bedre og lykkeligere Menneske, men jeg er ligesaa overbevist, at saa vilde jeg aldrig været blevet Forfatter. Man vil maaske sige, at den Skade havde ikke været saa stor, men jeg vil ikke være saa beskeden, at sige Ja dertil. Mange mener, at jeg har skabt den danske Skolelærerlitteratur, vist er det, at jeg var

den første, der blev lagt Mærke til i Bladkritikken. Hvis nu denne Læsning ikke var bleven til, saa havde det dog vistnok været en stor Skade for den folkelige Oplysning. Nu vel, denne Literatur var jo sikkert nok kommet frem alligevel, men maaske ikke paa den Tid og paa den Maade.

Hvad jeg har skrevet her om min første Kjærlighed, forekommer mig mat og koldt. Jeg vil derfor meddele et Digt, som jeg skrev 1884, da jeg boede i Kjøbenhavn og var kommet i Tanker om, at hun ogsaa var flyttet dertil. Men jeg fik det aldrig at vide til nogen Sikkerhed, for jeg vilde ikke se hende.

Min hvide Due.

Aa, lad mig aldrig se dig
i Alderdommens Skjær
min Ungdoms fagre Morgendrøm,
umistelig og kjær!

Os Livet tidlig skilte
og jog til hver sin Kant,
tilsidst i dunkle Aftenrød
til kjendte By vi fandt.

Sig, husker du den Aften, —
jeg har den aldrig glemt —
med Fløjters og Fiolers Lyd
og Dansens glade Skjæmt!

Ret som en snehvid Due
du flagrede saa let,
og alle vilde fange dig,
men du fløj i mit Næt.

Du kom saa glad og frejdig,
 de andre lod du staa,
 og ved Musikkens friske Bør
 vi lod vor Snekke gaa.

Saa mangt et Ord vi talte
 den korte Nattestund,
 de staa endnu usluttelig
 her i mit Hjertes Grund.

Jeg saa dig aldrig siden;
 det maatte være saa.
 Min Levedag blev tung og mørk,
 min røde Kind blev graa.

Men midt i Mørket lyste
 min Due, hvid og klar.
 Dit Billed' blev saa tit min Trøst;
 den eneste, der var.

Det været har min Rigdom,
 et dyrebart Klenod.
 Jeg maa det aldrig miste,
 mens jeg har Liv og Blod.

Thi skulde jeg dig skue
 saa falmet som jeg selv,
 forvist da vilde stivne kold
 mit Hjertes varme Elv.

Dit unge friske Billed,
 det maa jeg holde paa.
 Min Hjærtensallerkjæreste!
 du kan mig vel forstaa.

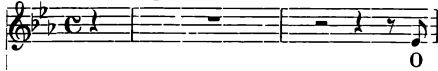
Nej lad mig aldrig se dig
 i Alderdommens Skjær
 min Ungdoms fagre Morgendrøm,
 umistelig og kjær.

Min hvide Due.

Moderato, semplice.

Emil Hartmann.

Sang.

Piano.

lad mig aldrig se dig i Alderdommens Skjær min

Ungdoms fagre Morgendrøm, umistelig og kjær! Os

Li-vet tidlig skilte og jog til hver sin Kant, til-

The first system of music consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The vocal line begins with a treble clef and contains the lyrics "Li-vet tidlig skilte og jog til hver sin Kant, til-". The piano accompaniment starts with a grand staff (treble and bass clefs) and provides harmonic support for the vocal line.

sidst i dunkel Aftenrød til kjendte By vi fandt.

The second system continues the musical piece. It features a vocal line and piano accompaniment. The lyrics "sidst i dunkel Aftenrød til kjendte By vi fandt." are written below the vocal staff. The musical notation includes a repeat sign at the end of the system.

smorz.

The third system shows the vocal line as a single staff with a whole rest, indicating a silent vocal part. The piano accompaniment continues on two staves. The word "smorz." (ad libitum) is written below the piano part. The system concludes with a double bar line.

Inden jeg kom paa Seminariet, var jeg allerede fuldvoxen og høj. Naar jeg i den Tid kom i Selskaber, skulde jeg jo kaldes „Herre“, ligesom andre Mennesker uden for Bondestanden. Men jeg var jo Hr. Ingenting. Det pinte mig svært, naar jeg hørte andre blev præsenterede og nævnte ved deres Stilling, at der skulde siges om mig dette nøgne Ord: Det er Hr. Nielsen. Jeg har siden hørt, at andre unge Mennesker, som ogsaa forberedte sig til Seminariet, kaldte sig Præparrander. Ja, var jeg endda bleven kaldt Hr. Præparrand Nielsen, det havde der dog været nogen Klang i, men det Udtryk var ikke kommet i Brug endnu. Jeg var altsaa kun Hr. Nielsen ∴ Ingen Ting. Men den første Dag, jeg var kommet paa Seminariet, var jeg Seminarist. Se, nu var jeg dog noget! Det var meget opløftende for mig, at se denne Titel paa mine Breve, og endnu mere, naar nogen kaldte mig „Hr. Seminarist Nielsen.“ Forstanderen havde den skjændige Anskuelse, at man kun kunde kaldes Seminarist, naar man havde bestaaet sin Embedsexamen, og han kaldte os altid „Seminariets Elever.“ Derved blev han ikke mere afholdt iblandt os, men vi trøstede os med, at alle andre benævnedes os Seminarister. Al den Spot, der var dreven med „Seminaristvæsen“, „Seminaristdannelse“ og „Seminaristforfængelighed“ rørte os ikke; vi kjendte den maaske ikke en Gang, da vi ikke var meget belæste, men vi var inderlig glade over vor Værdighed. Og paa Seminariet var der ogsaa gamle Traditioner om, hvad der passede og

ikke passede for en Seminarist. Et enkelt Punkt skal jeg nævne her: Det var aldeles upassende for en Seminarist at omgaaes med Bønderfolk, eller at være fortrolig med dem. Hvis en af Seminaristerne havde nær Familie af Bondestanden, og han fik Besøg af disse, da fandt vi det vel i sin Orden, at han talte med dem, men vi priste os lykkelige, vi, der ikke fik saadanne Besøg og vi beklagede ham, der maatte vise denne simple Familie frem. Jeg troer forresten ogsaa, at de, som fik Besøg af deres Bondefamilie, beklagede sig selv indvendig; det kunde man se paa deres Forlegenhed og deres mistænksomme Sideblikke. Naar vi andre, ved saadan en Lejlighed, vexlede et Par Ord med en Bonde, skete det med en vis fornem Nedladdenhed, og vi mente, at have vist ham en stor Ære.

Saadan tænkte vi unge Labaner. Og det er ikke mere end 48 Aar siden!

Jeg maa dog vise mig selv den Retfærdighed at sige, at jeg ikke var af de værste, skjønt jeg var noget smittet af den herskende Tone. At jeg ikke var værre, var mine Forældres Ære; de havde lært mig at agte Bondestanden. Der var iblandt os en Del Kjøbenhavnere og andre Kjøbstadfolk, endvidere et Par forulykkede Latinere. Vi, der var fra Landet, saa op til denne fornemme Flok, som altid vidste, hvad der var „passende“ og som gjorde ubarmhjærtig Nar ad os, naar vi begik noget „upassende“.

I Begyndelsen sagde vi alle „De“ til hverandre, andet kunde jo ikke passe for fine Folk.

men efterhaanden som vi blev fortrolige med en og anden, drak vi Dus med ham. Vi krydsede saa Armene og drak det tynde Øl af Tinbægrene; det blev dog ikke forlangt, at vi skulde drikke ud, hvilket ogsaa vilde have været strængt nok, da Bægrene var store og Øllet var daarligt. Det Klassehovmod, som er sædvanligt paa Skolerne og som er værre jo ældre Eleverne er, var ogsaa her paa Jonstrup. Vi, som var i yngste Klasse, blev kaldt Plebs og naar nogen af anden Klasse vilde drikke Dus med os, da var det os en stor Ære. Ældste Klasse nedlod sig sjælden saa dybt, men skete det en Gang, da var Æren desto større. Jeg troer ikke, jeg blev Dus med ret mange af den Klasse. Vel var der nogle, som jeg gjerne vilde sige Du til, men jeg turde ikke foreslaa det. Dersom et Par Dusbrødre blev Uvenner, saa skete det undertiden, at „de drak Dis“ og for Fremtiden, eller da saalænge Uvenskabet kunde vare, sagde De til hinanden. De drak vel ikke ved saadan en Lejlighed, men vi kaldte det „at drikke Dis.“

Om den Tone, der herskede imellem os, maa jeg fortælle noget mere; den var destoværre styg i mange Maader, naar vi var uden Opsigt. Der var næsten ingen iblandt os, som ikke bandede: „Sgu“ var det mindste vi kunde slippe med, naar vi ikke vilde kaldes „hellige“. Enkelte blev kaldt saadan og blev dygtig spottede. Mange Seminarister brugte ogsaa store Eder i deres Tale; det var ikke „upassende“. Endvidere blev der først megen uhøvisk Tale. Adskillige Seminarister var

særdeles oplagte til at tale om kjønslige Udsvævelser, og de paastod, at de talte af egen Erfaring. Flere af dem havde Pibehoveder med uanstændige Billeder paa Bagsiden. Naar vi var samlede i en Flok med dampende Tobakspiber, da blev gjærne en af disse Udhalere opfordret til at fortælle. Vi havde et Navn til den Videnskab, men det kan ikke nedskrives. Alle disse Sager var jeg aldeles uvidende om, men inden jeg forlod Seminariet, var jeg særdeles dygtig i Theorien, da jeg, desværre, lyttede med stor Begjærlighed. Jeg har aldrig hørt saa opmærksomt paa Lærernes Foredrag. At tale om saadanne Ting var heller ikke upassende. Det var os, som forhen nævnt, strængt forbudt, at gaa paa Kroerne i Nærheden. Men vi skulde dog alligevel alle prøve det. Dersom vi ikke havde et Par Kroture at prale af, var vi nogle Kujoner. Det var det sidste, vi vilde være. Jeg gjorde altsaa mine skyldige Krobesøg i Selskab med et Par Venner, og vi glemte jo heller ikke at fortælle det. Her er et Par Vers af mig, som nævner denne Sag. De blev den Gang lært udenad af dem alle:

Nælden voxer alt i Jonstrups Have,
Solen skinner paa den gamle Borg,
Hoff gjør Kur til Jomfru Dyrehave,
Støvler trannes af den liden Pave,
Borgens Hersker har saa megen Sorg.

Ja, hans Kvaler ere uden Ende:
hans Disciple vil ej „makke ret.“
Saare tit til Kroerne de rende,
og naar Næsen de mod Hjemmet vende
kan de ej gaa lige hen ad Bræt.

Man skulde tro, at det derved let kunde komme Forstanderen for Øre, men det skete ikke tit. Angiveri af den Slags hørtes næsten aldrig iblandt os. Det vidste vi var et sort Forræderi og total Mangel paa Kammeratfølelse. Og naar jeg har maattet male med mørke Farver for at skildre den Tone, som herskede iblandt os, saa glæder det mig, at jeg dog kan fortælle om en lys Side: den Broderskabsfølelse, som gav sig Udslag paa saa mange Maader. Lad mig meddele et Træk:

Mølleren ved Jonstrup er nævnt forhen. Han havde anlagt et Bageri med tilhørende Butik. I denne laa paa Disken det friskbagte Hvedebrød paa Jærnplader, ligesom det bruges nu. Da der ikke den Gang var Bagerier paa Landet, var det nyt for os, at se alt dette dejlige, duftende Hvedebrød, og havde vi et Par Skilling tilovers, saa maatte vi have en Bolle eller en Snegl. naar vi kom saa nær, at vi kunde se eller lugte dem. Vor daglige Kost var jo meget tarvelig. En af mine Klassebrødre hed — ja, jeg maa give ham falsk Navn — lad mig kalde ham Linding. Han var uden Modsigelse den snukkeste Karl i hele Klassen, maaske paa hele Seminariet. Han var høj, vel-skabt, med sort Haar og milde, fyrige Øjne i et smukt Ansigt, desuden velbegavet og velklædt. Han gjorde saa godt et Indtryk, at flere af ældste Klasse søgte hans Selskab, hvilket jo ellers var under deres Værdighed. Paa Baller og Assembler var han meget yndet af Damerne. Han var nok lidt stolt og ærekjær.

Nu vel, denne Linding kommer en tidlig Morgen ned i Bagerbutikken for at faa vexlet en Rigsdaler. Mølleren, som selv var i Butikken, gik ind i et Sideværelse for at lede efter Smaapenge. Da tog Linding en Bolle af det friske Hvedebrød og stak den ind under Frakken. Mølleren kommer tilbage og flyer Linding Smaapengene, men i det samme opdager han, at der mangler en Bolle af den fyldte Jærnplade. Da ingen anden havde været i Butikken den Dag, vidste han, at Linding havde taget Bollen, og han sagde det derfor til ham. Men Linding nægtede det bestemt og gik sin Vej. Nu blev Mølleren, som ellers var en godmodig Mand, oppirret og han gik strax op og fortalte Sagen til Forstanderen. Da Linding derefter kom i Forhør, tilstod han strax Tyveriet, og Forstanderen dømte ham da til at forlade Seminariet, næste Dag; om jeg husker ret.

Men hvilken Sorg der dog blev iblandt os! Vi gik hos ham, da han pakkede sit Tøj ind, vi omfavnede ham, græd med ham og trykkede hans Hænder. Et Par af os gik op til Forstanderen og bad om Naade for ham, jeg troer ogsaa Mølleren gik i det samme Ærinde, men Forstanderen var ubønhørlig, og det var vel rigtigt af ham, thi det Linding havde gjort, var virkelig upassende for en Seminarist; det følte vi selv. Linding havde en kort Tobakspibe, som var almindelig beundret, den var sort med blanke Tombaksringe. Denne Pibe forærede han ved Afskeden til en af sine Kammerater, endskjøndt han holdt særdeles meget af den.

Nu maa man huske paa, at naar vi havde en god Pibe, da satte vi den særdeles højt.

Linding kom senere paa et andet Seminarium, hvor han tog Examen. Siden blev han Skolelærer paa Landet, langt fra, hvor jeg kom til at opholde mig. Paa en af de sidste Rejser, min gamle Fader gjorde, kom han til den Landsby, hvor Linding var Lærer. Fader vidste ikke noget om, at Linding havde været Kammerat med mig, og kjendte heller ikke Historien om Tyveriet, men Fader havde altid den Skik, at besøge Skolelæreren, naar han kom til en Landsby. Da det i Samtalens Løb kom frem, at det var Forfatteren Anton Nielsens Fader, da fortalte Linding ham uopfordret om det Fejltrin, der var Aarsag i, at han blev forvist Jonstrup. Han sendte mange venlige Hilsener til mig. Og dersom han er levende endnu og faar disse Linier at se, da vil han finde, at den gamle Broderskabsfølelse hos mig ikke er død.

Naar en Ulykke ramte en af os, da følte vi os alle som et; ligeledes dersom en af os glemte sin Værdighed. Skammen, der kom til at ligge paa den, som havde forset sig, laa paa os alle, hvad enten det nu var en indbildt Skam eller en virkelig. Mærkeligt nok var det, at det Træk, som er fortalt ovenfor, regnede vi ikke for en Skam for Seminariet, men kun for ham, som havde gjort dette Fejltrin. Men i mindre Sager, da var vor Broderskab nærmest klassevis, hvad der angik de andre to Klasser kom os ikke stort ved. Inden for vor egen Klasse hjalp vi hverandre i alle Stykker. Vi laante

eller gav hverandre i paakommende Tilfælde Penge eller Tobak, naar vi selv havde noget. Naar vi skulde ud og manglede et eller andet Klædningsstykke, laante vi det af en Kammerat, og naar vi skulde bruge flere Stykker end en havde, laante vi hos flere. Saadanne Smaatjenester blev ydet med stor Velvillie, dog mest indenfor Klassens Grændser. De Venskaber, der blev stiftet var ogsaa mest indenfor samme Grændse; dog denne kunde jo ikke altid overholdes.

Jeg har fortalt, at vi paa sædvanlig Drengemaner, gav vore Lærere Øgenavne. Vi gav ogsaa hverandre saadanne Navne, der just ikke var synderlig vittige. I Førstningen blev jeg kaldt Antonius. Senere gik det over til Svetonius, da dette Navn var bleven os bekjendt fra vore Historietimer. Men en af mine Kammerater sagde en Gang i manges Paahør:

„Nu skal du hedde Per Degn, for du er et rigtig Degnefrø.“ Dette Forslag blev modtaget med stort Bifald, og efter den Tid hed jeg Per Degn eller kortere Per. Om der har været noget degneligt i mit Væsen ved jeg ikke, jeg troer det knap, thi jeg var dresseret i Frihed, saa jeg var vistnok temmelig naturlig i mit Væsen, hvor jeg turde være det. Kun en Ting ved jeg, hvori jeg lignede den Tids gamle Degne, og det var, at jeg vilde gjerne anvende fremmede Ord, hvilken Uskik jeg havde lært af min Fader. Alle gamle Degne havde den Vane. Men det kunde næppe være

Anledningen til mit Øgenavn, thi der var ingen af os, der havde læst Holberg.

Og lad mig nu sige det med det samme, skjønt det ikke hører hertil: Vi fik ikke det mindste at vide af Literaturhistorien, ei heller fik vi andet Kjendskab til den danske Bogverden end den, vi kunde faa, naar vi havde Boglæsning i Flors Læsebog!

Sundhedstilstanden var i Almindelighed god iblandt os. De Værelser, vi skulde bo eller sove i, var ellers indrettede saa slet som muligt, navnlig i Henseende til Luftfornyelsen. Alle vi 50 Elever laa i en Sovesal, der var delt i 3 Afdelinger ved to store Pørte, som ikke var til at lukke, det var saa godt som en Sal. Sengene var pakkede tæt sammen, der var kun en smal Gang i Midten af Salen. Maaske der fandtes nogle faa Trækruder, men de blev ikke tit holdt aabne, hverken Sommer eller Vinter.

Af andre Værelser havde vi kun 2 Skolestuer, den ene var kummerlig lille, og saa havde hver Klasse sit Værelse. Men dette var ogsaa kun lille, saa at, naar vi havde været der en Timestid, var Luften forpestet. Og i saadan et Værelse skulde vi om Vinteren forberede os hver Aften til den næste Dag. Men hvad der hjalp til at holde os friske, var, at vi opholdt os saa meget som muligt, i den fri Luft. Om Sommeren var vi aldrig under

Tag uden, naar vi spiste eller var i Time. Jeg troer ikke, det hændtes mere end 3--4 Gange, at nogen var alvorlig syg. For det Tilfælde havde vi en meget ordentlig Sygestue. Dog, hvis der var udbrudt smitsomme Sygdomme, da vilde den have været aldeles utilstrækkelig. Men i den Tid hørte man ikke meget til den Slags Sygdomme. Jeg var vistnok et halvhundrede Aar, inden jeg hørte Diffteritis nævne. Det var i Koldfebertiden, men ingen paa Seminariet havde den.

Naar en blev syg og indlagt paa Sygestuen kom Klassens Opsynsmand og spurgte, hvem der vilde passe den syge. Dertil meldte sig gjerne dennes bedste Ven, og han fik saa sin Seng flyttet ind paa Sygestuen. Men Pasningen var kun saa som saa, for Sygepasseren blev ikke fritaget for en eneste af sine Timer. I den Tid maatte den syge ligge ene, og han var ikke i Stand til at faa fat paa nogen.

Vor Læge boede i Ballerup, han hed Kietz. Vi havde ikke megen Tiltro til ham, for vi saa kun to Slags Medicin, som han anvendte, nemlig rød og gul Mixtur. Først brugte han den gule, vilde den ikke hjælpe saa kom den røde, og naar han havde ordineret den, ansaa vi det for et daarligt Tegn. Men ikke saa sjældent var det, at en af os meldte sig syg uden Grund. Jeg har da ogsaa prøvet det en Gang. Det var ganske behageligt at faa en Hviledag, i hvilken man kunde sove saa meget man vilde. Naar en var bleven meldt syg, kom altid Fatter ned og saa til ham.

Vi syntes ikke, han saa meget deltagende ud ved saadan en Lejlighed, men han mistænkte vel ogsaa altid Patienten for at være „rævesyg“, saaledes kaldtes det, naar nogen lagde sig syg uden Grund. Naar Fatter havde hørt, hvad den syge fejlede, sagde han:

„Ja, jeg skal sende Dem nogle Kamferdraaber. Og hvis De saa ikke er bedre i Morgen, maa vi have Bud efter Lægen.“

Hvem der var rævesyg, kom sig altid inden Lægens Ankomst, for Sagnet gik om ham, at han havde den ubehagelige Skik, at give mistænkelige Patienter med egen Haand en god Dosis amerikansk Olie.

En af mine Klassebrødre, en Kjøbenhavner ved Navn Beck var meget daarlig lidt. Hans udvortes Væsen bidrog vel noget dertil, thi det var ikke tiltalende. Desuden var han altid griset i sin Paaklædning, endvidere var han dvask og uduelig. En af anden Klasse sagde til ham:

„Er du ikke Skomager?“

„Nej, jeg er inte,“ svarede Beck.

„Ja, da ligner du rigtig en fiddet Skomager-svend.“ Beck blev nu herefter kaldt: „Skomageren“. Men det Navn blev snart ombyttet med det mere klangfulde: Peter Sylenberg. Han hed ellers ikke Peter.

Jeg troer nu ikke, der var noget ondt i ham, men naar han var saa ilde lidt, saa kom det især af, at han var saa dum at blive vred, naar nogen vilde drive Spøg med ham. Han havde ogsaa den

slemme Skik, at melde det for Forstanderen, naar han syntes, nogen gik ham for nær.

En Gang straffede vi ham efter Lynchloven, som forresten ingen af os havde hørt nævne. Det gik saadan til: Paa Seminariet, i et særligt Værelse, var en Skolestue, hvori Børnene fra Omegnen gik i Skole. Disse stakkels Børn skulde vi have at øve os paa i praktisk Færdighed. Hele Klassen kom ind i Skolestuen. En af os var forberedt paa, at have enten Religion eller Bibelhistorie med Børnene, hver efter sin Tur. Læreren, Horst og alle Klassekammeraterne skulde høre paa det. Nu var det den Dag Becks Tur. Men da han skulde undervise Børnene, kunde han ingen Ting, han kunde ikke en Gang den Bibelhistorie, som han skulde samtale med Børnene om.

Børnene smaalo ad ham og Læreren bad ham om at gaa hen paa sin Plads. Nu tog Læreren selv fat.

Vi blev alle vrede paa Beck, thi vi fandt, at det var under hans Værdighed som Seminarist, at komme saadan afsted; særlig havde han jo været til Skam for vor Klasse. Vi blev færdige i Skolestuen og gik igjennem en kort Gang hen til Sovesalen, som nærmest blev betragtet for vort Hjem. Der havde vi vore Kommoder og der var vi for det meste fri for Opsynsmænd. Mens vi gaar igjennem den lille Gang, Beck gik forrest, hvidsker en til de nærmeste: „Skal vi ikke give Beck en Bænketur?“ Dette Ord gik som en Parole fra den ene til den anden.

Da vi kom ind i Sovesalen, stod Beck vendt imod os med et trodsigt Ansigt. Han havde mærket, at der var noget i Gjære, men han troede blot, han skulde skjældes ud. Men de to nærmeste greb ham og lagde ham over en Seng, saa hans ualmindelig kjødfulde Bagdel vendte opad; de holdt ham fast. Den, som havde foreslaaet Straffen kom nu med en Klædebørste med Skaft paa. Børsten selv havde saadan en Krumning, at den med Inderlighed kunde slutte sig til den opadvælvende Legemsdel, som skulde bearbejdes. Hver en af os tog nu Børsten og gav Beck med dens Træside 4—5 drøje Slag. Det var temmelig haard Straf. Jeg er vis paa, at Synderen har kunnet føle den i mange Dage. Mens Straffen blev udført, raabte han, at vi skulde komme til at fortryde det, og at vi skulde blive jagede fra Seminariet alle sammen, men vi vidste jo godt, at det ikke lod sig gjøre at jage en hel Klasse bort.

Da Beck fik rejst sig op, var han ganske hvid i Ansigtet. Han talte os med et rasende Blik og gik strax op til Forstanderen og meldte os. Men vi hørte aldrig noget senere til denne Sag; vi havde da i det mindste ventet en Straffetale. Forstanderen har vel sagtens nok faaet at vide, at Beck ikke havde rent Brød i sin Pose. Beck gik nok og surmulede i de Dage han kunde føle den Endefuld, men derefter var han den samme igjen; han viste ikke Fjendskab mod nogen af os.

I „Gamle Nielsen“ fortæller min Fader, at en Seminarist, der oftere gjorde sig syg af Dovenskab,

blev med Seng og alt baaret ud i Haven under Salmesang.

Denne Scene, som formodenlig hørte til Seminariets Traditioner, blev udført nøjagtig paa samme Maade med Beck, en Gang, vi syntes, at hans Sygelighed tog Overhaand. Men, hvad vi saa end gjorde ved Beck, saa blev han ved at være den samme dvaske Person. Han blev ogsaa ved at være Syndebuk saalænge han var paa Seminariet. Og da han i den Tid blev forlovet med en Jomfru paa Jonstrup, faldt der lidt Spot af til hende ogsaa. Det var jo ikke meget pænt af os, men til vor Undskyldning vil jeg dog anføre, at hun lignede ham i Sind og Skind.

De Børn, som gik i Seminariets Almueskole, som er nævnt ovenfor, blev meget vel underviste i de „stumme Fag“ af deres og vor Lærer Horst. Men Religion og Bibelskhistorie, som Seminaristerne i Hovedsagen havde med dem, regnede de øjensynlig for en Spas. De fik heller aldrig noget sammenhængende Foredrag eller nogen Fortælling, men de blev idelig katekiserede. Ved disse bestandige Spørgsmaal blev de saa dresserede, at de kunde svare paa alt. Næsten inden vi blev færdige med Spørgsmaalet, havde Børnene svaret. Vi var blevene underviste om, at vi ved Hjælpe-spørgsmaal skulde lede Børnene til at svare paa de Ting, som blev ansete for vanskelige. Men om aldrig vi begyndte saa langt borte, saa lugtede Børnene Luntten og svarede strax paa det, som de efter vor Plan skulde ledes til ved Hjælpe-spørgsmaal.

Og derved satte de os undertiden i Forlegenhed, idet vi blev for snart færdige. Men en og anden af os satte dem ogsaa sommetider strengt i Rette og forbød dem at svare paa andet, end hvad de blev spurgt om. Vi turde forresten ikke gjøre os Uvenner med dem, thi der blev fortalt os, at de kunde undertiden sammenrotte sig imod en Seminarist, saa at de slet ikke vilde svare ham, naar han skulde have praktisk Prøve til Embedsexamen.

En tidlig Morgentime, da vor Klasse var nede i denne Skole, skulde jeg katekisere med dem. Svarene faldt noget trøvt, men det var ikke fordi Børnene var vrede paa mig, tværtimod. Da sagde Horst:

„Stop lidt, Nielsen! Jeg synes de er saa søvnige, lad mig muntre dem lidt.“

Og nu tog han sin Rebtamp og gav hver eneste af Børnene nogle slemme Smæk inden i Haanden. Da en af dem græd meget sagde han:

„Hvad græder du for, min Dreng! Du har jo iugen Ting gjort. Det er blot for at vække dig.“ Jeg var lige ved at græde med over de stakkels Børn. Men da jeg igjen begyndte at spørge dem til, faldt Svarene unægtelig noget raskere; alligevel var jeg ikke glad derved, for jeg kunde se Angsten i deres Øjne og høre den kvalte Graad i deres Stemme.

Med det samme maa jeg dog sige om Horst, at han ellers ikke var nogen Skoletyran. Jeg troer endog at Børnene holdt meget af ham, men hvad der stak ham den Dag, kan jeg ikke begribe.

Jeg talte tit med Børnene i deres Fritid, og jeg troer det var paa Jonstrup, at jeg først lærte at holde af Børn.

Foruden den nævnte Beck var der endnu en Syndebuk, ligeledes en Kjøbenhavner. Han hed Børresen og havde, mærkeligt nok, intet Øgenavn. Han havde Ord for at være Angiver, ikke alene af hvad der blev øvet imod ham selv, men ogsaa af andre Uordener, som var ham personlig uvedkommende. Desuden gjorde han sig foragtet ved Smaarapserier. Børresen var bedre udstyret end vi andre med Klæder og Sengklæder; og han var meget vigtig heraf. Han havde desuden for det meste en haanlig, vigtig Maade at tale paa. Han var fra Opfostringshuset i Kjøbenhavn og dette havde nok udstyret ham med, hvad han havde. Børresen var Digter i den rørende Stil, men det kneb for ham med at faa Tilhørere, naar han vilde oplæse sine Digte. Han var en stor Haveelsker og havde den smukkeste Have paa Seminariet. Om denne Plet kvad han:

„Her jeg altid monne finde
Ly for lune Vinde.“

Disse „lune Vinde“ blev skrækkelig heglet igjeunem, idet vi paastod, at en Vind ikke kan være lun. Hvor der skal være lunt, kan der ingen Vind være. Henrik Hertz har rigtignok brugt Udtrykket:

„Hen under Løvet gaa de lune Vinde;
der skal du din Hjertenskjære finde.“

Men det var der ingen af os, der vidste den Gang. — Jeg husker ikke mere hvorfor jeg og en af mine bedste Venner en Gang var bleven forbitrede paa Børresen. Det var næppe noget hvormed han havde fornærmet os personlig, ellers havde jeg vel husket det, men det var snarere hans Angiveri af en af vore Kammerater, som havde bragt os i Harnisk. Vi to besluttede os saa til i al Hemmelighed at straffe ham. En Aften, da der ikke var et Menneske at se i Sovesalen og de tilstødende Gange, fyldte vi et Vandfad med Vand og tømte det af i Børresens Seng, der hvor han skulde lægge sit Tyngdepunkt. Vi lagde Tæppet over, satte Vandfadet paa sin Plads og lod som ingen Ting. Om Aftenen, da vi skulde i Seng, klædte Børresen sig af, som sædvanlig, men da han fik lagt sig og mærkede det kolde Sædebad, sprang han op med et Brøl. Han foer nu op og ned igjennem hele Sovesalen og jamrede sig og græd over hans kostbare Krølhaarsmadratter, som var ødelagte. Endvidere spurgte han os om vi ikke kunde sige ham, hvem der havde gjort det, Ingen kunde fortælle ham det uden vi to Slubberter, men vi skulde nok tie.

Det harmede ogsaa Børresen, at han ikke strax kunde komme op til Forstanderen og melde det, men det var forsilde. Endelig vidste han ikke, hvor han skulde ligge den Nat, og han bad bevægelig, om ikke en af os vilde dele sin Seng med ham. Men han maatte bede længe inden en forbarmede sig over ham, for der var noget vist

uhygge­ligt ved hans Person, skjønt han var proper nok. Næste Dag fik han meldt det og fik sine Sengklæder ud i den varme Sol, saa blev han da lidt rolig igjen. Min Kammerat og jeg lagde Mærke til, hvorledes der blev talt om denne Streg; den blev næsten enstemmig fordømt. Da skammede vi os grundig og talte om hvor slet, vi havde baaret os ad. Jeg har skammet mig over det i mange Aar og gjør det endnu. Det er ogsaa kun efter en Kamp med mig selv, jeg har kunnet bevæge mig til at nedskrive dette, men jeg vil ikke gjøre mig bedre end jeg var. Min Kammerats Navn vil jeg ikke meddele. Hvis han en Gang skriver sine Erindringer, kan han bekjende det selv. Det blev aldrig opdaget paa Seminariet. Jeg har senere haft Lejlighed til at vise Børresen nogle Smaatjenester, hvilket har dulmet lidt paa mine Samvittighedsnag.

Jeg vil endnu nævne en af vore Folk: Peter Anton Worm. Det var en Søn af en afdød Haandværker der paa Egnen, og sin lille Arv brugte han til at gaa paa Seminariet for. Han var fattig i Klæder og forstod ikke at holde sig net. I legemlig Henseende var han ogsaa daarlig udstyret: han var altfor spinkel af Lemmer, havde nogle skrækkelige skjæve Ben, og kom undertiden til Skade med at besørge „et lille Ærende“ i Sengen. Han var altsaa ligesom skabt til at være Nar for os. Men han var særdeles godmodig og opofrende. Worm havde en ret god Forstand, men der var alligevel noget enfoldigt — hjælpeløst ved ham, da han

aldrig havde været imellem fremmede før. Vor Dansklærer havde den Skik, at den første Stil, vi skrev skulde være vor Levnetsbeskrivelse. Worm begyndte sin Stil saaledes: „Jeg er født i Maaløv Krat.“ Nu faldt vi jo alle over ham og spurgte, hvorfor han ikke var født i et Hus, som andre Mennesker, men ude i et Krat. Han forklarede saa, at Egnen, hvorpaa han var født, kaldtes Maaløv Krat, men det burde han rigtignok have skrevet i Stilen. Nu maatte han høre den Sætning al den Tid, han var paa Seminariet. Men det var det samme, hvad vi gjorde ved ham, vi kunde ikke faa ham vred, dertil var han altfor god, maaske ogsaa for sløv, hvad Æresfølelsen angik. Men hans Fromhed kunde ikke afvæbne os, vi var for kaade og ondsksfulde. En Spøg, der ofte blev drevet med ham var, at faa ham til at drikke meget Vand om Aftenen, for saa vidste vi, det gik ham galt om Natten. Jeg husker en af disse Scener.

Worm sad nede i Spisestuen en Aften. Han læste og røg ivrig. En Skjælm kom hen til ham og indledte en Samtale, om han snart kunde sin Lektie, om at det var noget fordømt kjedeligt Stads, den Pædagogik, og saa videre.

„Jeg gider sgu ikke læse mere paa min,“ sagde Gavyven.

„Det er det tørreste Tøjeri, jeg kjender,“ vedblev han. „Mon det er den, jeg bliver saa skjændigt tør i Halsen af, eller det er af Tobakken?“

Saa skjænkede han sig et Tinbæger fuldt af Vand.

„Ja, jeg sidder ogsaa og bliver tørstig,“ sagde Worm og fik sig et Bæger skyllet ned.

Nu kom der flere derhen, de havde opdaget, hvad der var paa Færde:

„Naa I sidder nok og svirer! Maa vi være med? Maa jeg drikke et Glas med dig, Worm! Bredfuldt Maal! Ud til den sidste Draabe, ellers mener du ikke med det.“

Saa kom der en anden og tredie, som vilde drikke med ham og det godmodige Tossehovede blev ved at drikke, indtil han bogstavelig blev fuld af Vand. Da der ikke kunde være mere i ham, sagde de med onskabsfuld Spot.

„Ja, nu er det nok bedst at holde op, Worm, for det stunder til Natten“.

Da grinede vi allesammen og Worm med, men han blev dog rød i Hovedet, da han opdagede Hensigten med Drikkeriet. Men om et Par Dage kunde den samme Spøg igjen drives med ham. Da han ikke vilde udsætte sig for vor Spot ved at lægge sine Sengklæder ud til Tørring, blev der en skrækkelig Stank ved hans Seng. Men hans nærmeste Sidemand fandt sig taalmodig i det.

Jeg vil nu med det samme fortælle, hvad mere jeg ved om Worm. Hvad der alt er fortalt om ham er fra mine første Seminarieaar 1845—46.

Da den første slesvigske Krig udbrød, blev alle vi unge grebne af den nationale Vækkelse, og vi blev enige om, at vi vilde gaa frivillige med i Kampen for Fædrelandet, alle vi, som var vaabenføre. Vi sendte en Deputation op til Forstanderen

og meddelte ham vor Beslutning. Hans Svar var, at han vilde tale med os om Sagen næste Dag.

Da alle Klasserne var samlet til Morgenbøn næste Dag, holdt Forstanderen en Tale for os, i hvilken han bestemt fraraadede os vort Forehavende.

„Der var Frivillige nok, flere end der kunde antages, kun faa af os vilde komme med, og en lille Trop kunde hverken gjøre fra eller til. Vi ville ikke opnaa andet, vi som blev antagne, end at faa ødelagt vor Fremtid og det vilde være tungt baade for os selv og vore Forældre; dem maatte vi ikke glemme, de glemte aldrig os. Mange af dem ofrede deres sidste Skilling for at holde os paa Seminariet. Vi maatte dog betænke os paa, at skuffe dem saa bittert. Om vi virkelig kunde bidrage til at redde Fædrelandet, da vilde han ikke holde os tilbage, men det var der fra hans Synspunkt, intet Haab om.“

Jeg har aldrig hørt Fatter tale saa varmt og ivrigt. Men han talte ogsaa tillige sin egen Sag. Han kunde jo ikke være glad ved, at Seminariet skulde staa tomt i flere Aar. Enden paa Sagen blev, at vi lod os overtale. Vor Løftelse var nok heller ikke saa høj, thi vi saa aldrig Aviser og det var kun svage Lyde af Bevægelsen, der kunde trænge ind i den afsondrede Verden hvori vi levede. Vi gik og var flove i nogle Dage, saa var det forbi.

Men hvem det ikke var forbi for, det var Worm. Uden at bryde sig om Forstanderens Tale, gik han op til ham og erklærede, at han maatte

i Krigen, han kunde ikke andet. Han rejste virkelig til Kjøbenhavn. Dette Menneske, som ingen havde regnet for noget, var altsaa den bedste, den mest villiestærke af os alle. Et Par Dage efter kom han tilbage til os. Han var bleven vraget, fordi han var for tynd, for skjævbenet og platfodet. Men baade da Worm rejste og da han kom igjen, var han, som altid, i et straalende Humør. Han blev naturligvis drillet med sit korte Felttog og med sine skjæve Ben, men alligevel nærrede vi fra den Tid en hemmelig Beundring for ham.

Da han havde taget sin Embedsexamen, blev han Andenlærer paa Lolland eller Falster. Her giftede han sig, fik Børn og havde det meget smaat. Endnu værre blev det, da han fik en uhelbredelig Hals sygdom, i hvilken han næsten aldeles mistede sin Stemme. Han maatte nu gaa fra det lille Embede, og Pension var der næppe Tale om. Worm rejste derefter til Kjøbenhavn og slog sig paa Literaturen. Om jeg husker ret, skrev han en Slags Roman om Grevinde Danner og Frederik den syvende. Den var sat sammen af en Mængde Røverhistorier og Folkesnak. Der blev lagt Sag an imod ham, og Bogen blev beslaglagt, da der var bleven solgt af den, hvad der kunde sælges; saadan som det sædvanligt gaar. Worm fik en lille Straf, enten det nu var Fængsel eller Bøde, som han sad af. Da dette var overstaaet, begyndte han at skrive et Blad, et Ugeblad med Morskabslæsning. Hans Kone og Børn gik om paa Gaden og solgte det. Det hed „Søndagsbladet“ og var Begyndelsen til

det meget udbredte Blad af samme Navn. Nu skulde han have haft det, Stakkel! De er nu døde alle tre: Beck, Børresen og Worm, ellers havde jeg ikke fortalt saa meget om dem.

Jeg skal nævne endnu et Navn, som i sin Tid var noget bekjendt: Vilhelm Karup.

Han aabenbarede sig en Søndag for os, klædt i en mørkviolet Fløjels Jakke. Haaret var langt nedhængende, Flipperne var brede og nedfaldende. Øjnene var noget forstyrrede. Efter den Tids Mode maatte han altsaa være en Kunstner. Det var ellers et ungt, net Menneske. Han sagde, han var Literat i Kjøbenhavn, men han lod sig forstaa med, at hans Kald var, at være Digter. Vi var i Førstningen noget imponerende af denne elegante Digter, men da vi kom i Samtale med ham, viste det sig, at han stak ikke dybt.

Jeg har forhen omtalt en Seminarist Gronenberg, som paa Grund af sin Vandskræk blev kaldt Dronenberg. Han var ogsaa med at beundre den unge Digter.

„De der! Hvad hedder De?“ spørger Karup.

„Gronenberg.“

„Det er da paafaldende saa De ligner Fru Heiberg. Synes De ikke, mine Herrer?“

De faa af os, som havde set Fru Heiberg, jeg var ikke med, kunde ogsaa se Ligheden.

Og Gronenberg blev stolt. Fra det Øjeblik blev han kaldt Fru Heiberg, og det betragtede han som et Hædersnavn. Karup talte ellers mest om sine Digte, som han havde faaet optaget her og

der. Han lod sig ogsaa forstaa med, at han kunde improvisere. Vi bad ham om at lade os høre det. Ja, naar vi vilde opgive ham et Emne. En sagde da:

„Lad det saa være om Fru Heiberg!“

Karup rettede paa Flipperne og purrede i sin Manke, og derpaa begyndte at sige et Digt frem, hvori der var kun lidt af Rim og Rytme og endnu mindre af Mening. Kun Gronenberg beundrede det, for han mente, det var ligesaa meget om ham, som om Fru Heiberg. Karup spurgte os meget ud om Undervisningen og sagde, at han kunde have Lyst til at tage Examen her. Jeg troer næsten, at han kom derud, da jeg var rejst. Efter den Søndag, saa vi ham ikke mere. Jeg har set en stor Digt-samling, han har udgivet, men den er vist kun benyttet af Spækhøkere og Urtekræmmere. Senere gik det Rygte om ham, at han havde skrevet eller vilde skrive noget om Grevinde Danner, og at hun, for at undgaa Udgivelsen heraf, købte ham til at rejse til Paris. At han virkelig rejste til Paris er jeg temmelig vis paa, det øvrige maa jeg lade staa hen.

En af mine Klassekammerater var en Søn af Digteren Chr. Bredahl. Han var opvoxet som Bondekarl i sin Faders Bondegaard ved Sorø. Ud-vortes Dannelse havde han ikke meget af; jeg troer nu ogsaa han foragtede den, thi han var en ubøjelig, helstøbt Karakter. Han var meget begavet og havde ogsaa gode Kundskaber, men Digter-gave var der ikke at spore hos ham. Derimod havde hávde han et vittigt Lune til at fortælle

Det var gjerne morsomme Løgnehistorier, hvori han selv spillede Hovedrollen. Men det var sjælden vi fik ham til at fortælle, da han gjerne var tavs og indesluttet. Han havde vist ikke en eneste fortrolig Ven iblandt os alle, rigtignok havde han en Kammerat fra Sorøegnen, men han var saa grundforskjellig fra Bredahl, saa der kunde ikke blive et kammeratligt Forhold imellem dem.

Da Bredahl kort efter sin Seminarietid blev Soldat og laa i Kjøbenhavn, kom han en Gang til at staa Skildvagt paa en ensom Post ved Kastellet. Da han kjedede sig meget i de Timer, han skulde staa der om Aftenen, satte han sit Gevær i Skilderhuset og gik, hvilket er tilladt i paatrængende, nødvendige Ærender. Men da Natteronden kom, har den formodentlig ventet paa, eller søgt efter ham. Nok er det, at han blev fundet i den nærmeste Beværtning, hvor han kvægede sig med en „Gjenstand“. Da dette Foretagende ikke blev anset for at være overhængende nødvendigt, blev Bredahl fængslet og dømt til nogle Dages Vand og Brød. Han maatte saa svede i en Arrest, som var ovenover Kastelsporten imod Byen; den er der da endnu, men bruges ikke. Inden Bredahl kom paa Vand og Brød fik han Lejlighed til at gjøre Aftale med en anden af vore Klassebrødre, som vi kaldte Præsten, fordi han talte saa meget om en vis Præst, Henning Jensens Farfader. „Præsten“ var ogsaa Soldat. Da det blev mørkt, henad Klokken 9 stod „Præsten“ ved Porthvælvingens udvendige Aabning. Nu kom oppe fra Bredahls Vindue en stærk

Seglgarnssnor. „Præsten“ bandt da paa denne et godt Stykke Pølse og et Stykke Ost, hvilket saa Arrestanten hivede op til sig. Denne Proviantering gik nok for sig flere Gange, og den blev aldrig opdaget. Det var farligt nok, thi der gik en Skildvagt paa den anden Side af Porten. Bredahl maa ikke være bleven undersøgt godt, inden han kom i Arresten, ellers havde han nok ikke faaet Lov til at beholde sit Seglgarn.

Peter Bredahl faldt senere i Krigen. „Præsten“ var en af dem, der tilligemed med mig svømmede over Søndersøen, og som man mente havde ødelagt sit Bryst dermed. Han døde ogsaa i en ung Alder, og kom vist ikke med i Krigen. „Præsten“ vil ellers senere blive omtalt.

Hvad min Fader har skrevet i sin Levnetsskil-
dring om Seminarielivet i 1821, passer i mange
Stykker med, hvad jeg her har skrevet om 1845.
Og jeg maa give ham Ret i, at Livet paa Semi-
nariet ikke nær var saa smukt og sædeligt, som
Livet nu er paa en Folkehøjskole: Paa saadan et
Sted findes der et Familieforhold imellem de unge,
som man næppe træffer paa nogen anden Lære-
anstalt. Det kommer blandt andet deraf, at Læ-
rerne paa Højskolerne stiller sig i et faderligt
eller broderligt Forhold til de unge, færdes stadig
iblandt dem og tager Del i Sorg og Glæde hos
hver enkelt af Eleverne.

Men det kommer ogsaa af, at Eleverne for det meste er troskyldige, uvidende og ufordærvede Bønderkarle og Bønderpiger, der strax faar Tillid og Fortrolighed til deres Lærere.

Paa Seminariet talte Lærerne kun til os i Timerne, og til den enkelte kun, naar han skulde irettesættes. Det kunde aldrig falde os ind, at betro dem, hvad der laa os paa Hjærte. Deres Huse stod lukkede for os. Vi havde ikke anden Omgang end med os selv indbyrdes. Og da der var flere anløbne og blaserede Seminarister iblandt os, og da det netop var dem, der førte det store Ord, som vi mere umiddelbare, lyttede til med Andagt, saa kunde Tonen iblandt os ikke blive anderledes. Naar Højskolerne undtages, er det vist meget uheldigt, naar Skolelivet skal ligne et Kaserneliv. Paa de Skoler og Seminarier, hvor Eleverne boer i et Privathus, troer jeg, at de faar et friere Livssyn og en sundere Udvikling, hvorved det fordærvelige Kastevæsen modarbejdes. Man siger nok, at Eleverne kan bedre kontrolleres, hvor de lever et Kaserneliv, men efter min Erfaring, som jeg her ovenfor har meddelt, gjør Kontrollen kun lidet Gavn.

Jeg har tidligere omtalt den daarlige Kost, vi fik, men jeg er ikke færdig med den endnu, da den flere Gange kom til at spille en Rolle i mit Seminarieliv. En Middag bestod Eftermaden af noget, der skulde kaldes Oxesteg. Den saa rigtig slem ud, mørk og blodunderløben; den var meget usmagelig. Hvad der var i Vejen med den, kan

jeg ikke sige, om den var af Halskjød eller noget endnu værre. Som vi sad der og stak til den, mumlede vi vor Utilfredshed ud til vore Sidemænd, men saa var der en af anden Klasse, der raabte:

„Det er dog skammeligt at byde os saadan noget Svineri! Vil I spise det, Kammerater? Jeg vil hellere sulte.“

Nu sprang vi alle op fra Bordene og raabte i Munden paa hverandre. Nogle foreslog vi skulde klage, men Flertallet mente, det kunde ikke hjælpe noget, thi Forstanderen holdt med Spisevæerten.

Saa var der igjen en Stemme, der skar igjennem:

„Nej, vi har ikke nødig at sulte, for de skal give os saa megen Formad, vi kan spise.“

„Ja ja!“ lød det. „Saa klemmer vi paa Vandgrøden.“ Vi gav os nu i Lav med det, som var tilbage af Grøden, og hver Gang et Fad var tomt, bankede vi paa en Lem ind til Kjøkkenet. Lemmen var til at lukke indvendig fra og var den eneste Forbindelse, vi havde med Kjøkkenet. Lemmen blev nu aabnet, vi satte det tomme Fad derind og fik det fyldt tilbage. Jeg troer nok vi aad over Evne, men vi vilde jo hævne os. Saa naaede vi da det Tidspunkt, som vi længtes efter, at de ikke havde mere Grød. Vistnok stod der mange halvtømte Fade paa Bordene, men ingen af os havde nødig at gaa fra sin Plads for at spise hos andre.

Da nu Kjøkkenet begyndte at nægte os Grød, da vidste vi, at vi derved skete Uret, vi sprang igjen op fra Bordene og holdt en frygtelig Allarm.

Da fik jeg et Indfald, som jeg senere maatte bøde haardt for: Af det Fad med Steg, som stod nærmest ved min Plads, tog jeg det Stykke, som saa værst ud. Jeg stak 3 Gaffer i det og stillede det op paa Fadet, for at Pigerne, naar de kom og tog af Bordet, kunde se, hvor daarligt Kjødet var. En af mine Kammerater kom derhen.

„Hvad er det du bestiller, Anton?“ spurgte han.

„Jeg bygger Løvhytter.“

Da raabte han, saa de kunde høre det over hele Stuen:

„Kom skal I se, Anton bygger Løvhytter!“

Nu stormede de derhen allesammen. De lo og fandt mit dumme Indfald ypperligt og værd at efterligne. Paa et Øjeblik var alle Bordene besatte med den Slags Løvhytter, og vi syntes jo alle det var udmærket, at vi saaledes havde vist vor Afsky for den daarlige Kost. Vi forlod nu Spisestuen og Pigerne kom da for at tage af Bordet. Men de blev saa forfærdede over dette Syn, at de hentede Madam Gregersen, vor Madmoder. Hun slog Hænderne sammen og gav sig til at græde, og Pigerne stemmede pligtskyldigst i med. Gregersen kom derind ogsaa.

Om Aftenen da Timerne var forbi, blev jeg kaldt ind til Professoren. Han satte det værste Ansigt op han kunde; det var ellers slemt nok til daglig Brug:

„Hvor kunde det falde Dem ind at gjøre saadanne Optøjer i Spisestuen i Middags? spurgte han, vredt.

„Ja, vi var allesammen enige om, at Kjødet ikke var til at spise.“

„Der har sikkerlig ingen Grund været til Misfornøjelse, men om den nu var der, saa ved De vel nok, hvad Vej De har at gaa?“

Jeg tav stille, for jeg turde ikke sige, at det nyttede ikke at gaa den Vej.

„Jeg vil, Gud døde mig, ikke taale saadan Uorden, og dersom De begynder paa lignende Spillopper, vil De blive fjernet fra Seminariet. Det maa De vide. At De har været Ophavsmanden til disse uanstændige Optøjer i Dag, vil for det første have den Virkning, at De ikke faar Understøttelse i det første Aar. Farvel!“

Dermed vendte han mig Ryggen.

Jeg var dygtig harmfuld over, at jeg skulde bøde for det, som vi alle var enige i. Og da jeg fortalte det til mine Kammerater, blev de saa vrede, at de strax vilde været op til Professoren og fortalt ham, at de var ligesaa skyldige som jeg. Men jeg bad dem lade være og sagde:

„I kan ikke gjøre mig noget Gavn ved det, men kun gjøre Skade for jer selv. Det er mig, det hele skal gaa ud over, fordi jeg begyndte at bygge Løvhytter og det kan ikke hjælpe, at I siden efter gjorde ligesaadan.“

Jeg var ogsaa meget bedrøvet for mine Forældres Skyld. At jeg ikke fik Understøttelsen, kom jo til at gaa ud over dem. Og jeg vidste, hvor svært, de havde ved at skaffe de Skillinger, som jeg skulde bruge. Da jeg skrev til mine For-

ældre, fortalte jeg dem, at der var ingen Udsigter til, at jeg kunde faa Understøttelse, men jeg havde ikke Mod til at skrive, at det var min Skyld. Det skulde de tidsnok faa at vide.

Efter et Par Dage var denne Historie glemt af os. Vort lette Sind tillod os ikke at huske saalænge paa det ubehagelige. Vi blev nu svært optagne af Tanken om vor Juleferie, som snart vilde komme. Og der blev drøftet Rejseplaner i det uendelige. Da der ingen Jærnbaner var, vilde Rejsen for de fleste af os blive vanskelig. Jeg havde omtrent 11 Mil hjem, og hjem vilde jeg, om jeg saa skulde gaa hele Vejen. Der var heller ikke Haab om anden Befordring, ja, Fader kunde maaske faa en Bonde til at hente mig, naar jeg var kommet Rerslev paa et Par Mil nær. Men Carl Petersen, „Præsten“ var flink imod mig og hjalp mig ud af denne Knibe. Hans Fader var Skolelærer i Soderup, som ligger en 3 Mil vesten for Roskilde, og han holdt to Heste. Disse skulde hente Sønnen i Roskilde. Nu tilbød „Præsten“ mig, at jeg kunde kjøre med ham til Soderup, baade denne Gang og hver Gang jeg rejste hjem, ligeledes vilde han befordre mig det Stykke Vej, naar jeg rejste tilbage. Endvidere maatte jeg opholde mig i hans Hjem kort eller længe, som jeg vilde. Jeg blev meget glad over dette Tilbud, nu havde jeg ingen Nød. Fra Soderup til Merløse Kro var ikke stort mere end en Mil at gaa, og Fader kunde nok faa hentet mig i Kroen.

Det blev nu altsammen ordnet saaledes.

Men inden jeg rejste hjem skulde jeg dog have en Sorg: Der kom Bud til mig fra Professorens, om jeg vilde komme derop. Vi var nu aldrig glade over saadant et Bud, og jeg havde ogsaa mørke Anelser, skjønt jeg mente, at have holdt mig rolig i den sidste Tid.

„De rejser jo hjem til Jul?“ spurgte vor Bussemand.

„Ja“.

„Vil De tage dette Brev til Deres Fader, og skaffe mig Svar paa det, naar De kommer tilbage?“

„Ja“, svarede jeg og kom snart ud ad Døren. Fatter ønskede mig ingen glædelig Jul, men det vilde ogsaa have været skarp Ironi, da han gav mig dette Uriasbrev, som nok ikke skulde bringe nogen Juleglæde.

Det var desuden en Fornærmelse imod mig, at jeg skulde bringe Faders Svar, altsaa Kvittering for Modtagelsen af Brevet. Dette viste en Mistro til mig, som jeg vidste, jeg ikke havde fortjent. Vistnok var jeg en Spillopmager, men ingen havde hidtil anset mig for at være upaalidelig.

Naa, disse mørke Tanker blev snart slaaet hen, og lille Juleaften efter Skoletiden, begyndte vi vor Vandring til Roskilde, alle vi, der skulde til den Side. Vi havde ikke meget Rejsetøj, der tyngede os, jeg havde vist ingen Overfrakke med den Gang. Det gik meget fornøjeligt i Førstningen, men tilsidst da vi blev tørstige og Fødderne blev ømme, begyndte Humøret at tabe sig. Men da vi saa Spirene af Domkirken, fik vi nyt Mod, da vi

troede vi var tæt ved Byen; vi havde imidlertid Halvvejen tilbage. Klokken var næsten 12, da vi naaede Roskilde. Vi fik i et Værtshus, som endnu var aabent, noget Smørrebrød og kom i Seng.

Næste Morgen kom vi bedre afsted, vi, som skulde med Petersens Vogn, og nu var den lange, trættende Tur glemmt. I Petersens Hjem blev jeg særdeles godt modtaget. Det var rigtig gammel-dags Skolelærerfolk. Jeg vilde været afsted strax, det var jo Juleaftensdag, og den var kort, men det kunde der ikke være Tale om, jeg maatte blive for at faa Middagsmad og Kaffe. Da jeg fik Lov til at gaa, var det halvmørkt, og det blev snart mørkere. Jeg kjendte ikke Vejen og maatte spørge mig for i Førstningen. Det var en underlig, uhyggelig Vandring, at gaa der Juleaften i den fremmede Egn. De fleste Steder, jeg kom forbi, saa jeg Familien sidde glad og tilfreds omkring Julebordet, enkelte Steder var de færdige og sang de bekjendte Julesalmer. Men jeg gik alene i Mørke og der var ikke en Vogn, ikke et Menneske at se paa Vejen. Jeg følte mig saa ulykkelig og forladt. Denue Tur har senere givet mig Stof til en af mine bedre Fortællinger, der hedder: „En Jul paa Landevejen.“

Endelig naaede jeg Merløse Kro. Om der nu ikke var Vogn efter mig? Saa skulde jeg tilbringe hele Julenatten paa Landevejen. Mit Hjærte bankede, og jeg var nær ved at miste Aandedraget i de faa Minutter, der gik, inden jeg kunde faa aabnet Kro-døren. Jo, der sad min gode Ven og Frænde,

Skomager Peder Nielsen. Saa havde han ogsaa Vogn og saa var alt godt. Vi kom snart afsted og Peder lod Hestene løbe, de havde ogsaa bedet i et Par Timer. Da Klokken var ti holdt vi udenfor Rerslev Skole, og alt hvad der var derinde af levende, strømmede ud af Døren: Fader, Moder, Broder, Tjenestepige og Dreng, Hund og Kat. Der blev jo favnet og kysset og ønsket glædelig Jul i det uendelige og jeg, som aldrig før havde oplevet saadan en Modtagelse, blev hel overvældet og fik Taarer i Øjnene. Men heldigvis var det mørkt ude i Gaarden, saa ingen kunde se det, og jeg tørrede meget ivrig mine Øjne inden jeg kom ind til Lyset, men Moder havde glemt at tørre sine. Jeg rendte omkring i Stuer og Kamre og udbrod da jeg var færdig med min Ronde:

„Men Gud dog! hvor jer Stuer er smaa! Hvor kan I være i dem?“

De lo ad mig allesammen, men Fader sagde:

„Saadan sagde jeg ogsaa, da jeg kom hjem fra Seminariet første Gang, hvor jeg var bleven vant til de store Sale.“

Moder fik nu travlt med at sætte den gode Julemad frem, og saa fortalte hun, at det havde været saadan en trist Juleaften for dem, især da de spiste Helligaftensnadvere, for lige siden jeg blev født, havde de jo haft mig med hver Gang. De havde ventet mig i mange Timer, thi jeg kunde jo ikke opgive nøjagtig, hvor naar jeg kunde komme. Peder Nielsen, der var gift med min Faster, havde ogsaa haft en daarlig Juleaften, da han baade

skulde laane Kjøretøj og hente mig. Jeg var ganske skamfuld over alt, hvad der var gjort for min Skyld, men dog tillige inderlig glad. Jeg glemte snart, baade mine egne Besværligheder og de andres med; nu var jo alt overstaaet. Vi begyndte saa at lægge Planer for Juleferiens Anvendelse. Moder talte om de Besøg, jeg skulde gjøre og om de Steder, vi var budne hen. Det var ikke allevegne, jeg havde Lyst til at komme, men Fader sagde, naar jeg nævnte saadan et Sted:

„Ja, vist, skal du gaa derhen, Anton: du kan ikke være andet bekjendt.“

„Hvorfor skal dog Anton gaa derhen, naar han ikke har Lyst til det? Han er jo dog kommet hjem for at more sig,“ sagde Moder.

Jeg var ikke meget villig til at give Kjøb den Aften, for jeg syntes, jeg var for stor til saadan at lade mig kommandere paa Besøg. Al den Stads, der var bleven gjort af mig, havde vel gjort mig lidt vigtig. Men jeg sagde da heller ikke rent ud Nej.

Vi kom sent i Seng og jeg sov længe den næste Morgen. Julemorgen plejede Familien ellers at staa tidlig op og spise Frokost ved Lys; denne Gang kom jeg ikke med, da Moder ikke nænnede at vække mig.

Da jeg vaagnede næste Morgen, blev jeg meget forbavset ved at se mig ene i mit lillebitte Kammer. Alt hvad der var passeret Dagen i Forvejen, stod nu klart for mig. Jeg havde det saa godt — men der var noget i Vejen. Hvad var

nu det? Aa, det var det ulykkelige Brev til Fader fra Professor Jensen! Nu var hele min Juleglæde forbi, for jeg skulde jo bedrøve mine Forældre. Dagen i Forvejen havde jeg helt glemt det. Men det gik den Gang, som det altid er gaaet mig senere: har jeg nogen Ubehageligheder at gjemme paa, saa skal jeg nok blive mindet om dem, strax naar jeg vaagner.

Jeg kom ned i vor Stue, hvor alt smilte mig imøde og ønskede glædelig Jul, selv Julekagen og den dampende Kaffe. Men jeg maatte gjøre Vold paa mig selv for at synes glad, thi det ulyksalige Brev, jeg havde i Lommen, brændte mig i Brystet. Fader, som ellers ikke var meget mild i Hjemmet, men som blev det i de senere Aar, var saa sjælden glad i Dag. Hvor skulde jeg dog faa givet ham Brevet! Men da Moder havde taget Kaffetøjet af Bordet og var gaaet ud for at tænke paa Middagsmaden, blev jeg ene med Fader. Nu kunde jeg ikke bære Byrden længere.

„Fader, jeg har et Brev til dig fra Professore.“

Han saa vist paa mig, derpaa læste han Brevet. Jeg syntes han blev saa bleg. Saa rakte han Brevet til mig at læse. Der stod saa, med Fatters knudrede og gnedrede Haandskrift, der var lige grim som han selv: at det gjorde ham ondt, han maatte meddele Fader, at jeg ikke havde opført mig godt. Jeg havde været forsømmelig i mine Fag, var mødt uforberedt til Timerne, havde

drillet og plaget mine Kammerater, samt havde gjort nogle grove Optøjer i Spisestuen.

„Er det sandt, Anton?“ spurgte Fader.

Jeg fortalte nu Fader om disse gruelige Optøjer i Spisestuen, da jeg havde opfundet at bygge Løvhytter af det daarlige Kjød. Hvad det øvrige angik, da kunde jeg erklære med en god Samvittighed, at jeg var ikke værre end de fleste andre. Dersom Professoren insinuerede, at jeg var daarlig lidt af mine Kammerater, saa var det rent ud Løgn.

„Naa, det er dog ikke værre!“ sagde Fader og drog et lettende Suk. „Men det er jo slemt nok, at Professoren ikke kan lide dig,“ føjede han til.

„Jeg kan heller ikke lide ham, og det er der næsten ingen som kan,“ svarede jeg.

„Ja, det kan jo ikke hjælpe med den Snak! Det er ham, der har Magten. Du maa rigtignok tage dig i Agt, Anton! Nu faar du jo ingen Understøttelse det første Aar, og jeg ved ikke, hvor jeg skal skaffe Pengene fra. Du kan ikke forestille dig, hvor vi maa indskrænke os og knibe paa al Ting, for at faa de Penge, du skal bruge.“

„Ja, Fader, du kan tro, jeg skal passe paa. Du skal ikke tiere faa saadan noget at høre om mig. — Men fortæl det ikke til Moder!“

Det lovede Fader.

Nu lettede det da noget paa mit Hjærte, men al min Vigtighed var forsvunden. Jeg gjorde alle de Besøg mine Forældre foreslog, udeu at knurre

og var saa elskværdig hele Julen, som det var mig muligt at være. Det varede saa kun et Par Dage, at jeg kunde se Skyer paa Faders Ansigt. Hans lette Sind, som jeg har arvet, kunde ikke længe holde paa, hvad der var tungt.

Min Broder, som var 15 Aar, saa nu op til mig med en Ærbødighed, som jeg ikke før havde kjendt, men det var da kun i de allerførste Dage.

De sidste to Aar, jeg havde været hjemme, havde jeg ført Dagbøger i hvilke jeg skrev en Bemærkning for hver Dag. Men da jeg havde intet Gjemme med Laas for, saa kunde jeg intet Sted have dem i Fred for Ferdinand. Og naar han traf nogle rørende Hjærteudgydelser om mine Ungdomsvenner, da gjorde han ubarmhærtig Nar ad dem. Han var nu ikke i den Grad anlagt for varme Følelser som jeg og blev det heller aldrig. Da jeg ikke kunde skjule mine Dagbøger for ham, fandt jeg paa at danne en Slags Cifferskrift, som kun jeg selv vidste Nøglen til. Nu skrev jeg mine Dagbøger med denne Skrift og lod dem trygt ligge, hvor jeg vilde. Jeg var endog saa tryg, at jeg lod mine Dagbøger blive hjemme, da jeg rejste til Seminariet. Men den første Dag jeg var hjemme kom Ferdinand og fortalte med uskyldig Fornøjelighed, at nu kunde han læse mine Dagbøger.

„Det er ikke sandt, du siger,“ svarede jeg med Sikkerhed.

„Ja, saa kan du jo prøve mig, naar du ikke vil tro det.“

Jeg fik fat paa en af Dagbøgerne og valgte

et Sted, som ikke var hjærtebrækkende. Ferdinand læste det ligesaa godt som jeg selv.

„Har du saa læst det altsammen?“ spurgte jeg.

„Nej, for det var saa kjedeligt.“

Jeg blev noget vred paa ham, men jeg kunde ikke lade være at beundre hans Opfindsomhed og Udholdenhed, og derfor sagde jeg intet ondt til ham. Forresten var det Skik imellem os, at vi uden at skamme os, opdagede og røbede hinandens Hemmeligheder. Det var Drengetonen, der endnu herskede imellem os.

Den Dagbog for 1845 havde jeg taget med til Jonstrup for at fortsætte den, da den kun var halvt udskreven. Mine Kammerater havde for-gjæves prøvet at læse min hemmelige Skrift, altsaa var det godt gjort af min Broder, at han kunde det.

Sidstnævnte Dagbog har jeg bevaret. Det første, jeg skrev i den paa Jonstrup var dette Vers:

Mange Dage er det siden,
at jeg drog fra Venner kjære.
Mindet vil dog hos mig være
om det Sted, hvor Barndomstiden
ilte hastigt for mig hen.

Lige siden min Barndom, da jeg var 7—8 Aar, har jeg altid haft „digtende Trang,“ men ikke altid digtende Evne.

Paa Seminariet skrev jeg ikke regelmæssig i Dagbogen, det var kun naar noget mærkeligt skete, eller naar en Følelse betog mig.

Jeg studerer nu disse smaa og faa Optegnelser for at finde Bidrag til mit Seminarieliv, men jeg

kan næsten ikke læse dem, da der er brugt en gammeldags Retskrivning. Desuden har jeg i de senere Aar brugt en anden hemmelig Tegnskrift, som nu forvilder mig! Jeg vil dog med det samme sige Grunden til, at jeg har anvendt saadan Skrift. Det er ikke fordi jeg har omgaaedes med store Hemmeligheder, men for at spare Porto, naar jeg var i Udlandet. Siden jeg kom til Højskolen har jeg haft en stor Brevvexling. Jeg indviede saa mine bedste Venner i denne Skrift og vi vexlede da Brevkort. Da Skriften har hverken Op- eller Nedsving, kan der staa en hel Mængde paa et Brevkort. Jeg bilder mig ind, at den er temmelig ulæselig for hvem, der ikke har Nøglen.

Der er en Prøve af Skriften bag i denne Bog.

Jeg vender tilbage til den første Juleferie. Om denne har jeg skrevet i Dagbogen med det løjerlige Sprog, som jeg den Gang brugte:

„Saa ere da Hjemmets Nydelser atter blevne mig til Del, dog min bedste Vens Fraværelse, ham, som jeg gjør mest af, gjør mig ondt. Forresten en Mængde Familiebesøg og Bøndersold. Gud ske Lov! jeg troer, jeg er ligesom skabt til at være blandt Bønder. Jeg morer mig særdeles ved at omgaaes med dem og troer, at jeg er vel lidt af dem.“

Den fornemme Ringeagt, hvormed vi dumme Seminarister saa ned paa Bønderne, var altsaa dunstet bort, da jeg kom i min gamle Kreds.

Men glad var jeg unægtelig, naar jeg kom i

fine Selskaber og blev præsenseret som Hr. Seminarist Nielsen.

Dog blev jeg ikke vred, da min Familie blev præsenteret ved et Julegilde hos Skolelærer Hansen i Vedby paa denne ligefremme Maade: „Se, det er nu Laves Degn, og det er hans Kvinde. Og det den store Dreng og det er den lille Dreng.“

Juleferien gik altfor hurtig. Inden jeg vidste af det stod Afrejsen for Døren. Den gik for sig paa samme Maade som Hjemrejsen over Soderup. I de 3 Aar, jeg var paa Jonstrup var der kun en Ferie, jeg rejste en anden Vej. Skolelærerfolkene blev ikke trætte af at vise mig Gjæstfrihed hver Gang. Undertiden blev jeg endog kjørt paa Vej, naar jeg skulde gaa til Merløse. Skolelærer Petersen var en dygtig og veltjent Lærer, han blev derfor Dannebrogsmænd og var vel nok lidt glad over sit Kors. En Gang da han skulde skrive til sin Provst i et Forretningsanliggende undertegnede han sig: Petersen, Skolelærer og Dannebrogsmænd. Paa dette Brev fik han et Svar, der begyndte saaledes:

„Til Svar paa Hr. Dannebrogsmænds Skrivelse af Gaars Dato tjener, at efter den gjældende Lovgivning, er Hr. Dannebrogsmænd forpligtet til o. s. v. Petersen fik igjennem hele Brevet denne Benævnelse og saavidt jeg husker var Udskriften saaledes: Hr. Dannebrogsmænd Petersen. — Man ser heraf, at det er længe siden; nu omstunder vilde en Provst ikke vove at behandle en Lærer saadan. Maaske det er en formildende Omstændighed, at

Provsten ikke selv var dekoreret; kan være, han havde maaske længe ventet forgjæves paa saadan en Pynt.

Tilbagereisen var ikke saa fornøjelig, som da vi rejste hjem. I Roskilde traf vi Kammerater. De sagde alle: „Saa nu skal vi tilbage til det harske Smør og det raadne Kjød og til Fatters Visdom,“ eller noget lignende. Vi blev ellers glade da vi traf vore Kammerater og det gik jo livligt med at fortælle om vore Oplevelser. Men Gud bevares! hvor det gik trøvt med Læsningen, med Timerne og med Spisningen af vor smalle Kost.

I det første Aar, jeg var paa Jonstrup, fandt jeg ikke nogen Ven, som jeg kunde slutte mig til i fuldkommen Fortrolighed. Jeg var kun vant til at have Venner af Bondestanden og saadanne kunde jeg ikke finde her. De faa Seminarister, som var bondefødte kunde jeg ikke rigtig stemme med, og ved de andre, med deres dannede Væsen, var der noget, som holdt mig tre Skridt fra Livet. Jeg var nok gode Venner med de allerfleste, men ikke ret fortrolig med nogen. Destomere savnede jeg mine Venner fra Rerslev, især Hans Nielsen, som før er nævnt. Kort efter at jeg var kommet paa Seminariet, var han bleven indkaldt til Næstved som Dragon. Her var han ved en Øvelse kommet til Skade med det ene Ben og maatte ligge længe. I den Tid fik jeg kun sjælden Brev fra ham og jeg var ofte meget urolig derover. I min Dagbog finder jeg følgende Hjærteudgydelse fra den Tid:

„Vidste du, min tro Ven, hvormeget jeg længes efter at høre fra dig, vidste du, hvor glad jeg vilde blive ved at faa Brev fra dig, vilde du vist ile dermed. O, hvor det er tungt, at jeg maa erkjende, at aldrig mit Venskab er bleven gjengjældt i den Grad, som jeg har ytret det. Dog hos dig, Hans, har jeg fundet det inderligst og fortroligst gjengjældt.“

Ved Fastelavnstid var jeg bleven saa velhavende, at jeg tænkte paa en Kjøbenhavnrejse. Der var kun et Par Mil at gaa; det var en Tur, som ikke kunde trykke mig, men ulykkeligvis kom der, Natten før jeg skulde afsted, et tykt Lag Sne, som jeg umulig kunde vade igjennem. Da der var flere, som skulde til Byen, blev vi enige om at leje en Slæde, og jeg fik det Tillidshverv at skaffe en. Tæt ved Jonstrup laa en flad Strækning, som vi kaldte Engen, skjønt den var dyrket og her boede hos sine Forældre en Dreng, som jeg havde talt nogle Gange med. Jeg syntes godt om ham, for hans gule Haar og milde, blaa Øjne. Han havde meget tilfælles med min før omtalte Ven og hed Hans Nielsen ligesom han. Uden at betænke mig, løb jeg hen til hans Forældre og lejede baade deres Søn og deres Kjøretøj til Kjøbenhavnsturen. Jeg var bleven formanet til at prutte om Betalingen, men det kunde jeg ikke komme afsted med, og de forlangte vist heller ikke formeget. Da vi blev fri henad Aften, holdt Hans med Slæden for vor Dør.

Jeg vilde sidde hos ham og ingen misundte mig den Plads, da vi havde Vinden imod os, men jeg fik ikke talt med ham, som jeg vilde, for mine Kammerater bag ved var opmærksomme paa mig. De havde før været efter mig, fordi jeg gjorde mig for kjendt med Bønderfolk. Jeg fik da at vide, at Hans skulde hjem samme Aften og kunde næppe komme der før efter Midnat. Det gjorde mig ondt for Drengen, han var kun 13 Aar. Vi var rigtig glade over den raske Fart, og vi landede saa, efter et Par smaa Timers Forløb, i Gjæstgivergaarden Holland paa Nørregade. Det var just ikke noget pænt Sted, men et billigt. Da vi var blevne indkvarterede og derefter skulde i Byen, sagde Værten: „Jeg ved ikke om de Herrer er kjendt i Byen, saa de selv kan finde paa at more Dem?“

Ja, vi vilde da paa Theatret, der kunde vi nok finde hen.

„Naa, ja saamænd. Dersom nogen af Dem skulde have Lyst til at besøge en Dame, saa boer der en smuk og proper Pige i Hyskenstræde Nr. 10, 2den Sal. Det koster en Rigsdaler, men saa er man ogsaa aldeles sikker. Jeg søger selv der.“

Vi takkede saa tørt for Adressen, men vi var meget forargede over denne Anvisning til os unge, uerfarne Mennesker. Det var kun i vor Snak, at vi var usædelige.

Vi gik nu til Theatret og saa Komedien Don Juan. Det var første Gang jeg var paa Komedie og jeg var jo aldeles betagen af, hvad jeg hørte og saa. Saavidt jeg husker havde Datidens store

Skuespillere: Nielsen, Phister og Frue, samt Fru Heiberg Roller deri. Jeg husker nok, at jeg blev aldeles forbavset ved at se, Klokken var halv elleve, da Tæppet faldt. „Da vi kom til Gjæstgivergaarden knuste vi fire Mand en Bolle Punsch og ravede i Seng“ staar der i min Dagbog. Det var en Heltegjerning, men den var vel ikke stort bedre end at besøge „Damen“ i Hyskenstræde, hvilket vi dog holdt os for gode til. Næste Dag maatte jeg gjøre en Familievist, som kjedede mig. Disse kjøbenhavnske Slægtinge og Venner havde altid saa meget at rette paa mig, jeg var ikke fin nok. Tante sagde, at jeg kunde ikke være bekendt at gaa med saa langt Haar, og Onkel gav mig en Adresse paa en Frisør i Store Kongensgade, hvor jeg kunde blive klippet og krøllet for 12 Skilling. Jeg gik derhen kort efter. Da jeg skulde samles med mine Kammerater paa Kehlets Kaffehus, vilde jeg forbavse dem med min Frisure. Jeg blev saa klippet og fik nogle dejlige Ørekrøller, og da jeg saa mig i Spejlet kjendte jeg knap mig selv, for mit Haar var ellers stridt og nedhængende; det var ikke mere krøllet end et Koste-skaft. Da jeg kom ud fra Frisøren var det blevet Snevejr, der faldt stor Tøsne, saa jeg blev ganske hvid inden jeg kom hen over Kongens Nytorv. Men ak og Ve! Da jeg fik rystet mig og tørret mig i Ansigtet, inden jeg traadte ind i Kafeen, og derefter skulde se mig i Spejlet, hængte mine Krøller som Karklude. Men jeg tog mig nok i Agt for at fortælle mit Uheld til mine Kammerater.

Om Aftenen var vi paa Vesterbroes Theater, og ligesom den foregaaende Aften sluttede vi Dagen med et Sold i Holland. Næste Dag skulde vi hjem om Aftenen, men først skulde jeg gjøre et Besøg af de kjedelige, som jeg kaldte dem. Det var hos en Bankembedsmand Westengaard, hvis Kone var min Moders bedste Barndomsveninde. De havde en Søn og en Datter, der begge var omtrent paa min Alder, men der kunde ikke komme nogen ret Forstaaelse imellem os unge. Disse Børn var meget høffige imod mig, men saa stille af Væsen, at de aldrig kunde finde paa en Spøg, og vi havde desuden ingen Berøringspunkter. Fru Westengaard, der var særdeles livlig og energisk, søgte forgjæves at sætte Liv i os. Men da jeg vidste i Forvejen, hvordan det skulde gaa, havde jeg indrettet det saaledes, at jeg kun kunde være der en kort Tid. En anden Gang, jeg var i Kjøbenhavn spillede Fru Westengaard mig et slemt Puds, skjønt i en god Mening. Hun havde, ligesom min Tante, den Skik at rette og pudse paa mig. En Gang sagde hun til sin Mand i mit Paahør: „Jeg kan dog ikke forstaa, hvor Rikke (min Moder) vil lade sin Søn gaa herinde med saadan en Frakke.“ Jeg svarede ikke, da Talen ikke var henvendt til mig, men jeg vidste godt, at det var vor Fattigdom, der var Aarsag deri. Men det Puds, hun spillede mig var saadan:

„Hør lille Anton, du skulde sætte dit Haar lidt bedre. Der er ingen unge Mennesker, der bærer deres Haar saa daarlig. Nu skal jeg frisere

dig denne Gang, saa kan du nok selv faa besørget det for Fremtiden.“

Hun hentede nu Sax, Kam og Pomade og gav sig til at klippe og frisere mig lange Laban paa 19 Aar. Derefter tog hun Syn paa mig og traadte lidt tilbage.

„Ja, det hjalp betydelig. Vil du se i Spejlet! — — Men rigtig godt kan det ikke blive, for dit Haar groer for langt ned i Panden, og saa bliver den for lav. Det ser slemt ud. Men nu vil jeg klippe et lille Stykke af, saa skal du se!“

Hun klippede nu tæt ind til Hovedbunden, en Stribe paa en god Tommes Bredde af mit nederste Pandehaar.

„Ja, det hjalp, lille Anton!“ udbrød hun efter endt Synsforretning.

„Spejl dig nu, saa skal du se! — — Hvad synes du?“

„Ja, det ser bedre ud, men det vil jo gro ud igjen,“ sagde jeg.

„Men saa maa du klippe det paany, du kan da sagtens faa en Sax derude.“

Jeg takkede for hendes Ulejlighed, men var forresten ikke rigtig hyggelig tilmode. Aarsagen til, at jeg lod mig klippe som et Faar, var dels den, at jeg følte mig meget uvidende om, hvad der var pænt, dels at jeg havde den største Tillid til Moders bedste Veninde. — —

Men jeg skal love for, at jeg blev til Nar af mine Kammerater, da de opdagede min skaldede

Pande. Den er nu slet ikke ualmindelig lav. En af mine gode Venner sagde til mig:

„Ja, bliver du ved at klippe dig der, Anton, saa bliver hele Pletten graa og mørk.“

„Men hvad skal jeg da gjøre?“ udbrod jeg fortvivlet. Jeg havde gjerne grædt, hvis jeg kunde have været det bekjendt.

„Der er ikke andet Raad for, end at du lader det gro ud igjen.“

„Men det varer jo en evig Tid!“

„Ja, men det kommer dog en Gang. Der er ikke andet at gjøre.“

Jeg fulgte hans Raad, og gik som et Fugle-skræmsel i nogle Uger. Men det varede i flere Dage inden alle de 50 Seminarister blev færdige med deres Spottegloser. Fru Westengaard kom aldrig til at frisere mig mere. Da jeg ikke kommer til at omtale denne Familie senere, har jeg taget dette Træk med det samme. — Da Klokken var sex samledes vi fire Kammerater i Holland. Nu begyndte den alvorlige Del af Festen for os, thi nu skulde vi hjem. Vi kunde ikke godt gaa, da der laa et tykt Lag Sne paa Jorden og det var Tøvejr. Vi eftersaa vore Penge, nogle af os havde lidt, andre havde slet ingen, men da vi talte Finantserne viste det sig, at vi havde nok til at leje en Vogn for. En Slæde var ikke til at opdrive. Vi fik saa lejet en „holsténsk Vogn“ og kom afsted. Det gik i en taalelig Lunte igjennem Nørrebro, for der var Sneen ryddet bort til Brostenene, men da vi kom rigtig ud paa Landevejen,

som var dækket af et tykt Lag halvtøet Sne, da gik det kun i en langsom Skridtgang og tilsidst stod Hestene rent stille.

„Hvad er der i Vejen?“ spurgte vi Kudsken.

„Der er ikke noget i Vejen, andet end at Hestene skal puste.“

Det gik saa fremad et lille Stykke i Fodsgang, saa stod det stille igjen. Disse Pustetider blev mere og mere hyppige og tilsidst tabte vi Taalmodigheden. En sagde:

„Det var nok Dem, Kudsk, der lovede at kjøre rask. Hvad kalder De denne Kjørsel!“

„Ja, Herrerne maa undskylde. Hestene kan saamænd ikke. Jeg har kjørt Sne med dem den hele Dag.“

„Hvorfor tog De saa ikke et Par andre Heste?“

„Alle vore Heste har trukket Sne i Dag.“

„Men hvorfor lovede De saa at kjøre rask?“ spurgte en anden.

„Jo, Herre Gud, man vil jo gjerne tjene saameget man kan. Havde jeg sagt saadan som det var, saa havde De jo ikke lejet mig.“

Tilsidst holdt vi helt stille, og blev holdende.

„Kommer vi ikke længere?“ spurgte vi.

„De kan ikke trække, de arme Dyr. Det er jo ogsaa et forfærdeligt Føre.“

Saa sprang vi af Vognen. Det lettede saa Hestene kunde trække. Nu gik vi og vadede i den dybe Sne med vore tynde Støvler, de var strax gjennemblødte. Mange Gange, naar det kneb

skjød vi bag paa Vognen. Vi gik meget over Halvvejen. Ved Midnat naaede vi Jonstrup. Vi burde have givet Kusken Afsked noget før, da vi saa hvorledes det gik, men en af vort Selskab gled en Gang, han vilde skyde paa Vognen, og et Hjul gik over hans Ben. Saa kunde han ikke gaa mere.

Kusken fik efter Aftale sex Rigsdaler. Det var jo billigt i og for sig, men det var dyrt nok for at faa Lov til at gaa bag efter en Vogn.

Jeg begriber ikke, hvor jeg kunde faa Raad til saadan en Kjøbenhavnsrejse, men jeg har vistnok ogsaa maattet suge paa Labben længe efter.

Ved at se i min Dagbog, bliver jeg mindet om, at det var ganske forfærdeligt hvor vi drak Spiritus, naar vi kunde komme til det, om Søndagen eller i Smaaferierne. Der var, saa at sige, ikke andet, vi stræbte at udmærke os ved. Den, der kunde taale mest var den største Helt, men der var forresten heller ingen Skam i at blive plakatfuld, selv om denne Tilstand skulde efterlade tydelige Spor; det var kun at falde for Overmagten. Jeg, som var med i flere Drikkelag, opdagede snart, at jeg var en af de tapreste Helte, og jeg husker kun en Gang, jeg fik formeget. Naar jeg var saa ofte med, saa var det egentlig ikke fordi Spiritus smagte mig saa godt, det var mest for „Ærens“ Skyld, den Ære at kunne taale meget; og den Ære at turde trodse det strænge Forbud. Den Morskab, der var ved et Drikkelag,

har vel ogsaa været særdeles tiltrækkende for mig, da jeg havde et let og muntert Sind.

Nu ser jeg klart, hvor afskyeligt det var, at saadan en Skik kunde faa Indpas paa en Opdragelsesanstalt for unge Mennesker. Kasernelivet og det strænge Forbud gjorde vist noget til Sagen. Jeg tror ogsaa Folk drak mere i den Tid end nu. Om Lærerne havde forstaaet at vinde os ved en fortrolig Omgang vilde det vist have gaaet bedre til.

Jeg ved dog ingen af os, der blev fordrukne ved vort Ophold paa Jonstrup. Vel havde vi nogle Stykker, som blev ved at være slemme, men de havde faaet deres Skade inden de kom paa Seminariet. Da vi kom bort derfra og altsaa kunde drikke saameget vi vilde, var der, med Undtagelse af de faa forfaldne, ingen af os, der brød sig om at drikke; nu var der jo ingen Ære ved det. —

En Eftermiddag, kort efter Jul, saa vi en løjerlig klædt Person stige ned af en Bondevogn, som holdt i Gaarden. Det var et højt, rankt Menneske, der bar en sort Klædning, som paa-faldende lignede en Præstekjole, dog havde han ingen Pibekrave paa. Vi kom ud til ham, da han læssede en Kuffert af, thi saa kunde vi jo forstaa, at han skulde blive hos os. Det var saa en ung Bondekarl fra Færøerne. Han skulde paa Seminariet i vor Klasse, men havde ikke kunnet faa

Skibslejlighed før. Det Sprog, han talte, var temmelig godt Dansk. men hans Udtale var omtrent som Islændernes. Han var en kjøn Karl med lyst Haar og smukke blaa Øjne. De var saa milde og klare. Vi fik snart indkvarteret ham og syntes rigtig godt om ham. I en otte Dags Tid var han den mest interessante Person paa Jonstrup. Det var let at mærke, at han kom fra en lidet kultiveret Egn, han var saa grændsesløs uvidende om, hvad der var Skik og Brug. Men ingen kunde tage ham det ilde op, naar han gjorde en Bomert, dog lo vi naturligvis; vi var jo altid oplagte til at le. Naar Færingen skulde et og andet paa Naturens Vegne, da var det første det bedste Sted godt nok til ham. Han begik daglig saadanne eller lignende Synder mod Skik og Brug, men han døde jo ikke i Synden. og da han var lærvillig blev han snart ligesaa kultiveret som vi andre.

Alle Færingens Klæder var af sort Vadmæl. Naar han skulde ud, havde han den lange Kjole paa; den kaldte han en Sjøstuga, staves nok Skjødstuga. Til daglig Brug gik han i en kort Trøje. Han havde med sig 70 Par Sko af Lammeskind, foruden et Par plumpe Lædersko. Skindskoene blev, efter hans Forklaring, dannede saaledes: Naar Ulden var klippet af et Skind og det var garvet, da blev det gjort vaadt. En, som skulde have et Par nye Sko, satte da Foden paa Skindet, klippede saa et Stykke af efter Fodens Skikkelse, men lod en bred Kant følge med. Denne Kant blev nu bøjet op om Foden paa alle Sider og derefter syet

og snøret om Foden. Naar nu Manden havde faaet syet saadan et Par Sko paa sig, da gik han en Tid med dem til de blev tørre, da var de færdige; og paa denne Maade kunde han lave sig et helt Forraad. Der blev ogsaa brugt mange af dem, thi de var jo ikke meget vedvarende. Disse Sko var et fortrinligt Fodtøj i tørt Vejr for Færingerne, der ofte maa færdes paa glatte og stejle Klipper.

Mange af os, deriblandt jeg, købte Sko af Færingen, han solgte dem for en Mark Parret. Det er den billigste Pris, jeg endnu har hørt paa Sko.

Naar vort Arbejde var forbi, da samledes alle vi Tobaksrygere nede i Spisestuen. Dette Aftensæde kaldtes Rygetimen. I disse Rygetimer var Færingen en kjær og velkommen Gæst, skjønt han ikke røg selv. Han fortalte os da villigt om Livet i hans Hjemstavn; det var altsammen nyt for os. Særlig dvælede han ved Grindefangsten som han beskrev sandfærdigt og malende, saa at vi selv fik Lyst til at være med, om ikke det havde været saa langt borte. Færingen sang ogsaa for os en Vise om Grindejagten. Melodien har jeg senere fundet i Berggreens „Danske Folkesange og Melodier“, hvor den hører til en Kæmpevise. Jeg kan kun huske et Vers, der fortæller hvorledes Folkene i en Baad signaliserer, „naar de har opdaget en Grindeflok:

„Skjødstugan hejses i højen Mast,
og Skibet paa Havet de vende,
roede saa Aarene næsten brast
alle de kraftige Svende.

Raske Dreng! at Grinder dræbe, det er vor Lyst.“

Færingen gav os ogsaa Prøver af sit eget Maal i Sang og Tale, men det var kun grumme lidt vi kunde forstaa deraf. Vi fik ogsaa en Prøve af den nationale Dans paa Færøerne: Vor Kammerat derovre fra, stillede os op i en Kreds, og vi holdt hverandre i Hænderne. Selv stod han i Midten og sang alene en gammel Folkevise. Han lærte os da visse Trin som vi skulde gjøre til højre og venstre efter Sangens Takt. Naar han kom til Omkvædet, skulde vi alle synge med i Kor og ledsage Sangen med vældige Tramp. Det morede os meget nogle Gange. Saavidt man ved, er jo vore gamle Viser brugt til Dans paa samme Maade i Middelalderen af Riddere, Svende, Fruer og Jomfruer.

Alt ved denne Færing, hans Tale, Sang, Skik, Klædedragt, ja, hele hans Væsen mindede os om en svunden Tid. Der fortælles jo i vore Oldtids-sange, at naar Odin er opslugt af Ulven i den sidste Kamp, da skal Vidar hævne ham derved, at han træder Fenris i Underkjæben med en uhyre, tyk Sko, og bryder Overkjæben ud af Hovedet. Denne Sko, som Ulven ikke kan bide igjennem, er dannet af alle de Læderstrimler, der skjæres af, naar Folk laver sig Sko. Efter denne Beretning er der altsaa stor Sandsynlighed for, at vore Oldtidsfolk lavede sig Sko, idetmindste de til daglig Brug, paa samme Maade som Folk paa Færøerne bruger det i denne Dag.

Det var mærkeligt at se, hvor hurtig vor Færing nemmede almindelig Skik og blev fra et

Naturmenneske til et Kulturmenneske. Men endskjønt han derved kom til at ligne os andre, saa holdt vi dog mere af ham, da han var i Naturtilstanden. Dog var han bestandig vel lidt.

Han blev siden Skolelærer i Sjælland, og lever vist endnu.

Skjønt jeg var en lystig Svend og stor Spillemager var jeg ikke meget doven, men passede da nogenlunde mine Ting. Ikke fordi jeg havde Lyst til noget Fag, men fordi jeg jo skulde have Examen. For en, som vil være Lærer, men som ikke faar Examen, er der jo nu i vore Dage den Udvej at blive Friskole- eller Højskolelærer, da man ved disse Skoler kun ser paa Dygtighed og ikke paa Examensbeviset. Men saadanne Skoler fandtes ikke i mine Seminarieaar. Altsaa, kunde man ikke bestaa sin Prøve, da kunde man ikke blive Lærer om end man var dygtig og havde et afgjort Kald dertil. At vi ikke kunde faa Lyst til vore Fag, laa for en stor Del deri, at Undervisningen blev givet paa en Maade, der snarere skulde sløve os end vække os. Jeg saa nu nylig, at Hostrup i sine „senere Livserindringer“ har talt om den Sløvhed, der var blandt Bønderfolk i Frederiksborg Amt, og han mener, at den havde sin Grund i, at næsten alle Lærerne var udgaaede fra det aandløse Jonstrup Seminarium. Vor Forstander var Rationalist og gik saavidt i Rationalisme, som han turde; det forargede mange af os, naar han havde

Religion eller Bibelforklaring. Han havde udgivet Haandbøger i disse Fag saavel som i Pædagogik, men disse Bøger var skrevne i det tørreste og uforstaaeligste Sprog, jeg endnu har kjendt.

Vi spurgte tit hverandre om Meningen af den eller den Sætning eller Periode, men ingen kunde forklare den. Professoren forklarede vel nok alt i sine Foredrag, men hans mundtlige Forklaringer var ikke stort bedre end de skriftlige, og desuden kunde vi aldrig udholde at høre dem med Opmærksomhed, da de var saa kjedelige.

Naar vi nu alligevel skulde lære, hvad vi ikke kunde forstaa, da havde vi intet andet Raad end at lære de vanskeligste Stykker ordret udenad. Og naar vi ved Overhøringen ramsede op som en Skoledreng, da sagde Professoren nok: „Det var meget godt,“ men han føjede da ogsaa til; at vi maatte nok gjengive det med vore egne Ord.

Regneundervisningen og alt hvad dertil hørte, blev drevet saa mekanisk som i nogen daarlig Landsbyskole. Vi regnede slet ikke med Ligninger, ja, næppe med Decimaler. Af Bogstavregning lærte vi de 4 Species, men ikke nogensomhelst Anvendelse. Vor højeste Visdom i Regnekunsten var Kubikrodens Uddragning, og den var der ikke mange af os der forstod til Gavns; jeg maa melde mig som en af dem.

Historieundervisningen var den, vi syntes bedst om, men den var dog ikke nær saa livlig som den, der nu meddeles paa Højskolerne. Naturvidenskaberne fik vi kun grumme lidt af. Desuden

havde vi ingen Apparater til Forsøg, ikke en Gang Afbildninger, kun de, som var trykte i Texten af en lille Naturlære. Musikundervisningen blev i Hovedsagen besørget af de fremmeligste Elever.

Disse korte Bemærkninger maa være tilstrækkelige til at vise, at Undervisningen aldeles ikke var skikket til at vække os til Flid eller Selvtænkning. „Men Jonstrup er det bedste Seminarium og Seminaristerne derfra er mest ansete,“ saaledes gik Ordet iblandt os.

Jeg arbejdede altsaa uden Flid og Lyst, men bestilte heller ikke mere end at det lige kunde slæbe af. Dog i et Fag gjorde jeg en Undtagelse, nemlig Skjønkrivning. Her i disse Timer drev jeg sandelig ikke, men anstrengte mig af alle Kræfter for at gjøre Fremgang, som nok ogsaa kunde behøves. Men da jeg ingen naturlige Anlæg havde til at skrive smukt, saa var det et haabløst Arbejde, idetmindste med den Skriveundervisning, vi fik. Vi havde nemlig ingen anden Lærer end en af vore Kammerater. Da jeg havde dyrket Skrivekunsten et Aarstid, sagde denne Skrivelærer til mig:

„Du kan ikke lære at skrive Skjønkrivning, Anton.“

„Kan jeg ikke? Da er det dog sørgeligt! Og jeg vilde dog saa gjerne.“

„Ja, hvorfor det? Det er da ikke saa vigtigt et Fag nu. Det var bare de gamle Degne, der skulde skrive smukt, men nu kan man jo faa Forskrifter, som Børnene kan skrive efter. Nej, sørg

du bare for at lære en rigtig tydelig Haandskrift, Anton, og den kan du lære.“

Jeg fulgte dette gode Raad og skrev aldrig Skjønsskrift mere, uden naar vi skulde indlevere Prøveskrift til Examen.

Vi havde Examen en Gang om Aaret. Denne Prøve var vi ikke bange for, da vi antog, at den ikke havde nogen Indflydelse paa vor Dimissionskarakter. Der var heller ingen Censorer tilstede. Den eneste Virkning som denne Examen kunde have, var, at vi kunde blive flyttede op eller ned i Klassen. Ja, det kunde da ogsaa ske, at en, som havde bestaaet ualmindelig daarlig, kunde blive nægtet Oprykning i en højere Klasse og derved blive sat et Aar tilbage. Men det skete kun med en eneste i min Tid.

Ved den første af disse Examinere var Lærer Christensen noget haard imod mig. Jeg havde vel nok forskyldt det ved en eller anden Skjødesløshed i hans Timer. Først skulde jeg prøves i Boglæsning og Læreren havde slaaet denne Salme op til mig:

„Min Gud, hvorledes skal det gaa
naar Regnskabstimen kommer!
Hvorledes skal jeg da bestaa
for dig, min Herre. Dommer!“

„Ja, nu er Regnskabstimen kommet. Hvorledes vil det saa gaa Dem?“ spurgte han.

„Det ved jeg ikke, men det faar vi snart at se,“ svarede jeg, uforknyt. Da det ikke lykkedes

ham at gjøre mig bange, rev han sig i Skjægget og mumlede noget om „utidig Frækhed — ved saadan en Lejlighed.“

Han gav mig nu de vanskeligste Spørgsmaal, han kunde finde i sine Fag og jeg slap daarligt fra de fleste. Men det maa formodentlig have gaaet mig bedre hos de andre Lærere, thi Resultatet af Examen blev, at jeg rykkede et Par Pladser op.

Kort før Examen, saa jeg en af anden Klasse sidde med en skreven Bog, der var ikke større i Format end $\frac{1}{4}$ af et Kortblad. I sin Skuffe havde han endnu flere af den Slags Smaa-bøger.

„Hvad er dog det for Bøger?“ spurgte jeg.

„Det er Snydeapparater.“

„Hvad bruger du dem til?“

„Saadan nogle har vi sgu allesammen, saa nær som I Plebser. Men I faar dem nok ogsaa. Se, her skriver vi Formler og Regler og saadan noget Skidt, som ikke er til at huske. Og naar vi saa skal have „Skriftlig“ i Arithmetik eller Geometri saa har vi disse Bøger under Opslaget af vor Frakke eller i Vestelommen. Men vi maa sørge for, at vi ikke gjør det alt for aabenlyst. Skjønt gamle Rasmus, han melder os sgu ikke; han tager bare Snydeapparaterne fra os, naar han ser dem.“

Jeg burde jo være blevet meget forarget og oprørt over denne Maade, at snyde Lærerne paa, men, sandt at sige, fandt jeg det at være ypperlig Spas og en god Hjælp i Trang. Ved næste Examen

snød jeg selv: Der var nemlig et Par Formler, som jeg aldrig kunde huske, dem havde jeg skrevet op paa Neglene af min venstre Haand, da jeg skulde op til Vægtavlen; for Snydeapparaterne kunde vi kun bruge, naar vi sad ved vore Borde. Jeg kom altsaa op til Tavlen og fik ganske rigtig en Opgave, hvis Formel jeg ikke kunde huske. Jeg troer det var det kubiske Indhold af en Figur. Da jeg havde faaet Opgaven og tegnet Figuren, siger Læreren: „Saa, nu var det Formlen.“

Jeg tog mig til Hovedet med den venstre Haand, ligesom for at samle mine Tanker, men med det samme saa jeg Formlen paa Tommelfingeren og skrev den op paa Tavlen: „Det var sgu meget rigtig, Nielsen! Nu kan De sagtens regne den ud,“ sagde gamle Rasmus.

Det gjorde jeg og fik m g., men havde fortjent mdl. Jeg havde ikke Spor af Samvittighedsnag over dette Snyderi, men fortalte det stolt til mine Kammerater. For at blive færdig med dette Snydekapitel, vil jeg med det samme fortælle om det sidste og værste Snyderi, jeg bedrev; jeg kan heller ikke mindes jeg begik flere.

Det var ved min Dimissionsexamen ved dens skriftlige Del. Da var det blevet os kundgjort, at dersom vi skulde et Ærende paa Naturens Vegne, da skulde vi melde det til den Lærer, der havde Opsigt, og da maatte vi ikke gaa ned i Gaarden, men vi skulde op paa et Loftskammer, hvor der var de fornødne Indretninger. En Opsynsmand skulde have den ubehagelige Post at holde Vagt

i selve Kammeret, for at vi ikke skulde bruge dette Ophold til at snyde. Opsynsmand Boberg, som ikke selv skulde til Examen, havde Vagt. Samme Boberg havde underhaanden sagt til os alle, at dersom vi paa ingen Maade kunde løse vor Opgave, da skulde vi gjøre os et Ærende op til ham, saa skulde han nok hjælpe os. Han havde en Geometri og en Arithmetik deroppe, dersom det var i disse Fag det kneb; i de andre Fag skulde han give os den bedste Hjælp, han kunde. Det var en rigtig Opsynsmand til at passe paa os! Men saavidt jeg kunde forstaa, var det en gammel Tradition paa Seminariet, at det skulde gaa saadan til.

Da vi nu til den skriftlige Prøve i Arithmetik havde faaet vore Opgaver, saa jeg til min Skræk, at jeg forstod ikke et Ord af min, og at det var aldeles umuligt for mig at løse den. Ved lignende Lejligheder, naar det var mindre Ting vi var i Uvished om, da skrev vi smaa Sedler med Adresse til en, der kunde hjælpe os. Hvis det ikke var vor Sidemand, der skulde have Sedlen, saa blev den nøjagtig besørget frem og tilbage. Det var almindeligt, naar vi skrev Stile *ex tempore*, at se Sedler i Omløb med saadan Paaskrift: „Send mig en Disposition!“ eller: „Hvilket Aar døde Gorm den gamle?“ Disse Sedler maatte besørges, naar Læreren, som gik frem og tilbage, vendte Ryggen til. Jeg havde besørget og besvaret flere af disse Sedler, men hidtil havde jeg ikke trængt til Hjælp. Nu kneb det for mig selv, og min Opgave var for stor og svær til at kunne løses paa en Seddel.

Da jeg forgjæves havde brudt mit Hovede med min Opgave, indsaa jeg, at der var ikke andet Raad for end at jeg maatte paa Loftet. Jeg bad da Læreren om Tilladelse til at gaa paa Retiraden. Nu sprang jeg op ad Trappen til Boberg og fortalte ham min Nød. Da han havde set Opgaven, ledte han den op i Lærebogen og rev de to Blade ud hvorpaa den fandtes. Jeg var jo meget taknemlig og vilde løbe strax igjen.

„Holdt, Anton! Sagde du, at du skulde paa Retiraden?“

„Ja.“

„Saa, maa du, min Sandten, ikke løbe lige strax igjen, men du maa blive her en passende Tid. Du kan nok tænke, vi maa være forsigtige. — Naar du nu bruger de Blade, saa maa du naturligvis sætte andre Bogstaver ved Figurerne, end de, der staar i Bogen, og du maa jo ogsaa omskrive Sproget noget.“

„Ja, det ved jeg nok.“

Jeg kom nu tilbage i Klassen og følte, at jeg var reddet.

Men jeg havde forresten nok at bestille i de to Timer, vi havde til Arbejdet. Jeg maatte med Blyant sætte andre Bogstaver i de udrevne Blade, først paa Figurerne og siden i Forklaringen. Denne sidste maatte saa omformes. og det var ikke nogen let Sag for mig, som ikke forstod et Muk af hvad der stod. Og alt dette skulde gøres, mens Læreren vendte Ryggen til. Men da jeg endelig havde faaet sat en Kladder op paa et Stykke Papir,

puttede jeg de trykte Blade i Lommen og kunde nu ganske rolig renskrive Opgaven.

Jeg var ikke den eneste, der maatte besøge Loftet den Dag, men en Del kunde jo hjælpe sig med de sædvanlige Snydeapparater. Hvis vore Lommer og Skuffer var blevne eftersete, inden vi forlod Klassen, vilde der være kommet underlige Ting for Dagen. Men jeg tør nok sige, at den største Del af vor Klasse løste deres Opgave uden Snyderi. De havde vel saa været heldigere end jeg derved, at de havde faaet Opgaver, som de kunde magte. Men der var ikke en eneste iblandt os, uden at han havde et svagt Punkt, om hvilket han maatte sige: Faar jeg det, saa er jeg færdig. Men hos os betød det jo: færdig til at gaa paa Loftet.

Da jeg var sluppet fra dette Arbejde, var jeg jo nok glad, men min Glæde var dog noget blandet, thi jeg kunde ikke lade være at skamme mig over, hvad der var sket. Men jeg synes jeg var nødt til at bruge denne uhæderlige Udvej. Der kunde jo senere hen støde andre Uheld til, saa at jeg maaske slet ikke blev dimitteret.

Jeg maa vel have overværet Dimissionsexamen to Gange inden jeg selv skulde op til denne Prøve. Men jeg husker bedst min egen Examen, det er kun lidt jeg kan mindes af de andre. Hver Lærer havde naturligtvis sit Værelse at examinere i, det var Klasseværelserne. Ved et Bord, tæt ved Kathedret, sad to Præster fra Omegnen; de skulde være Censorer. Vi vidste god Besked om dem,

om de var milde eller strenge. De fleste var meget overbærende. Den bedste af dem alle var Pastor Aagaard fra Farum. Om alt, hvad han hørte af Seminaristerne, der, hvor han var Censor, sagde han: „Ja, det var jo meget godt.“ En Gang imellem fandt han det „utmærket godt“, og hvad han sagde, det skrev han. Han var nok en Nordmand. Præstegaarden i Farum var den Gang et bekjendt Sommerhjem og Tilflugtssted for flere Kunstnere fra Kjøbenhavn. Familien var meget musikalsk. Præsten selv spillede nok ypperlig Violin. Jeg har flere Gange været i Farum og tittet hen til det venlige Præstehjem med Længsel efter at komme indenfor, men jeg havde ingen Adresse dertil. Havde jeg taget Mod til mig og var gaaet derind, var jeg vistnok blevet vel modtaget. Pastor Aagaard var en pudsig Skikkelse, især naar han var i sort Livkjole, som han jo skulde møde i til Examen. Det var en Mand, som var over de treds, meget høj og rank, men just ikke slank, thi han havde en lille, toppet Mave, som stak saa morsomt frem af den gammeldags Spidskjole, som han var voxet fra. Benklæderne, som var for snevre, kunde ikke komme rigtig ned over Støvlerne, men sad i Aal paa Benene. Den høje Hat saa meget antik ud og sad bag i Nakken. Hans Linned var propert, men hele hans Paaklædning sad daarlig; han brød sig vist kun lidt om, hvordan han saa ud. Pastor Aagaard havde Ord for, at han hengav sig vel meget til „Bordets Glæder.“ Han kunde nok se ud til det, men jeg har da aldrig i hans Færd set

noget, som kunde tyde hen derpaa. Hvordan han end saa ud og var, saa blev vi altid glade ved at se ham, da der skinnede en uskrømtet Hjærtensgodhed ud af hans Øjne.

Han var vor Sognepræst, og jeg var en enkelt Gang i Kirke i hans Annex, Kirkeværløse. Der var vist kun en meget daarlig Kirkegang, og det var vel ikke alene Præstens Skyld, men i Fyrrene gik man ikke saa meget i Kirke, som i Firserne.

Bønderfolk i Kjøbenhavns Omegn havde heller ingen aandelige Interesser. De tilbragte jo en stor Del af deres Liv paa Landevejen, naar de kjørte deres Produkter til Hovedstaden i hvis Værtshuse de var Stangjæster.

Pastor Aagaards Prædiken gjorde intet Indtryk paa mig, men derfor kan den nok have været god. Han blev dadlet for, at han brugte dagligdags Udtryk; den Gang skulde jo alt være i ha-stemte Toner. Paa Jonstrup kunde vi en Stump af en Prædiken, som han skal have holdt; den var saaledes:

„Se, mine Venner! lader os betragte Titens Omsjiftelighed. Alt i denne Verden er meket omsjifteligt. Ser du paa Havet, da kan det den ene Dag spille i Solsjinnet og den anden Dag bruse og larme. Besøker du en got Ven, da kan han den ene Dag være got imot dig og være lutter Smil og Solsjin, men kommer du næste Dag, da kan han give dig Foten for R. Ja, mine Venner, saaledes lære vi Titens Omsjiftelighed.“

Jeg ser ham endnu saa tydelig en Gang, der

var Dimissionsexamen. Efter Middagsbordet skulde Seminariedirektionen og Censorerne se paa Dimittendernes Gymnastik. Da stod Pastor Aagaard ude ved Klatremaskinen i den Habit, jeg har beskrevet. Han røg paa en Sigar og var saa sjæleglad. Jeg er vis paa, han har ikke været knap med Karaktererne. — Andre Censorer var en Pastor Møller fra Ledøje, Pastor Giesing fra Ballerup, Dr. Kalkar fra Gladsaxe, Provsten fra Gjentofte og Pastor Ibsen fra Lyngby. Sidstnævnte var ualmindelig fed. Det hed sig, at han bar sin Mave i et Bælte med Seler, ellers kunde han ikke gaa. Da han var meget streng som Censor i Musik, kaldte vi ham Bæltedyret for at hævne os.

Dr. Kalkar, som vistnok var Censor i Religion, var ogsaa meget streng.

Han havde en Datter, Frøken Marie Kalkar, som en Gang var i Følge med sin Fader, da han skulde være Censor paa Jonstrup. Da hun var Veninde med Professor Jensens ældste Datter, blev hun nogle Dage hos Professorens, men Dr. Kalkar rejste hjem. Vi Lømler kiggede naturligvis efter de to unge, smukke Piger hver Gang, de kom udenfor en Dør, især efter Frøken Kalkar, som vi kun sjælden saa. Men der var aldrig nogen, som viste andet end den største Høflighed imod dem. Dog jo! Jeg mindes et Tilfælde, hvor nogle iblandt os var temmelig nærgaaende:

Professorens havde Værelser i den vestlige Fløj af Bygningen, i den østlige Fløj var derimod Klasseværelser. En Middag, da det var klart Sol-

skin, havde nogle Seminarister opdaget, at de unge Damer sad og arbejdede ved Vinduet lige over for dem. Vore Kammerater, som saa det, kunde naturligvis ikke lade være at se efter dem. De kaldte nogle andre til sig og snart var der en hel Flok, som uophørlig gloede paa de unge Piger. Disse blev, som rimeligt var, ærgerlige herover og for at hævne sig stillede de en Parykblok hen i deres Viudue, mens de selv trak sig tilbage i Værelset. Men Seminaristerne synes, at dette var en blodig Fornærmelse, de havde jo ikke gjort andet end set paa Damerne. Denne Fornærmelse skulde straffes. Et vittigt Hovede fandt paa, at hente vore smaa Sovekammer-spejle, og med disse i Hænderne var der nu nogle, som gav sig til at opfange Solstraalerne og kaste dem over i Damernes Værelse. Vi kunde se dem flygte fra den ene Krog til den anden, men tilsidst maatte de forlade Værelset.

Jeg var kun en passiv Tilskuer, men jeg var dog ikke klogere den Gang, end jeg mente, at vore Folk havde Retten paa deres Side.

Nævnte Frøken Jensen blev senere gift med Seminarielærer Carl Mortensen, som er død i Vinter. Han komponerede mange smukke Melodier, af hvilke de til „Nattens dæmrende Taage,“ og „Vaarens Budskab flyver over Lande,“ turde være de mest bekjendte.

Skjønt vi stod paa en mere eller mindre fjendtlig Fod med vore Lærere, var der dog altid et venligt Forhold mellem os og deres Hustruer og Børn. Professoren var den eneste Lærer, der

havde voxne og halvvoxne Børn. De var alle meget smukke og elskværdige, og naar den ovenfor meddelte Begivenhed regnes fra, blev der altid vist dem udsøgt Høflighed.

Der staar i en Komedievise af Erik Bøgh:

„Jeg maa nu en Gang synge om alt,
baade det kloge og det gale.“

Disse Ord af Hr. Grylle passer godt paa mig i min Seminarietid: jeg skulde gjøre Viser om alt, men helst om det gale. Satiren har altid ligget mig løst paa Læberne og nemt for Pennen. Glimrende Vid har jeg nu aldrig haft, men dog saameget at det kunde more, hvem der ikke var for kræsne. Jeg troer da ogsaa at min Satire altid har været noget godmodig.

En af vor Klasse hed Kristoffersen og var født paa Amager. Han var meget afholdt, da han var munter og skjælmsk; men ingen kunde blive vred over hans Skjælmsstykker. Vi kaldte ham „Skalken“, i god Betydning. Óg her var da endelig et Øgenavn, som passede. Om ham digtede jeg denne Vise:

Der fødtes en Skalk udi en Vraa,
paa Amager monne det være,
og næppe kan han paa Benene staa
før han vil Skalkhed lære.

Af Skalkhed gjorde han Svøbet vaadt
for Ammens Hjærte at krænke.
Naar hun blev vred, det gjorde ham godt;
paa større Svig mon han tænke.

Og da han blev større og voxte op,
hans Skalkhed forlod ham ikke:
de Gulerødder, dem aad han op,
lod Toppen i Hullet stikke.

De værdige Mænd udi Amagerland,
hos dem kan Skalkhed ej trives,
derfor besluttede de paa Stand,
at Skalken bort skulde drives.

Saa kom han her, det var godt han kom,
hvor Skalkhed florerer rigtig;
thi det er vi alle enige om,
at Skalkhed paa Jonstrup er vigtig.

En Gang, da jeg var kommet i 2den Klasse, blev der et vældigt Spektakkel om Maden. Vi kunde ikke spise Eftersmaden, og var der ogsaa nogle, som kunde, saa turde de ikke for de andre, da det vilde blive anset som Forræderi. Vi blev da enige om, at spise „Vombatten“ læns paa Formaden. Det var jo Spiseværtens Pligt at give os saamegen Formad, vi vilde have. Gud forbarme sig, hvor vi aad! Det varede ikke længe inden Opvarningspigen kom med den Besked, at de havde ikke mere Vælling. „Saa vil vi have nogle Fade Smørrebrød, for vi kan ikke gaa sultne fra Bordet,“ forlangte en af de mest fremtalende. I den Tid, vi ventede paa Smørrebrødet holdt vi en

vældig Støj, og de Ord, som blev sagt om Forplejningen, var ikke smigrende for Spiseværtten. Vi haabede, han stod bag Døren og lyttede; kun en Dør skilte hans Lejlighed fra Spisestuen. Men han havde haft Bud efter Professoren, og inden vi vidste af det stod denne midt iblandt os og spurgte meget opbragt, hvad der var paa Færde. En Seminarist greb et Fad Steg og sagde, vi kunde ikke spise den. Forstanderen skar en Bid af og spiste, hvorpaa han erklærede den for god. Derefter holdt han en kort Tordentale til os, fordi vi havde gjort Støj i Stedet for at klage til ham. Stegen var upaaklagelig, sagde han.

Nu gik han. Derefter kom Smørrebrødet, men ingen af os kunde spise synderlig, dog tog vi et Par Stykker for Skams Skyld, da vi havde forlangt det.

Saaledes endte denne Madhistorie, der jo ligner den forrige, jeg har fortalt. Men denne Gang tog jeg mig i Agt for at spille en fremtrædende Rolle ved Larmen; derimod blev jeg i Anledning af denne Begivenhed kronet som Jonstrups første Digter, og det er Aarsagen til, hvad jeg fortæller her.

Ved Aftensbordet, hvor vi naturligvis maatte fortære det Smørrebrød, vi havde levnet om Middagen, var vi endnu meget opirrede over den daarlige Steg. Da siger Ludvig Kornbech:

„Er der nogen, der vil være med, saa sætter vi en Pris ud for hvem, der kan digte de bedste Vers om den Kommers, vi havde i Middags.“

„Hvad skal Prisen være?“ spørger jeg.

„Naa, du vilde nok gjerne vinde den, du smaa Anton!“

Jeg var ellers et halvt Kvartér højere end han.

„Ja, hvad synes du?“ blev han ved. „Du ved jo nok, at det er mest Æren, det kommer an paa.“

„Aa, en Kop Kaffe med Brød til kan vel være nok,“ mente jeg.

„Du er ikke urimelig! Hører I nu, allesammen! Der er udsat en Præmie af en Kop Kaffe med Brød for den, som i de bedste Vers kan beskrive, hvad der passerede i Middags. Digtene skal indleveres til Bredahl eller mig inden Fredag!“

„Du vinder Prisen, Anton!“ raabte mange til mig, og selv var jeg ogsaa temmelig sikker paa det, da al min tidligere Leg med Vers havde vundet stort Bifald.

Jeg fik kun en Medbejler, den forhen nævnte P. A. Worm og vandt en afgjort Sejr. Derpaa blev jeg bestilt til at møde paa Spisestuen Kl. 3 Eftermiddag for at nyde Prisen. Vi kunde hver Eftermiddag faa Kaffe mod Betaling. Da jeg skulde have min Præmie Kaffe, drak de to, som havde udsat Prisen, ogsaa Kaffe. Min uheldige Medbejler kjøbte sig ligeledes en Kop.

En sagde til ham:

„Skal du ogsaa have Kaffe, Worm, du faldt jo igjennem?“

„Ja, jeg synes nok jeg kunde have fortjent en Kop for mit Arbejde, saa giver jeg mig en selv.“

Der var ikke Tale om, at han misundte mig hverken Kaffen eller Æren. Det laa ikke for ham.

Denne Kaffedrikning var ellers meget sjælden, da vi ikke havde Raad dertil.

Mit Prisdigt blev af Forsigtigheds Hensyn ikke læst op, derimod blev det udbredt i talrige Afskrifter. Selv har jeg ingen. Da jeg blev noget ældre saa jeg nok, at det kun havde lokal og øjeblikkelig Værd. Jeg har dog bevaret i Hukommelsen nogle Stumper af det, som jeg vil nedskrive for Løjers Skyld:

O hjælp mig Muser ni! staar trolig ved min Side,
at jeg paa Pegasus kan komme op at ride!
Apollo, milde Gud, tag Plads udi mit Skrog,
at jeg for Publikum ej staa skal som et Fjog!

Derefter fortælles, at da vi havde spist af den tynde Vælling:

„Nu hver en sulten Sjæl til Eftermaden længtes,
der som en Lammesteg af Fantasien tænktes.“

— — — — —
— — — — —

„Gaa væk med Lammesteg, nej Oxekjød, som stinker
hvad heller sorten Sauce, hvori der svømmer Finker.“
saa udbød barsk en Røst men nu gik Døren op
og flux Forventningen bød slige Udbrud stop!

I Farver mørke, sorte Stegen saaes at spille,
og hvis man tog sig for lidt mer ved den at pille,
da saa man, det var Synd at kalde Stegen god,
thi hver en Pore var som fyldt med levret Blod.

Der blev et heftigt Skraal: „Hvor skal vi dog faa Mad?
At sulten gaa fra Bords gjør Sindet lidet glad.“
Med største Fynd og Klem paa Vællingen vi foer,
men Gregersen blev læns, og da blev Nøden stor.

Nu traadte Forstanderen ind:

— — — — —
 — — — — —
 Parykken lige op, med røden Hat i Haand
 og af hans hvasse Blik udstraalte Herskeraand:

„Jeg maa Dem bede om en Smule rolig være!“
 Han tænkte ved sig selv: Jeg skal de Knægte lære!

— — — — —
 — — — — —
 Men ingen blev forknyt, ej nogen krøb i Skjul.
 En af os traadte frem og præsenterede Sul.
 Saa venlig Fatter saa alt til den fule Mad,
 derpaa han tog en Bid, stak den i Munden glad.

Tilslidst kommer et Vers om, at der er ingen
 Udsigter til bedre Forplejning, saalænge som For-
 standeren og Økonomen holder sammen.

Skjønt vi ikke fik Medhold af Forstanderen,
 hvad vi heller ikke havde ventet, saa virkede dog
 denne Larm og vel ogsaa denne Vise saa meget,
 at der aldrig senere blev budt os saa daarlig Steg.
 Men desuagtet var Kosten i hele min Seminarietid
 ofte uforsvarlig, og det hørte ikke til Sjælden-
 hederne, at vi maatte sultne fra Bordet.

Lærer Andersen havde en berømt Svigersøn,
 som vi undertiden saa. Det var Arkitekten Binde-
 bøll, som den Gang byggede Thorvaldsens Museum.
 Det var en stærk, firskaaren Mand med rødt Fuld-
 skæg og med et muntert, frisk Ansigt. Han var

ikke saa stram i sit Væsen eller Paaklædning, som vore Lærere, han gik med et rødbroget Halstørklæde, hvilket den Gang blev anset for at være noget vildt. Naar vi saa ham spasere med sin Familie og sine gamle Svigerforældre, hørte vi bestandig Spøg og Latter. Det var ligesom et frisk Vindpust for os, at se denne raske, naturlige Kunstner. Vi vilde saa gjerne have talt med ham, men Lærerne holdt os jo altid paa Afstand.

En anden bekjendt Mand, som endnu lever, var for faa Aar siden dimitteret fra Jonstrup. Det var Erik Bøgh, nuværende Censor ved det kongelige Theater. Han havde allerede, mens jeg var paa Seminariet, vundet sig et Navn som Lystspil-digter. Erik Bøgh besøgte aldrig Jonstrup mens jeg var der, men der blev fortalt mange Historier om hans ustyrlige Lystighed og hans Vid. En af dem kan jeg huske: Fra Klasseværelserne ned til Spisestuen førte en lang Trappe, der, som oftest, var daarlig belyst og som undertiden var helt i Mørke. En saadan Aften kom Forstanderen gaaende fra sine egne Værelser, for at gaa ned til Greger-sens gennem Spisestuen. Erik Bøgh, som netop stod uden for Klassen, da Fatter begyndte at gaa ned ad Trappen, sprang da paa Ryggen af ham. Fatter brumlede og søgte at ryste ham af, men Erik Bøgh sad urokkelig og svarede ikke et Ord. Da de naaede Enden af Trappen sagde Fatter: „Saa, nu kan det være nok!“ Derpaa sprang Ryt-teren af, let som en Kat og smuttede ind i et mørkt Værelse, hvor Fatter ikke turde vove at

følge ham. Fatter fik aldrig at vide, hvem der havde redet paa ham, dels var det mørkt og dels var han meget nærsynet. Nogle fortalte, at Erik Bøgh skal have sporet sin Ganger med Hælene og raabt: Hyp, Hest, men det vilde have været altfor dumdristigt af ham, at lade sin Stemme høre. At Professoren sagde ved Trappens Ende: „Saa, nu kan det være nok.“ forekom os meget morsomt. thi det var netop dette Udtryk, han daglig brugte, naar han havde hørt en af os i vore Lektier saa meget han vilde.

Erik Bøgh er ligesom jeg en Skolelærersøn fra Sneslev ved Fuglebjerg, hvor hans Fader afløste min Fader. Samme Erik var i sin Barndom berygtet for at være en meget forvildet Dreng, men det er jo den Slags, som der ofte bliver noget af. Da han havde faaet sin Examen, blev han Hjælpelærer i Fuglebjerg, og da mine Forældre undertiden besøgte de gamle Lærerfolk, saa jeg ham i hans grønne Ungdom. Han bar den Gang langt Kunstnerhaar, gik med Baret og en løs, blaa Bomuldsbluse til daglig. Erik Bøgh var yderlig høflig, naar vi imellem vexlede et Ord med ham, men det var kun sjældent, da han ikke spiste der i Huset.

Man fortæller en Historie om en Ytring af ham, da han første Gang fremstillede sig for sin Sognepræst, Lemvigh. Efter at de havde talt om adskilligt, siger Præsten i Samtalen:

„Ja, jeg ved ikke om De er enig med mig, men jeg hælder til den grundtvigianske Side.“

„Nej, Hr. Pastor! Jeg hælder ikke til nogen Side, for naar man først hælder, saa falder man snart.“

Paa Seminariet havde Eleverne i Afskrift Erik Bøghs Afskedstale fra Jonstrup. Den var vittig nok. men da jeg ikke skrev den af, kan jeg kun huske Slutningen, der var henvendt til Stueuret:

„Og nu tilsidst, Farvel min ærlige, gamle Bornholmer her til Højre! Tak for hver Gang, du med din klare Røst har forkyndt os, at nu var Timen forbi. Ingen Musik har klinget sødere i mit Øre, ingen har jeg længtes mere efter at høre.“

Det er allerede omtalt, at den Lærer, vi holdt mest af var Cand. theol. Caspar Christensen. Det meste jeg lærte i min Seminarietid — det var kun lidt — lærte jeg af ham. Jeg troer ikke, han var et større Lys end de andre Lærere, han var heller ikke venligere end nogen anden — og det var kun lidt vi fik af Venlighed — men der var noget underligt tiltalende i hans Væsen, og vi kunde mærke, han holdt af os.

Desværre rejste han bort fra os midt i min Læretid. Han holdt en kjøn og bevæget Afskedstale til os, og da han tilsidst sagde med brudt Stemme: „Lever nu vel, mine unge Venner!“ da var der ikke mange af os, der havde tørre Øjne. At nogen Seminarist fik Taarer i Øjnene var ellers uhørt, thi det var jo en stor Skam for saadanne

friske Fyre, men det hjalp ikke, Sorgen over at miste vor kjære Lærer var for stor.

Christensen blev senere Præst i Svallerup ved Kallundborg. Man har sagt mig, at han, da jeg blev Forfatter, var stolt af, at jeg havde været hans Elev. Han skal have sagt, at han allerede den Gang kunde mærke, der stak en Forfatter i mig, thi altid, naar det kunde lade sig gjøre, klædte jeg mine Stile ind i en Fortælling. Men Christensen var ellers ubarmhjærtig nok imod mig med sit røde Blæk.

Til Christensens Eftermand fik vi Cand. theol. Morten Th. Becher. Vi var vrede paa ham, inden vi saa ham, blot fordi han skulde i Stedet for Christensen, og han naaede heller aldrig, at sætte sig fast i vor Agtelse som Lærer. Han havde sagtens Kundskaber nok, men der var ingen Sikkerhed i hans Foredrag. Nu var han ogsaa kun ung og ugift. Men at vi kunde være vrede paa ham i Længden, det var umuligt, thi dertil var han altfor flink og venlig imod os; han var i den Henseende den bedste imod os, langt bedre end Christensen, og dog ønskede vi ham tilbage hver Dag.

En Ting, der burde hævet Becher i vore Øjne, virkede netop det modsatte hos os taabelige Dreng. Det var, at han forberedte sig til sine Timer og lod os se paa det. Ligesom vi, naar Vejret var til det, gik ude mens vi lærte vore Lektier, saaledes gik Becher ogsaa med sin Bog i Haanden ude i sin Have og læste over. Og det kunde vi se, allesammen. En Gang, da vi skulde have

Geografi, gik Becher, som sædvanlig, i sin Have med sin Bog for at forberede sig. I Alleen udenfor Haven gik Bredahl med sin Geografi i det samme Øjemed. Jeg kom gaaende ude fra Skoven og stødte paa Bredahl, just som han lukkede Bogen i.

„Nu kan vi vor Lektie, vi to.“

„Hvad for to?“

„Becher og jeg. Nu lukkede han sin Bog sammen, og saa lukkede jeg ogsaa min.“

Jeg lo og spurgte: Hvem af jer mon der kan den bedst?“

„Det bliver nok mig,“ sagde Bredahl, uden at slaa et Smil.

Kort efter at Becher var bleven Lærer, begik han i en Historietime en Fortalelse, som aldrig blev glemt. Hans Foredrag var om Napoleon den første, om hans umættelige Herskesyge. Han skulde have sagt:

„Nu overskred Napoleon Skrankerne,“ men i de Ord: „overskred“ og „Skrankerne“ glemte han, henholdsvis det sidste og det første r. Han blev hel rød i Hovedet og forlegen og stammede under hele Foredraget, thi han saa jo, at vi hørte ikke et Ord mere, men sad hele Tiden i en indeklemt Latter.

Dette dejlige Udtryk, som Becher kom til at bruge, blev nu stadig anvendt ved alle Lejligheder, baade om ham selv og andre. Og skjønt Fejltagelsen var undskyldelig, saa bidrog den dog til at forringe den Smule Agtelse, vi havde for ham. Bedre Forstand havde vi ikke.

Flere Aar efter blev Becher Præst i Pedersborg ved Sorø og jeg Skolelærer i Munkebjergby paa samme Egn. Vi talte da jævnlig sammen, naar vi mødtes, og han optraadte aldrig over for mig med nogen Overlegenhed, skjønt han havde været min Lærer, men behandlede mig som sin Ligemand. Han bad mig om at besøge sig, men jeg kom aldrig. Det kom vist af, at jeg havde arvet fra min Fader en vis Skyhed for Præsterne. Fader var ingen Præstehader, men han troede, de saa ned paa ham, og han havde ogsaa prøvet at blive hundset af dem i sine yngre Aar.

Sidste Gang jeg talte med Becher var paa Kirkegaarden i Munkebjergby. Der mødtes vi en Dag, da Becher skulde udføre en Brudevielse i Vacancen. Da han var ved at gaa ind i Kirken, siger han:

„Det er en egen Sag, at vie et Par Mennesker, som man slet ikke kjender. Ved De noget positivt om disse Folk, Nielsen?“

„Jeg ved ikke andet, end at Bruden er meget før.“

„Ha ha ha! Ja, det er da noget positivt.“

Men i Brudetalen nævnte Becker slet intet om dette positive; dertil var han altfor skikkelig.

I Ferierne var der kun nogle ganske enkelte Seminarister tilstede paa Jonstrup. Jeg var altid hjemme hos mine Forældre i Sommer- og Jule-

ferien, og i de mindre Ferier blev jeg indbudt til Besøg hos mine Kammerater, der havde deres Hjem nærmere ved. I en Sommerferie blev jeg i de sidste Dage angrebet af en gastrisk Feber, saa jeg ikke kunde møde ved Skoletidens Begyndelse, men først 14 Dage senere. Jeg gik da op til Professoren med et Brev fra min Fader, hvori han forklarede min Udeblivelse. Men Forstanderen behagede at ytre Tvivl om min Sygdom med nogle ironiske Ord. Herover blev jeg meget fornærmet og sagde:

„Ja, naar Professoren ikke vil tro min Fader, saa kan jeg godt skaffe Lægeattest.“

„Naa, lad det kun være, nu er jo Tiden forløbet,“ svarede han.

At han ikke vilde tro mig, var jeg belavet paa, men at han ikke vilde tro Fader, det var en Haan, som jeg ikke vilde finde mig i, da den var aldeles uberettiget. •

En Fastelavn blev jeg paa Jonstrup, da vi kun havde Mandagen fri. Denne Dag var der almindelig Lystighed over hele Gaarden og alt Gnaveri var glemt. Om Formiddagen morede Professorens Børn sig med at slaa Katten af Tønden; naturligvis ingen levende Kat. Pigebørnene, saa nær som den ældste, var klædt ud som Dreng og tog sig nydelige ud.

Da vi havde set paa dette, fandt vi ogsaa paa at klæde os ud. Desværre havde vi ingen Masker, men kun en brændt Korkprop til at tegne Skjæg med. Nogle iblandt os, som var smaa og

kjønne, trak i Kvindeklæder, som de laante hos Tjenestepigerne. Jeg laante hos Paven en kort, græsgrøn Drejelstrøje og en rød Vest; det var den Bondedragt, som brugtes der paa Egnen. Vi lavede saa nogle Løjer ude i Gaarden. Hele Seminariets Personale stod i Vinduerne og morede sig over os, Da vi var gaaet ind, kom der Bud fra Professoren, om vi vilde komme derop. Vi fik fat i en af vore egne, der kunde spille paa Violin og saa gik vi derop. Her var hele Familien tilstede og alt var Smil og Venlighed. Fatters Ansigt var gaaet rent aflave, fordi han skulde se mildt; han var næsten ikke til at kjende. Enhver af os hilste og talte efter den Karakter, han vilde forestille. Det var særdeles let for mig at agere sjællandsk Bondekarl, jeg blev ogsaa rost meget for min Naturlighed. Nu blev der opvartet med Kaffe og Chocolate og derefter spurgte Fru Jensen om vi ikke skulde have os en Dans, da vi havde Spillemand med. Jo, hellere end gjerne! Mine Kammerater dansede med de unge Damer eller med hverandre, men jeg gik hen og gjorde et rigtig klodset Bondebuk for Fru Jensen, hvorover der blev almindelig Latter. Derpaa tog jeg hende om Livet med begge Hænder og hun lagde sine Hænder op paa mine Skuldre, alt efter gammel Bondeskik. Jeg glemte heller ikke at gjøre nogle vældige Tramp i Gulvet en Gang inellem. Da vi havde danset deroppe en lille Tid tog vi Afsked og var meget fornøjede.

Om Aftenen havde vi Bal i Spisestuen. Gaardens Tjenestepiger havde faaet Lov til at komme

med. Et Par af dem var udklædte som Seminarister og røg paa lange Piber. Vi andre havde endnu vore Dragter paa. Det havde været kjønt gjort af Spisevæerten, om han havde givet os en lille Extraforplejning. Det gjorde han ikke. Hverken han eller hans Familie lod sig se.

Alligevel havde vi en glad Aften med vort tynde Øl.

Om Musik og Sang paa Seminariet har jeg noget mere at fortælle. Det er forhen omtalt, at der var flere dygtige Musikere iblandt os. De gav Konsert og spillede til Dans, naar vi havde Aftenunderholdning. 4 af dem var endvidere Lærere i Violinspil for os, som intet kunde, men det var kun daarlige Lærere, thi de legede og spøgede med os i Stedet for at spille. Da jeg skulde dimitteres, kunde jeg til Nød gnide en Koral eller en anden let Melodi, men jeg kunde ikke selv stemme Violinen. Det havde altid Læreren gjort. Saaledes var Resultatet af 3 Aars Undervisning, og jeg havde dog gode musikalske Anlæg.

Med Orgelspillet gik det endnu ringere. Vi fik først nogle faa, forberedende Øvelser, senere nogle lette Koraler. Af dem havde vi en for om Ugen, den blev vi saa hørt paa af Lærer Andersen. Hvad han kunde sige os og rette paa os

ved denne Lejlighed, det var al den Undervisning, vi fik.

Det var strengt for mig, der holdt saa meget af Musik, at jeg ikke kunde spille et Instrument ordentlig. Jeg kunde kun spille paa Klaveret efter Gehør og med selvlavet Harmonisering. For en Del var det min egen Skyld, da jeg ikke var flittig til at øve mig, men til min Undskyldning vil jeg anføre, at det næsten ikke var muligt at komme til at spille paa Orgelet. Det maatte ikke røres Dagen igjennem, for at det ikke skulde forstyrre anden Undervisning. Vi maatte altsaa kun spille om Aftenen eller om Søndagen, og der var mange om det; saa skulde vi jo ogsaa have Aftale med en, der vilde træde Bælgen og det vilde kun de, som selv vilde spille; det skulde saa gaa vekselsvis imellem to, en traadte og en spillede. Vilde vi ikke have det Bryderi, der var ved at komme til Orgelet, da var vi henvist til nogle gamle, skrækelige Klaverer, hvis Toner vi næsten ikke kunde høre for Mekanikkens Raslen.

Sangundervisningen var heller ikke videre god. Andersen spillede Koralerne paa Violinen, som vi sang bagefter; vi havde ogsaa undertiden nogle Træffeøvelser, det var det hele.

Om Foredraget af en Sang eller, hvad andet kunstmæssigt som høres dertil, fik vi intet at vide. Vi fik vistnok firstemmig Sang, men havde ingen Fornøjelse deraf. Vi sad nemlig paa Skolebænkene, hver Stemme for sig, saa den ene vendte Ryggen

til den anden; som en Følge heraf kunde vi kun høre vor egen Stemme. Samklangen fik vi næsten intet af. Om vi havde faaet Lov til at staa op, vilde det have lydt anderledes smukt for hver især. Nu var det kun Læreren, der stod op foran Bordene, som fik Gavn af Harmonien.

Der blev saa dannet en frivillig Sangforening, som vi havde langt mere Fornøjelse af.

I Sangtimerne fik vi lært en Konfirmationscantate af Ingemann og Weyse, troer jeg. Den var meget smuk. Hver Gang, der var Konfirmation i vor Sognekirke, blev den vistnok afsungen. Jeg er ikke ganske vis derpaa; det kan ogsaa være, at den kun blev brugt, naar et af Professorens Børn blev konfirmerede. Derimod er jeg ganske vis paa, at den en Gang blev afsungen af nogle Seminarister i Smørum Kirke, thi jeg var selv med. En stor Gaardmand, der i Byen, skulde have en Datter konfirmeret, derfor havde han bedet Lærerne om at faa nogle Seminarister til at udføre Cantaten. Vi stod oppe ved Orgelet og ventede paa, at Tjenesten skulde begynde, da saa vi en Mand i Overfrakke, dampende paa en stor Tobakspibe gaa op igjennem Kirkegangen til Koret, hvorefter han gik ind i Sakristiet. Det var Sognepræsten, der kom paa denne ligefremme Maade. Man fortalte ogsaa, at han tog sig det noget let med sit Embede.

Det gik os meget godt med Kantaten. Terzetten deri fandt jeg især smuk; dens Text kan jeg huske:

Dig han elsked', før du Lyset skued'.
 dig han elske vil, naar det er slukt.
 Han har Slangen knust, hvis Braad dig trued'
 han har Paradisets Dør oplukt.
 Følg ham tro i Livet og i Døden!
 Se hans Vej, den gaar til Morgenrøden!
 Tag hans Kors og følg ham evig tro,
 og du i hans Paradis skal bo.

Da Kirketjenesten var forbi blev vi budne hen hos Gaardmanden, vi havde sunget for. Han gav os en flot Frokost, som var meget forskjellig fra den Mad, vi fik til daglig. Vi tog ogsaa godt til os. Og vi kunde da heller ikke have mindre for at gaa en halv Mil og for vor Sang.

Der var flere Lejligheder ved hvilke vi blev indbudne som Synge-Heste. Vi vilde dog hellere have været „Danseheste“.

Ved det store aarlige Bal, som vistnok tillige var Seminariets Stiftelsesfest, blev der ogsaa sunget en firstemmig Sang. Først holdt Duxen, efter Ordre, en Tale, der var meget kjedelig. Den indeholdt Taksigelser til de, som havde oprettet Seminariet og Taksigelser til de nuværende Lærere, særlig til Forstanderen. Derefter takkede denne, ligesaa tørt, saa kom Sangen paa Melodi: Dannevang ved grønne Bred. Jeg kan huske et Vers:

Vidskabs Venner Lysets Præst
 Aandens Offer bringe:
 Hjærtets Guld paa Tankens Fest.
 Tak paa Tonens Vinge.
 Visdom førte os ved Raad,
 Kjærlighed gav Glæde.
 Vise Fædres Jubeldaad
 Hjærtetoner kvæde.

Jeg haaber, at det ikke er Ingemann, der har skrevet dette højtravende og uforstaaelige Vers, det smager ellers lidt efter ham. Det passede saa slet som muligt til Lejligheden, for det var Synd at kalde den Dag for „Tankens Fest,“ da vi kun naerede en eneste Tanke, nemlig Dansen. Og vi var aldeles ikke taknemlige for den „Visdom, der førte os ved Raad.“ I vort Forhold til Forstanderen havde vi ikke mærket det mindste til, at „Kjærlighed gav Glæde.“

Vi forklarede ellers Verset paa denne Maade: „Vidskabs Venner“ det var os. „Lysets Præst“, det var Fatter. „Aandens Offer“, det var denne Sang og Duxens Tale, men disse Ting var just ikke et frivilligt Offer. Hele denne Forklaring var naturligvis ironisk ment.

Ved en af disse Fester talte, den i sin Tid bekjendte, Cand. theol. Frederik Frølund, der først havde været Seminarist paa Jonstrup. Hans Foredrag var den Gang meget stammende og utydeligt.

Orgelpillet i vor Sognekirke, Værløse, blev besørget af Seminariets ældste Klasse. Hver Søndag gik to Seminarister derop i den Anledning, saa kunde de dele Koralerne imellem sig, ligesom de kunde blive enige om. Det var vist ikke nogen ublandet Glæde for den musikalske Præst, at høre os Stympere spille Orgel. Koralerne gik det nogenlunde med, derimod bomrede vi tit i For- og Efterspillet, samt i Modulationen fra en Toneart til en anden. En Gang, jeg var deroppe at spille, gjorde

jeg en meget slem Bommert. Jeg skulde spille den Salme, der gik umiddelbart foran Prædiken. Det gik taalelig godt. Mens jeg afleverede et tarveligt Efterspil, saa jeg i Spejlet, at Præsten gik paa Prækestolen. Strax, da den sidste Tone var døet hen, begyndte Præsten paa Bønnen. Jeg vender mig da om paa Stolen, hvor jeg sad, for at se paa Præsten, og med det samme kom jeg til at lægge min ene Haand paa nogle Tangenter. Da gav disse et forfærdeligt Vræl, saa Præsten maatte holde op og hele Menigheden saa forbavset op imod Orgelet. Aarsagen til dette fæle Pip var, at jeg havde trykket paa Tangenterne, mens der endnu var Luft i Orgelet. Da Præsten havde fattet sig lidt efter Forskrækkelsen, begyndte han Bønnen forfra. Men jeg var meget elendig over min Fejltagelse, og jeg ventede ganske sikkert en Irettesættelse. Dog, gamle Pastor Aagaard var altfor skikkelig til at bebrejde mig noget. Det pæneste havde været, om jeg havde gjort ham en Undskyldning, men det turde jeg ikke. Jeg spillede ikke Orgel i Kirken mere end den ene Gang, da jeg var bleven bange for det. Senere, naar det blev min Tur at spille, overtalte jeg andre til at gjøre det for mig.

Jeg fik aldrig nogen Opbyggelse, hverken i denne Kirke eller i Maaløv. Forkyndelsen havde vel nogen Skyld deri, men det var sandelig heller ikke nemt at tale til Hjærtet paa saadanne letsindige Krabater, som vi var. Det daarlige Kirke-

besøg i disse Kirker skulde heller ikke hjælpe os til Opbyggelse.

Efter hvad der er fortalt i Forvejen fremgaar, at vi ikke stod paa nogen god Fod med Spiseværten, Gregersen. Han talte aldrig til os, og naar vi hilste, vilde han næppe hilse igjen. Vi var af den Mening, at han nærede en dyb Foragt for os. Og dog var det os han levede af. Paa Seminariet havde han erhvervet sig sin tykke Mave, der var Aarsag i, at vi kaldte ham Vom-batten. Saavidt jeg husker, havde han selv været Seminarist paa Jonstrup. Han havde voxne Stedbørn, der altid var meget elskværdige imod os. Men det var han ikke.

Naar det var midt paa Dagen, maatte vi kun ryge Tobak under Tag i en lille Gang. Lige oven over Gangen havde Gregersen et Kammer til en Husjomfru. Om han vilde lytte ved det aabne Vindue, kunde han faa mange smukke Ting at høre, naar vi havde Udgangsdøren aaben. En Gang ved jeg med Bestemthed, at han havde luret, thi jeg fik det at føle. Jeg havde staaet der i Gangen sammen med nogle andre og jeg havde udtalt min Misfornøjelse med den Middagsmad, vi havde faaet samme Dag. Hen ad Aften møder jeg Gregersen i en af Aléerne. Jeg var ene, og jeg troer, han har passet mig op. Han standsede ud for mig og sagde arrigt:

„Hvad var det, De havde at bemærke om Maden i Middags? Man skulde tro De var en

meget fornem og rig Herre, men jeg ved godt, Deres Forældre er fattige, saa De er vist ikke for godt vant.“

Nu blev jeg vred fordi han lod mig høre mine Forældres Fattigdom, og jeg var lige ved at svare, at de var dog ikke saa fattige, saa de kom med fordærvet Mad, men jeg tvang mig selv, da jeg nylig havde hørt, at naar man vilde gøre en vred Mand lynende gal, saa skulde man bare tie og bukke. Jeg bukkede saa meget høflig for Gregeren uden at sige noget, men jeg havde vistnok et lille spottende Smil om Munden. Nu begyndte han igjen i en mere opbragt Tone.

„Ja, De maa skamme Dem, at De vil tænke paa at kassere saadan Mad, saadan en som De er. De skal nok komme i den Stilling, at De maatte ønske Dem den Slags Mad. Det vil jeg indestaa Dem for!“

Jeg bukkede igjen som før.

Da blev han helt rasende og foer tæt hen imod mig. Jeg vilde blot ønske, at han havde slaaet mig, for der var Vidner nok til at se, skjønt ikke til at høre.

„Saadan en Luseknækker! Saadan en Pjalt, som ikke har Klæderne til Kroppen! Hvad bilder han sig ind!“

Saaledes begyndte den næste Salve, som atter blev besvaret med et stumt Buk.

Da han aldeles havde udtømt sine Skjældsord og ikke kunde finde paa mere, bukkede jeg endnu en Gang og sagde i en yderst høflig Tone:

„Maaske Hr. Gregersen ikke har mere at meddele mig, saa vil jeg tillade mig at sige Farvel!“

Jeg tog min Hat dybt af og gik, mens han raabte efter mig:

„Ja, gaa ad Helvede til!“

Han var tilsidst bleven aldeles mørkerød og stor i Hovedet af Arrighed. Spaadommen, at jeg skulde komme til at ønske den jonstrupske Mad er, Gud ske Lov, aldrig gaaet i Opfyldelse. Mine Kammerater stod i en Klynge henne ved Havedøren og kunde slet ikke forstaa, hvad jeg havde at tale med Gregersen om. Da jeg fortalte, hvad han havde sagt, blev de meget opbragte paa ham, og de priste min Selvbeherskelse, at jeg saadan kunde gjøre ham rasende.

Da der boede 3 Lærerfamilier foruden Spiseværtten, var der en Del Tjenestepiger paa Jonstrup. Det var i Almindelighed unge, kjønne Bønderpiger og mangen en iblandt os havde stor Lyst til at spøge lidt med dem, naar vi mødte dem i Skoven eller i Haven. Men vi gjorde det næsten aldrig; det var under vor Værdighed at fjase med en Bonded pige. Undertiden var der Bal i den nærliggende Skov og vi kunde jo saa ikke lade være at gaa derud, men vi dansede aldrig med; vi kunde ikke være bekjendt at blande os inellem Bønderkarle og Bønderpiger. Jeg troer slet ikke, det var os forbudt. Lærerne stolede paa vor Takt. Om en af os havde danset med, vilde han blive spottet i det uendelige af de andre. — Og saa stod vi Tossier

og holdt paa vor Værdighed, mens vi havde saa stor en Danselyst, for ikke at sige Feber, saa kunde vi ikke lade være at trippe paa Stedet.

Lærernes Piger talte vi, saa at sige, aldrig med, men Spiseværtens Piger stod vi paa en mere fortrolig Fod med, da vi jo saa dem daglig i Spisestuen. Naar der var et eller andet, vi skulde have hos dem udenfor Maaltiderne, da kunde vi banke paa en Lem, som fra Kjøkkenet faldt ud i Spisestuen. I selve Kjøkkenet maatte vi ikke komme. Pigerne havde streng Befaling til at holde Lemmen lukket, men den var meget ofte aaben, thi de vilde gjerne høre paa vor Snak og se paa vore Løjer. Nogle enkelte Gange var der en Seminarist, som krøb ind igjennem Lemmen til Pigerne, en af dem maatte saa indvendig fra tage imod ham. De trakterede ham da med Kaffe eller med andre gode Ting fra Gregersens Spisekammer. Men jeg troer aldrig, der skete noget usømmeligt. Naar Fyren skulde ud igjen, maatte en, der var i Spisestuen tage imod ham. Se, saadan en Tur var ikke under vor Værdighed. Man ser, at vore Begreber om vor Værdighed var noget uklare.

Kort efter, at jeg var dimitteret, skrev jeg et Brev paa Vers til en af mine Klassekammerater, hvori vore Bedrifter i Seminarietiden omtales, her nævnes ogsaa Pigerne hos Gregersen, „Vombatten“. Vennen, jeg skrev til, hed Ludvig Kornbech, men vi kaldte ham Laust. Han kaldte mig altid for Peer. Her er et Par Vers:

Og husker du ikke den lystige Tid
 da paa Jonstrups Borg
 vi levede Dagen med Slæb og Slid,
 dog uden al Sorg.

— — — — —
 — — — — —

Og husker du Vombattens Pige, min Ven?
 Knastens Tøser det var.
 Vi havde med dem et evigt Spand,
 gjorde lidt af dem Nar.
 Men hvem var saa det, som indtil dem krøb
 gjennem Spisestuelem?
 Var det ogsaa mig?
 Nej, gu' var det ej,
 for det var sgu Laust.

Ved Roskilde By udi Møllehus,
 Messinghendrik var med,
 fik vi os alle en dygtig Rus
 gjorde hverandre Besked.
 Men oppe paa Kamret, der fødtes en „Kalv“,
 værten til megen Besvær.
 Var det ogsaa dig?
 Nej, gu var det ej,
 for det var sgu Peer.

Ja, Fatter, det var en fortræffelig Fyr
 til Løjer og Sjov,
 imellemstunder han var lidt dyr,
 undertiden lidt grov,
 Men hvem var saa det, som han elsked' saa højt,
 som i hans Kridthus stod?
 Var det ene mig?
 Nej, gu var det ej,
 for det var os begge to.

Det ses let, at Verset her er ironisk.

Til Gymnastiklærer havde vi den omtalte Horst, der ogsaa var Lærer i Tysk. Men Gymnastikken blev kun drevet daarlig, dels havde vi for faa Timer, og dels blev vi daarlig underviste. Nu maa man huske paa, at Legemsøvelser ikke spillede saadan en Rolle i den Tid, som nu. De blev ikke ansete for et nødvendigt Led i Undervisningen, og frivillige Legemsøvelser var der slet ikke Tale om.

Vi havde heller intet Lokale til Gymnastik, saa den maatte drives under aaben Himmel, naar Vejret tillod det og desuden kun i den Tid af Aaret, da vi ikke kunde have Svømmeøvelser. Træhest var der ikke; ingen af os havde set en saadan.

Vor Gymnastik bestod kun i Øvelser paa Klatremaskinen. De kunde maaske endda have gjort nogen Nytte, om vi havde faaet nok af dem og vi saa havde været under ordentlig Kommando. Men Horst underviste ikke selv, ialtfald kun en sjælden Gang, ellers betroede han Gymnastikken til en af vore Kammerater, som havde været Underofficer, en Sønderjyde, som hed Poulsen fra Byen Apterp. Han forstod vel nok sine Ting, men derimod forstod han ikke at sætte sig i Respekt. Og det var heller ikke nemt, naar vi udenfor Timen var hans Kammerater. Vi gjorde alle Slags Løjer og Kunster, vi lo af hans sønderjydske Udtale, men bestilte næsten ikke noget. Mærkeligt nok, havde vi mest Lyst til de rent militære Øvelser for Exempel Geværexercits og

Marscher og disse blev der da ogsaa drevet mest paa. Vi havde nogle gamle Geværer, der var kaserede fra Armeen, nogle skrækkelig tunge Muskedonnere og med disse skulde vi saa øves i Grebene. Da vi næsten allesammen kunde vente at blive Soldater, saa havde vi dog nogen Lyst til dette Arbejde. Poulsen sagde os, at dersom vi fik lært dem rigtig, saa kunde vi snart blive Korporaler eller Sergenter, naar vi blev indkaldt. Men det slog fejl, thi da jeg blev Soldat havde jeg mere Skade end Gavn af, hvad jeg havde lært paa Jonstrup. Jeg forstod nemlig ikke at udføre et eneste Geværgreb ordentlig, men jeg var alligevel vigtig overfor Bønderkarlene, som aldrig havde prøvet derpaa. Dog, disse lærte Exercitsen hurtigere og bedre end jeg.

Den Smule Exercits og Gymnastik vi havde paa Seminariet, var heller ikke beregnet paa at styrke vor Sundhed og udvikle vort Legeme, men kun paa at gjøre os duelige til selv at undervise i Gymnastik, naar vi blev Lærere ved Børneskolen, hvor dette Fag jo var befalet. At Gymnastikken er bleven dreven saa daarlig i Landhyskolerne, kommer vel af den mangelfulde Undervisning paa Seminarierne.

I den nyere Tid, da man har ansat Sergenter ved hvert Seminarium til Lærere i dette Fag, gaar det vel bedre. Gymnastikken ved Skolerne var ellers meget paa Tale i den Tid, men her i Landet skal der jo altid tales længe om en Sag, før der bliver taget alvorligt fat paa den. Der blev udnævnt en Gymnastikdirektør, Oberst Lacour, som

skulde rejse om og efterse Undervisningen paa Skoler og Seminarier. Det var en Gang, da Sagen om Gymnastik var for i Rigsdagen, at Oberst Tscherning, der var imod den, kom med følgende Ytring, som jeg har husket paa:

„Naar en Kalv ude paa Marken rykker sig løs, og en Bondedreng skal have fat paa den, da indhenter han den, tager dernæst fat i Halen og arbejder sig derfra hen til Hovedet, hvor han holder den fast i Hornene. Se, mine Herrer, naar en Dreng har udført dette Arbejde, da har han faaet en udmærket Gymnastiktime, bedre end mange af dem, han kan faa i en Landsbyskole.“

Men Oberstens Betragtning, at Bønderbørn ikke behøver Gymnastik, fordi deres Legeme bliver udviklet ved megen anden Bevægelse, slog ikke igjennem. Den Udvikling af Legemet, som Bønderarbejdet tilvejebringer, bliver kun ensidig, ikke alsidig.

Oberst Lacour kom ogsaa til Jonstrup for at se, hvad vi kunde. De militære Øvelser brød han sig ikke noget om, heller ikke om vor Gymnastik; det, han især forlangte af os var Theori: mundtlig Forklaring af, hvordan vi vilde bære os ad med at undervise i dette Fag, naar vi blev Lærere ved en Drengeskole. Der stod vi ellers net i det! Hverken Horst eller hans Medhjælper havde givet os den allermindste Smule af den Theori. Nu kunde jo Horst have sagt til Obersten, at den Theori havde vi ikke lært, og derefter taget sin Irettesættelse, fordi han havde forsømt den, men

han lod som ingen Ting. Maaske han stolede paa, at vi ikke vilde røbe ham og paa, at vi kunde improvisere en rimelig Forklaring. Da vi mærkede, at vi skulde høres paa disse Ting, talte vi sammen, og nogle mente, vi var nødt til at sige, at vi havde aldrig lært dem, men saa var der en som sagde:

„Aa Skidt! vi kan sagtens vrøvle os fra det. Og det kommer jo heller ikke vor Examen ved.“

Nogle enkelte iblandt os blev nu kaldte hen til Obersten, en ad Gangen. Han maatte nøjes med vore ufuldkomne Forklaringer, men han satte et vredt Ansigt op og rettede os, naar det blev for galt. Jeg blev kaldt hen og fik det Spørgsmaal:

„Hvorledes bibringer man en Dreng den første Svømmeundervisning?“

„Man tager en Stang og anbringer en Dreng paa Enden af den,“ skal jeg have sagt. Jeg kan ikke selv huske, hvad jeg sagde, men alle mine Kammerater forsikrede mig, at mit Svar havde lydt saaledes. Jeg vil ikke nægte det. Der kom vist andre lige saa taabelige Svar, thi vi regnede ikke den Examen for noget.

Det var altsaa kun daarlig bevendt med vor Gymnastikundervisning, men desto mærkeligere bliver det, at vi unge, raske Mennesker ikke kunde finde paa, frivillig at øve vort Legeme ved alle Slags Smidigheds- og Behændighedskunster, som selv Bønderkarle i vore Dage er saa stærke i. Jeg kan dog næppe tro, at vor ofte omtalte Værdighed forhindrede os deri, thi ellers havde vi

heller ikke givet os af med Brydekampe, som dog var temmelig almindelige. Det var nemlig en stor Ære, at være stærk, og vi havde ikke været sammen ret længe, før vi vidste Graden af hverandres Styrke. Den stærkeste iblandt hed Carl Rørbech, nu Lærer i Stavreby i Sjælland. En anden, der manglede en Arm, vilde vistnok have været stærkere, om han havde haft den. Ingen af os holdt af at brydes med ham, thi han havde saadan et eget Tag paa at faa Armstumpen om Halsen paa sin Modstander, og da maatte denne som oftest bukke under.

En anden Sport, som vi drev frivillig var Svømning. Hver Søndag i den varme Tid var der gjerne en stor Flok ude at svømme i Søndersø. Vi sejlede da over til vor Svømmebro, der havde en stor firkantet Overflade, og her drev vi mange Løjer, da vi jo ikke havde nogen Lærer med.

Sommetider stillede vi en lang Bænk saaledes, at den ene Ende hvilede paa Svømmebroen, mens den anden var ude i Søen. Saa stillede vi os op i lang Række og løb, den ene efter den anden henad Bænken. Vi plumpede jo saa strax i inden vi naaede Enden, og da laa vi der en halv Snes Stykker og plaskede ovenpaa hverandre. Vi sloges saa og dukkede hverandre under. Allesammen var vi øvede Svømmere, saa det eneste vi udsatte os for var, at faa en Mundfuld af det mudrede Vand. Paa Svømmebroen var en af de Stolper, som bar den, 3 Alen over Vandet. Det var ogsaa en meget yndet Sport, at tage en bredskygget Straahat paa

og at styrte sig fra Pælen paa Hovedet ned i Søen. Da brusede og buldrede Vandet saa morsomt for vore Øren. — Den enarmede Seminarist Møllegaard var en af de bedste Svømmere, men han kunde aldrig svømme i lige Retning.

En enkelt Gang havde vi en mere nyttig Øvelse for paa Svømmebroen, den nemlig, at svømme med Klæder paa. Skulde man en Gang redde et Menneske, som var ved at drukne, kunde man jo sjælden faa Tid til at klæde sig af, derfor vilde vi prøve, om vi havde Kræfter og Dygtighed nok til at svømme fuldt paaklædte. Naar det skulde gaa for sig gik vi ind i „Pulterkammeret“, saaledes hed vor store Fælles-Garderobe. Her tog vi vort gamle Tøj. Havde vi ikke noget selv, saa laante vi af, hvad der var, enten med eller uden Forlov, og med disse Klæder i en Bylt gik vi saa til Søen at øve os. I Førstningen, naar vi sprang i Vandet, var det saa let at svømme, saa vi næsten ikke kunde synke, men da Klæderne blev gjennemblødte, var det meget svært. Vi var dog i Stand til at bjerge en Mand, selv om vi blev dygtig trætte.

Naar det blev for koldt til at svømme, tog vi os tit en Sejltur paa Søen, helst naar det blæste stærkt. Da vi ikke havde Sejl til Baaden var det ikke saa farligt. En Gang, da vi skulde sejle ud fra Landet, var jeg sprunget først i Baaden, der var løs. For at den ikke skulde drive med mig, rækker jeg en Aare til ham, der stod yderst paa Broen, for at han skulde tage fat i Aaren. Det var en fin Fyr, som havde gaaet i Latinskole

Da han saa Aaren, som Vandet drev af, vilde han ikke gjøre sine Jomfruhænder vaade; formodentlig vilde han tage Handsker paa først. Men Enden paa det blev, at en stærk Bølge slog Baaden fra Land, jeg tabte Aaren og faldt omkuld i Baaden. Den anden Aare var ikke kommet med, jeg havde kun en halv Aare hos mig, og nu gik det lystig ud ad Søen til. „Ro, Anton! ro!“ skreg de til mig, men jeg, som var blevet noget forfjamsket, roede ud ad med Aarestumpen, i Stedet for ind ad. Det saa ikke godt ud for mig, Baaden var vistnok kærtret med mig, naar jeg var kommet midt ud paa Søen. Men da var der en behjærtet Kanimerat, som hjalp mig, det var Carl Rørbech. Han kastede Klæderne i en Fart, sprang i Søen og fik reddet mig ved at bugsere Baaden til Land. Det var et koldt Bad for ham, thi det var langt hen paa Efteraaret, men det gjorde ikke „den Gamle“ noget, saaledes var hans Kjæle navn. Jeg takkede ham hjærtelig for hans Hjælp, og han blev lovprist af alle de andre, men Latineren maatte længe efter høre Stikpiller.

Naar Aaen og Søen blev lagt til, fik vi Skøjtefart. Vi var vist i Grunden kun en lille Flok, der drev denne frivillige Sport med Sejlad og Skøjter; og vi var vel de mest forvovne.

En Vinterdag spændte nogle Stykker af os vore Skøjter paa ved Mølledammen, der gik lige op til Jonstrups Have. Vi vilde saa løbe paa Aaen ud til Søndersø. Men Aaen var lumsk, thi Isen var løbet fra Vandet og vi var ikke kommet langt.

før jeg faldt i og blev vaad lige op til Brystet. „Aa, min Pibe ryger endnu!“ sagde jeg, da jeg kom op. Vi fortsatte saa Løbet ud til Søen og var der længe. Det faldt hverken mig eller nogle af de andre ind, at jeg burde gaa hjem for at skifte Klæder, men jeg tog ingen Skade af det. Vel løber jeg paa Skøjter endnu, saa gammel jeg er, men jeg er nu lidt mere forsigtig.

I mine Seminarieaar skete det ikke saa hyppigt som nu, at Bøndersønner blev Lærere. Jeg var sammen med henved 100 Seminarister i de 3 Aar; naar en Klasse blev færdig kom der jo en ny. Men jeg troer ikke, der var mere end et halvt Dusin af Bondestanden i min Tid; deraf var de fleste Gaardmandssønner.

Nu i vore Dage troer jeg, at de fleste Lærer-Emner er Bønder. Hovedstyrken iblandt os var Skolelærersønner, eller ogsaa Børn af fattige Haandværkere. Derfor var vi næsten alle meget fattige, der var kun ganske enkelte, som havde rigelige Lompepenge. Men der var godt Kammeratskab iblandt os. Naar en havde faaet Penge laante, han gjærne en anden, der trængte eller gjorde Udlæg for ham i paakommende Tilfælde. Jeg husker ogsaa en Gang, der blev gjort Indsamling til en, som var haardt i Knibe, vistnok for et nødvendigt Klædningsstykke, og de Skillinger gav vi med større Glæde end naar vi blev prellet for Penge til Lærernes Fødselsdage. Men skjønt vi gav Penge til den Seminarist som trængte, saa skammede vi os paa hans Vegne, fordi han vilde

tage imod dem. Vi havde ogsaa den uheldige Stolthed, naar vi trængte, at vi ikke vilde være bekjendt at laane hos en Kammerat, naar han da ikke ligefrem tilbød os Laan. Det var ogsaa en Paragraf i vor Æreslovgivning. Alle disse Love om vor Værdighed, og om hvad man kunde være bekjendt, havde jeg ingen Anelse om, før jeg kom paa Jonstrup. Lovene var jo ikke opskrevne, men blev bevarede ved Tradition og den troede vi paa. Jeg selv var af de fattigste og var flere Gange aldeles pengeløs, men jeg mindes ikke et eneste Tilfælde, i hvilket jeg har bedet om Pengelaan, ja end ikke om en Pibe Tobak, naar jeg trængte. Den Gang allerede var jeg ellers nieget forfalden til at ryge. En Dag, jeg ikke havde faaet et Drag Tobak og ligefrem følte Hunger derefter, kunde jeg slet ikke læse paa Klassen om Aftenen; der røg vi jo ikke. Da tog jeg min Bog og satte mig ned i Spisestuen. Der var ellers ikke nogen Læsen, men destomer Tobaksrøg. Og her sad jeg da og indaandede med Velbehag den Røg, som de andre udaandede. Mere fik jeg ikke den Dag. Men ellers var det tit i saadanne sørgelige Dage, at en Kammerat spurte mig:

„Hvorfor ryger du ikke, Anton? Er du syg?“

„Nej, men jeg har intet Tobak og ingen Penge.“

„Penge har jeg sgu heller ikke, men jeg har da lidt Tobak endnu. Hent din Pibe og stop hos mig.“

„Tak skal du have! Du skal faa det igjen, naar jeg faar noget.“

Vi var ogsaa meget samvittighedsfulde i at betale alle Laan tilbage, selv om det kun var en Pibe Tobak.

I min Dagbog finder jeg følgende Optegnelse:

Gjæld: „Pavekonen“ for 4 Par Strømper og 1 Par Buxer (Reparation). Worm 18 Skill., Rørbech 4 Skill., „Præsten“ 10 Skill., Postpenge 1 Mark 12 Skill.

Ved Siden af staar dette Udbrud:

„Hvilken forbandet og nederdrægtig Situation at være uden Penge!“

Ubemidlede unge Mennesker, som vilde paa Seminariet havde ellers den Gang nogle Udveje, som nu er spærrede. Naar de var født, eller da boede paa Sorø Akademies Gods, kunde de faa frit Ophold paa Seminariet, vistnok ogsaa nogle Lompenge, naar de i 2 Aar forinden vilde arbejde i Akademiets Have, „Hovhaven“, som Lærlinge. Det var kun et lille Antal, der antoges: en eller to om Aaret. Naar disse Gartnerelever kom paa Jonstrup, blev de høfligst anmodede om, at passe Lærernes Haver. Vi andre fik ogsaa tit Bud om at give en Haandsrækning til Havearbejdet. Denne Slags Hoveri, som vi ikke turde sige Nej til, og som blev ydet uden Vederlag, i det højeste en Kop Kaffe, holdt vi ikke meget af. Jeg finder det underligt, at Lærerne, som vi dog ikke stod paa nogen fortrolig Fod med, vilde forlange det af os. I de mange Aar, jeg har været Lærer, baade for smaa og store, har jeg aldrig villet forlange noget

Arbejde uden Vederlag af mine Elever. Og jeg har dog altid været gode Venner med dem.

Professor Jensen forlangte dog aldrig noget Arbejde af mig eller af andre, der var i særlig Unaade hos ham. Maaske den Lærer, der forlangte Arbejde af os, betragtede det som en Gunstbevisning; men det var ellers en Gunst, vi helst vilde være fri for. Det var ikke meget, der blev forlangt, men vor Fritid var ogsaa knap.

En anden Udvej for enkelte fattige unge til at faa fri Uddannelse som Lærer var den, at de, naar de blev Soldater, havde vist en god Opførsel og skrev en smuk Haandskrift, kunde søge Kongen derom. Vi havde to af den Slags. Foruden deres smukke Skrift, havde de kun tarvelig Begavelse, men de fik dog Examen.

Hvor Kongen tog de Penge fra ved jeg ikke, det var næppe af hans egen Lomme. Men en Enevoldskonge var jo i flere Henseender stillet ligesom

„Kejseren af Kinesiens Land,
det er en overmaade mægtig Mand,
Han kan nu gjøre, hvad Fanden han vil,
for der er ingen Rigsdag til,
ingen Aviser og Grundlovsfester,
ogsaa ingen lollandske Præster.“

Om de lollandske Præster, det vil sige Monrad, skal jeg snart fortælle lidt. —

I Sommeren 1848 skulde vi have Dimissions-examen, altsaa midt under Krigen. Denne hørte

vi ikke meget tit og det forekommer mig, at vi saa aldrig Aviser. Jeg har en Anelse om, at alle Aviser og Krigsrygter blev med Forsæt holdt borte fra os, for at de ikke skulde forstyrre vor Læsning. Sangen „Den tapre Landsoldat“ naaede dog ud til os. Den var trykket paa to Oktavblade ligesom Markedsviserne, men Sangstemmen til Melodien var dog med.

Vor største Musiker, Andresen, en af min Klasse, spillede den igjennem paa sin Violin og erklærede den derefter for noget Jux og vi var godt enige med ham deri. Sangen med Ord og Tone er vel heller ikke noget stort Kunstværk i og for sig. men i Krigens Tid, hvor Fædrelandskjærligheden luede højt, da var den mere end et Kunstværk, den var en Vækkelse, en Marseillaise med den danske Hjærteklang. Men det kunde vi ikke forstaa ved at høre Melodien blive spillet paa en Violin, vi, hos hvem man næsten havde lagt an paa at underkue den fædrelandske Følelse. Da jeg senere kom ud i Livet, fri for Seminarietvangen, lærte jeg bedre at skatte denne Sang.

Jeg vil anføre som et Kuriosum, at da Examensdagene kom, var der en Privatist fra Kjøbenhavn, som erklærede Melodien for et Plagiat af en tysk Skjæntesang:

:|: In Polen steht ein Haus. :|:

Men samme Fyr var en løs og fugtig Herre.

Vi kunde nu næsten heller ikke tænke paa eller tale om andet end Examen, og der var ikke mange, som var rolige i den Henseende. Vel var

der iblandt os adskillige „Læseheste“, som anvendte næsten hvert Øjeblik af deres Fritid til at forberede sig, men der var dog ingen iblandt dem, uden at de havde et eller flere svage Punkter, der kunde skaffe dem en daarlig Karakter i et Fag. Jeg havde, desværre, næsten lutter svage Punkter, naar jeg undtager Sang og Stil. Men Regning og alt hvad dertil hørte var jeg mest bange for: de øvrige Fag haabede jeg at kunne snakke mig fra, selv om jeg ogsaa skulde komme op i Ting, jeg ikke kunde meget af.

En Gang vi talte om Examen, spurgte jeg vor Dux, Clausen:

„Hvordan troer du, det skal gaa mig til Examen? Hvilken Karakter kan du love mig?“

„Jeg tænker, jeg kan love dig et godt „Duelig“ (2den Karakter).“

„Ja, kunde jeg endda faa det!“ svarede jeg med et Suk.

Vi fik nu den skriftlige Prøve. Jeg troer kun den bestod i Opgaver af Stil og Arithmetik. Hvorledes det gik mig med den sidstnævnte Opgave, at jeg saa mig nødsaget til at snyde, har jeg fortalt. Stilen faldt mig temmelig let, men der var adskillige, som maatte svede Angstens Sved over den, og der blev vist snydt meget ved Sedler, der indeholdt en Disposition og som blev befordrede fra Mand til Mand, naar Læreren vendte Ryggen til. Prøveblade med vor Skjønsskrift og Frihaands-tegning, havde vi allerede indleveret. Mine var

daarlige begge to, ikke af Mangel paa Flid, men af Mangel paa Anlæg.

En Sag, der blev anset for at være af stor Vigtighed iblandt os var „Dimissionsklæder“. det vil sige sort Galladrægt, altsaa Spidskjole, Vest og Benklæder. Vi mente, at vi fik ikke Lov til at gaa op til Examen, naar vi ikke mødte i saadan en Klædning, og den skulde jo helst være ny og vor egen. Det var en slem Udskrivning for mange fattige, deriblandt for mig. En Skrædder Cordosa i Kjøbenhavn, formodentlig af italiensk Jødeslægt, var bleven mig anbefalet som den billigste, og med mine Forældres Samtykke bestilte jeg da en Klædning hos ham for 30 Rigsdaler. Det var et glædeligt Øjeblik for mig, da jeg fik disse Klæder. De kunde jo ikke være særdeles fine til den Pris, men de saa meget godt ud og passede udmærket. Naar man betænker, at jeg i al min Levetid ikke havde haft en ordentlig Drægt, kun hjemmegjorte eller omsyede Klæder, saa kan man forstaa, hvor glad jeg var. Jeg misundte slet ikke de faa, som havde faaet langt dyrere Klæder. I flere Aar efter den Tid, lod jeg mit Stadstøj sy hos nævnte Skrædder, der stadig behandlede mig godt og heller ikke var bange for at give Kredit.

Men hver Gang jeg frydede mig over min nye Drægt, saa kom den Tanke: Ja, nu har du Klæderne, havde du nu bare Examen!

De sidste 14 Dage før Prøven blev kaldt Læsetiden. I disse Dage gik vi slet ikke i Time; vi skulde anvende dem til at gjenneegaa vore Fag og

styrke os der, hvor vi var svagest. Vi fik saa et „Læsekammer“, som vi skulde være to om. De, som var bedst lidt af Lærerne eller Spiseværtten, fik de bedste Værelser, da jeg ikke var iblandt disse, fik jeg og min Makker Ludvig Kornbech et Kammer, der vendte ud til Gaardspladsen, hvor der ofte var Støj. Desuden var der Gjennemgang i det til et Slags Forraadskammer for Spiseværtten. Men hans Kvindfolk forstyrrede os ikke uden det var højst nødvendigt for dem. Det var desuden ikke meget vi var paa Læseværelset, vi var for det meste i Haven eller i Skoven med vore Bøger. Jeg havde nu fattet det Forsæt, at jeg vilde være overordentlig flittig i disse 14 Dage. Vel havde jeg aldrig været luddoven, men jeg havde kun læst, hvad der var nødvendigt for at holde det gaaende. Da jeg nu i min Ensomhed, holdt et Slags Op-gjørelse med mig selv over mine Kundskaber, kom jeg til et sørgeligt Resultat. Der var altfor mange Ting, jeg ikke kunde og som det var umuligt for mig at lære paa 14 Dage. Men jeg besluttede at gjøre, hvad jeg kunde for at indhente det forsømte. Mange Gange lukkede jeg dog mismodig Bogen med den Tanke, at det ikke kunde hjælpe at læse mere; jeg maatte stole paa Heldet, hvis jeg havde noget. -

Jeg har tidligere omtalt „den hellige Slagter“, der bragte os det daarlige Kjød, vi blev opvartede med. Vi holdt ikke meget af ham. Da hans Varer var slette, ansaa vi hans Hellighed for Hykleri; vi tænkte ikke paa, at han muligvis blev for-

langt til at levere det billigste og altsaa ogsaa det ringeste Kjød. Men jeg skulde snart faa andre Tanker om ham.

Ingen af os havde talt med ham. Vi talte jo ikke med Bønder, han var en Bondemand fra Omegnen; men vi kjendte ham godt. Det var en ung, bleg og mager Mand, ikke videre kjøn. Han gik i Egnens maleriske Hverdagsdragt: græsgrøn Drejels Stumptrøje, rød Drejels Vest med to Rader blanke Knapper og mørkeblaa Vadmelsbuxer.

En Dag, jeg sad alene i mit Læseværelse, gik Madam Gregersen igjennem det, fulgt af Slagteren, der bar et Stykke Kjød. Hun bad mig undskylde, at hun var nødt til at forstyrre mig. Det kom mig noget uventet, da jeg jo ikke kunde være godt anskrevet hos hende. Da hun gik tilbage igjen, blev Slagteren staaende ud for mig og gjorde Mine til at ville tale med mig. Jeg saa paa ham med et forundret og overlegent Smil.

„Er De af dem, som skal tage Examen nu?“ spurgte han.

„Ja, jeg er,“ svarede jeg med en affærdigende Mine og saa i Bogen.

Han lod sig ikke forbløffe men sagde rolig:

„Ja, nu kniber det nok.“

„Mener De?“ spurgte jeg, stadig hovent.

„Jeg kjender Dem jo ikke, jeg ved ikke enten De kan lidt eller meget, men der er vel ikke mange, som er hel sikre paa hvordan det kan gaa. Dersom De er bange for Deres Examen, saa vil jeg raade Dem til, at bede Vorherre om Hjælp,

saa faar De Hjælp. Jeg er kun en simpel. uvidende Mand, men saa meget ved jeg — og det ved De maaske ogsaa selv. Men da jeg saa Dem sidde her alene med Deres Bøger, saa kunde jeg ikke lade være at sige Dem det.“

Nu var jeg aldeles færdig med min Hovenhed. Jeg rejste mig op, trykkede hans Haand og sagde:

„Tak skal De have! Jeg er kun af de ringeste, af dem, der trænger mest til Hjælp.“

„Ja, husk saa paa, hvad jeg har sagt. Farvel!“

Jeg blev saa underlig tilmode ved denne Samtale, og kunde ikke læse mere. Lige til jeg kom paa Seminariet, havde jeg, holdt dertil af mine Forældre, bedet min Morgen- og Aftenbøn hver Dag, om end med liden Andagt, men denne Skik havde jeg nu rent forsømt. I min Dagbog finder jeg dog en Gang imellem en lille Bøn for mig selv, for mine Forældre eller mine bedste Venner. Forunderligt var det, at jeg vilde komme skriftlig med saadan en Bøn. Maaske det var fordi, at vi aldrig havde et Sted for os selv, hvor vi kunde være i Ro. I min Dagbog kunde jeg jo skrive med min Cifferskrift om ogsaa mange saa paa mig. Her er et Sted af Dagbogen, som vistnok maa være skreven enten efter at jeg havde faaet min Friplads, eller efter en anden lykkelig Hændelse, maaske en vel overstaaet Halvaarsexamen. Jeg glæder mig ved disse Tegn paa, at jeg dog ikke aldeles havde glemt Gud i mit lystige Ungdomsliv:

„Endnu har jeg tøvet med at takke Herren for hans naadige Bistand. Jeg tog mod hans Vel-

gjerninger, glædede mig ved hans gode Gaver og dog kom ingen Tak over mine Læber. Lad mig da i denne Stund bekjende min Uværdighed til det, som mig vederfares. Lad mig takke Herren for hans rige Naade ved min fremtidige Vandel!“

Skjönt Sproget er gammeldags, ældre end fra Fyrreerne, skjönt det er svulstigt, saa var det mit Hjærtens alvorlige Følelse, jeg søgte at udtrykke her.

Slagterens Ord blev ved at arbejde i mig. Jeg vilde og skulde bede Gud om Hjælp, men jeg kunde ikke faa begyndt, syntes jeg. Næste Morgen var jeg tidlig ude i Skoven med min Bog. Det var en ægte Sommermorgen med alle dens Herlighed, Solskin, Fuglesang, Dugperler og Blomsterduft. Nu skulde det være! Jeg gik ind i en afsides Tykning af Skoven. Her sank jeg paa Knæ og bad, mens mine Taarer randt. Jeg kan ikke huske Ordlyden af min Bøn. Men jeg bad Gud, om han vilde hjælpe mig til at faa en ordentlig Examen. Jeg sagde, at jeg ikke havde fortjent, hvad jeg bad om, men jeg vilde dog inderlig ønske, at faa opfyldt min Bøn, ikke særlig for min egen Skyld, men for mine Forældres, der havde stridt saa haardt for at faa mig saa vidt, og som vilde sørge saa meget, om det gik mig galt.

Jeg bad med hørlig Røst, men dog dæmpet, da jeg var bange for, at nogen skulde høre mig. Og da jeg rejste mig op, syntes jeg, at jeg var et helt andet Menneske. Jeg var bleven saa glad og modig, og Sommerdagen var dobbelt saa dejlig. Men jeg havde heller aldrig bedet saadan før.

Og det var Slagterens Skyld, ham som jeg tidligere havde foragtet og miskjendt! En af mine Kammerater, som havde Kammer tæt op til mig, spurgte mig, da Slagteren var gaaet, hvad han kunde have at tale med mig om. Jeg sagde, han talte om vor Examen, hvordan, jeg mente det vilde gaa mig. Min Nabo undrede sig over, at jeg ikke havde vist ham Døren.

Følgen af min Bøn var, for det første den, at jeg blev aldrig rigtig forknyt mere. Naar jeg fik fat paa en Sag af vore Ting, som jeg var meget tynd i, kunde jeg nok blive lidt bange, men det gik strax over, naar jeg tænkte paa Slagterens Ord og min Bøn ude i Skoven.

Endelig kom da den store Dag. Mit Hjærte bankede noget stærkt, da jeg tog mine nye Klæder paa, første Gang for at bruge dem, og saa, da jeg saa den ene Vogn efter den anden rulle ind i Gaarden. Der kom Biskop Mynster og Minister Monrad, der kom hele Seminariets Direktion, der kom alle de Præster, som skulde være Censorer og en hel Mængde andre fremmede, som vilde overvære Examen. Vi, der skulde op gik urolige omkring fra den ene Stue til den anden, ingen af os havde Ro til at sidde ned, ikke en Gang til at ryge Tobak. Da vi skulde frem efter den alfabetiske Orden af vore Familienavne, priste vi dem lykkelige, hvis Navne begyndte med de første Bogstaver; jeg som havde N var langt nede i Rækken. Da jeg endelig naaede at komme til et Katheder, var der ikke Spor af Frygt hos mig. Jeg var

ligesaa rolig, som nu da jeg skriver dette. I Religion, Pædagogik, Historie og Naturlære klarede jeg meget godt for mig. Med Musik og Regning gik det værre. Jeg fik en Hovedregningsopgave, som jeg ikke begreb meget af, men Læreren, „gamle Rasmus“ var god imod mig; jeg var heller ikke bange, men konfus.

„Se nu, Nielsen! Hvad skal vi nu tage først?“ spurgte han.

Jeg nævnte et Led af Opgaven.

„Det kan De godt, men skal vi ikke hellere tage det saadan?“

Jeg regnede det ud, stadigt under Lærerens Hjælp. Hver Gang jeg havde naaet et Mellemfacit sagde han:

„Det var godt. Husk nu paa det.“

Men da jeg var færdig og skulde tælle sammen, havde jeg glemt alle Faciterne uden det sidste. Læreren mærkede det strax, men sagde:

„Nu lægger vi sammen. Først har vi det,“ saa nævnte han det første og det andet Facit. „Ikke sandt.“

Jeg var ikke i Stand til at benægte det. Saa kom han paa samme Maade med to andre Faciter, og jeg havde kun at lægge sammen.

„Det var jo meget godt,“ sagde de to halvsovende Præster, der var Censorer. Heldigvis var der kun faa Tilhørere og ingen af de høje Herrer. Violinspil skulde ogsaa prøves der. Mit Nummer lød paa en let Koral, som jeg spillede taalelig rent.

Den næste Dag skulde jeg spille Orgel. Der

havde vi til Censor den musikalske Præst med den store Mave, Ibsen fra Lyngby. Da jeg var midt i Koralen: „Saa er vor Høst tilende,“ kom jeg til at røre ved fejl Tangent, som gav en slem Mislyd. „Uh!“ sagde Præsten og jamrede sig ligesom han havde faaet Kniv i Livet. Nu vidste jeg nok, at jeg ikke tik mg for Orgelspil, men spillede videre, uforknytt. Denne Karakter havde heller ingen Indflydelse paa Hovedkarakteren.

Samme Dag, henad Aften, skulde jeg have praktisk Skolegjærning i Seminariets Skole. Jeg skulde katekisere. Der var kun faa Tilhørere og slet ingen af de store Herrer. Naa, jeg priste mig lykkelig og begyndte med frit Mod. Børnene, som kunde godt lide mig, saa mildt til mig og svarede rask. Pludselig gaar Skoledøren op og ind kommer alle de høje Herrer med Ministeren i Spidsen. Det gav et Kip i mig; men jeg var strax tapper igjen; jeg passede mit og saa slet ikke til dem. Men jeg var dog glad, da Læreren sagde, det var nok.

Nu var enhver Frygt og Tvivl angaaende min Examen forsvundet. Jeg var aldeles sikker paa, at jeg vilde faa en taalelig „anden Karakter“ nemlig Duellig. Og da min Fader ikke havde bedre Karakter, kunde han jo intet bebrejde mig.

Næste Formiddag skulde Karaktererne højtidelig forkyndes. Den store Skolestue var ryddet for Borde og Bænke og der fandtes ingen andre Møbler end Kathedret. Salen saa meget nøgen ud med sine kalkede Vægge uden mindste Prydelse, men

da den efterhaanden blev befolket, saa den tilsidst hel højtidelig ud. Paa Kathedret tronedede Forstanderen. Paa den højre Side stillede sig nu op: Minister Monrad i sort Kjole uden Spor af Dekorationer, Biskop Mynster, vistnok i Præstekjole, han havde dygtigt med Ordenstegn, derefter Konferentsraad Hansen, ogsaa dekoreret, en Departementschef og flere, som jeg ikke kan huske. Paa den venstre Side stod vore egne Lærere alle i sort Kjole, desuden adskillige fremmede Personer; det var nok især Folk, der havde Sønner iblandt Dimittenderne. Jeg var glad over, at min Fader ikke havde overværet Examen.

I Baggrunden af Salen stod alle Seminaristerne og forrest af dem, vi, der skulde demitteres. Det saa altsaa stort og højtideligt ud og vor Stemning svarede dertil.

Professoren begyndte nu en Tale, hvilken vi som sædvanlig fandt for lang, og derefter begyndte han Oplæsningen af Hovedkaraktererne. Vi lyttede med stor Spænding og hver længtes efter sit Navn. Endelig sagde han: Anton Lavrits Nielsen, Meget duelig. Jeg gjorde et Hop i Vejret og troede næppe jeg havde hørt rigtig. Da han var færdig med Oplæsningen, fortsatte han Talen, men under denne kom adskillige af mine Kammerater hen til mig, tog mig i Haanden og ønskede mig til Lykke. „Sagde han ogsaa Meget duelig?“ spurgte jeg den første. „Ja, du kan være vis paa det, lille Anton“ var Svaret.

Det Øjeblik var vistnok det gladeste, jeg endnu

havde oplevet, thi denne Lykke var jo baade uventet og ufortjent. Jeg stod med Taarer i Øjnene og glemte rent, at det kunde jeg ikke være bekjendt. Den sidste Del af Professorens Tale var smukkere og varmere end vi nogensinde havde hørt den, men han havde nu ikke den Gave, at kunde naa til vore Hjærter.

Nu havde vi en lang Dag for os, vi vidste ikke, hvad vi skulde bruge den til, men der var dog ingen af os, der havde Lyst til at gaa paa en Kro, skjønt vi nu kunde gjøre det ustraffet. Det gik dog ikke rent af uden Solderi, men det kom vi uforvarende til. Der er tidligere omtalt en Møller, som havde Bageri og som boede tæt ved Jonstrup. Vi havde tit Ærende til Bagerbutikken, naar vi havde en Skilling tilovers. Denne Møller var en gammel Ungkarl, han og hans Søster Margrete stod for Forretningen, og de havde altid været venlige imod os. Kort efter at vi var blevne færdig med Højtideligheden, kommer jeg ned i Butikken, jeg skulde vel have et lækkert Stykke Hvedebrød, da siger Margrete, som stod bag Disken: „Værsgo' at gaa indenfor til min Broder.“ Jeg traadte ind i Stuen og blev staaende ganske forbavset. Hele det runde Spisebord var besat med Vinflasker, ved hver sad en Seminarist og Niels Møller midt iblandt dem. Saasnart han saa mig, raabte han til Søsteren: „En Flaske Vin, Margrete!“

Derpaa bad han mig at sidde ned i Kredsen og opfordrede mig til at skynde mig med Flasken,

da jeg var kommet bagefter: jeg kunde ikke faa Lov til at gaa, førend jeg havde tømt den. Passiaren gik noget trøvt, for han var ikke Mand for at holde den vedlige, men saa talte vi indbyrdes og lod Værten tie. Det fandt han sig godt i. Strax efter, jeg var kommet til Sæde, klingrede Butiksklokken, og Margrete viste en ny Mand ind til os.

„En Flaske Vin, Margrete!“ raabte Mølleren strax, og dette Raab hørte vi endnu et Par Gange, mens vi sad der.

Han havde vistnok givet sin Søster Ordre til, at hun skulde vise enhver Seminarist, der kom, ind til ham. Vinen var vel nok bestemmet til Dimittenderne, de var ogsaa de fleste i Laget, men Niels Møller og Margrete tog det ikke saa knapt, hver Seminarist, som kom, blev budt ind.

Formodentlig har dette lille Gilde været en gammel Skik hos Niels Møller. Og da jeg senere saa „Fastelavnsgildet“, hvor Anders Jørgen raaber til sin Datter om Proviant til Fastelavnsfolkene, blev jeg levende mindet om dette: „En Flaske Vin, Margrete!“ Maaske har Erik Bøgh været med til et lignende Sold i Møllen og laant noget af Niels Møller til Anders Jørgen. Men dette er kun en Formodning.

Vinen var ikke stærk, det var gammel, fransk Vin, men en hel Flaske af den kunde da nok hæve Humøret hos os. Og da vi kom udenfor begyndte vi livligt at diskutere Dagens Begivenheder, om hvordan vi havde klaret for os, og hvordan vi

havde været tilmode og flere Ting. Vi talte ogsaa om, hvor underligt det saa ud, at Biskop Mynster, den gamle, hædrede Mand, skulde rangere under Monrad, der jo nylig havde været Landsbypræst, og som var saa ung. Vi syntes, at Monrad saa meget hoven ud, da han stillede sig øverst ved Højtideligheden, og vi mente, at kunne se et ironisk Smil paa Biskoppens Læber. Der gik ogsaa Snak om, at disse to Herrer gav hinanden Stikpiller, mens de var sammen i Professorens Hus. En Anekdote herom husker jeg:

Frederik Frølund, Folketingsmand var han vel den Gang, var med i Selskabet. Han talte saa blandt andet om en Oplysning, han havde søgt hos Kultusministeren. men denne havde vist ham til Departementschefen, og han havde vist ham tilbage til Ministeren. Frølund sluttede saaledes: „Og saadan maatte jeg løbe fra Herodes til Pilatus.“ Da lo Biskop Mynster, saa paa Ministeren og hans Departementschef og spurgte: „Ja, hvem af de to Herrer er saa Herodes og hvem er Pilatus?“ Man mente, der var en stærk Spydighed i dette Spørgsmaal. Men jeg hørte det jo ikke selv. Biskop Mynster havde iøvrigt hele vor Sympati. Det svage, politiske Vindpust, der var trængt ind til os gennem Jonstrups tætte Mure, havde gjort os til, hvad man nu vilde kalde, Højremænd.

Der stod nu blot tilbage for at tage Afsked med hverandre og med dem, som skulde blive, hvoriblandt Lærerne. Da jeg kom ned til „Gamle

Rasmus“, som nok havde lidt Godhed for mig, sagde han:

„Ja, De kan sgu være glad, Nielsen, at De fik meget godt for Regning.“

„Ja, det fortjente jeg ikke.“

„Nej. Jeg vilde ogsaa kun have givet Dem godt, for jeg synes det kunde være nok, men da saa begge Censorerne havde givet Dem meget godt, saa vilde jeg ikke sætte mig imod det. Men nu skal De sgu være flittig, at De kan lære noget mere.“

Derefter drak jeg Kaffe med Familien, hvorpaa han og hans Datter spillede et firhændigt Klaverstykke for mig. De andre Lærere tog ogsaa en venlig Afsked med mig, men Professoren var tør og kold, som han plejede. Vistnok havde jeg været en slem Dreng for ham, som skulde være vort Politi, men han maatte da vide, at jeg ikke var ond eller fordærvet og derfor syntes jeg nok, han kunde have undt mig et venligt Ord til Afsked.

Jeg kunde ikke godt taale, at nogen skulde nære uvenlige Følelser imod mig, nu, jeg var saa glad. Derfor gik jeg, efter nogen Kamp med mig selv, ind til Gregersens, skjønt jeg kunde vente at faa en Overhaling. Jeg traf kun Madamen og sagde til hende:

„Jeg har vel ikke været imod Dem, som jeg skulde, men vil jeg bede Dem om, det maa være glemt.“

Hun tog meget venlig imod min Undskyldning og ønskede mig hjærtelig til Lykke med min Examen.

Da jeg senere traf hendes Mand, tog han ogsaa en venlig Afsked med mig.

Den Afsked, der gik os mest til Hjærte, var den med vore Kammerater, af hvilke vi ikke kunde vente at se mange igjen. Der blev adskillige Øjne vaade ved dette Farvel.

Og da en Flok iblandt os næste Morgen drog ad Roskilde til, holdt vi stille paa den sidste Banke, der snart vilde skjule Jonstrup for os. Vi saa længe paa dette Sted, hvor vi havde tilbragt tre af vore bedste Ungdomsaar. Saa var der en, som raabte:

„Naa, Farvel, du gamle Borg! Vi har sgu dog haft mange glade Timer indenfor dine Mure og under dine Træer!“

Π1·ΖΟΓ) 4ΖΛΓΗΛΟΓΟΛ141Λ
ΟΗΛΛΙΟΛ41ΖΓ1ΛΡ11Λ)+ΙΓΛΟΓ1Γ
ΙΡΗ4ΜΟΛΠΟΓ1Λ1=Ζ)ΛΓΛ1Γ1
4ΓΖΛΥΓΟΛΟΓΟΛ4ΛΛ4Ρ.Γ

